

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

REDACTIE-ADRES: Peperstraat 26, Purmerend.

Opgericht 1 Januari 1881

Bestuur van de Vereniging tegen Kwakzalverij: Dr H. H. Funke, *Arts* te Amsterdam, *Voorzitter*; Mr G. C. M. van Nijnatten te Voorburg, *Vice-voorzitter*; Mevr. A. Burbach-v. d. Woord, Westlandgracht 129, Amsterdam, *Secrètaresse*; L. Brest te Amsterdam, *Penningmeester*; F. C. Reijers, *Apotheker* te Purmerend, redacteur; mej. E. H. Hengeveld, *Arts* te Zwolle; Mr G. van Itallie, *Rechter* te Dordrecht; Mr P. Frima, *Directeur Rijksschool voor Politie-ambtenaren* te Hilversum; Mr J. Moolenburgh, *Kantonrechter* te Middelburg; E. Mijnaerends, *Tandarts* te Amsterdam; Mr J. Remmelink, *Ambtenaar* van het Openbaar Ministerie te Dordrecht; Dr H. C. Helleman, *Apotheker* te Dordrecht

Lidmaatschap van de Vereniging inclusief Maandblad f 5.—, voor studenten en verpleegsters f 2,50. Adres voor het opgeven van leden en abonné's: Mevr. A. Burbach-v. d. Woord, Westlandgr. 129, A'dam, Tel. K 20-82272. Penningmeester: L. Brest, Argonautenstraat 19a, A'dam-Z. Postgiro van de Ver. 32237 te Amsterdam - Gem. Giro K 1672

KONINKLIJKE DRUKKERIJEN
LANKHOUT-IMMIG N.V.
Den Haag — Uitgeefster

Abonnement per jaar franco per post bij vooruitbetaling f 5.—, voor studenten en verpleegsters ..... f 2,50
Administratie Maandblad:
Mevr. A. Burbach-v. d. Woord, Westlandgracht 129, A'dam-W., Tel. K 20-82272.

Doel: bestrijding der Kwakzalverij op geneeskundig, pharmaceutisch en aanverwant gebied!

VERBETERING VAN LICHAAMSHOUDING

ONDER MEDISCH TOEZICHT

In het nummer van Mei 1952 werd onder de titel „Vraag en antwoord” een brief gepubliceerd van J. de Bakker en door mij beantwoord. Naar aanleiding van mijn antwoord kreeg ik een nadere toelichting van de arts A. H. C. Driessen, waaraan ik het volgende ontleen:

De Mensendieckleraressen zijn in het bezit van een diploma van de Nederlandsche Mensendieck Bond. Zij hebben 'n twee-jarige cursus achter de rug, waarbij zij dagelijks onderricht kregen in de theorie en praktijk van het Mensendieckstelsel en daarnaast in verschillende theoretische vakken (o.a. anatomie, physiologie, orthopaedie, pathologie). De cursus staat onder leiding van bovengenoemde arts Driessen, terwijl als docenten worden genoemd Prof. Buytendijk, D. Willebrand, orthopaedisch chirurg en Dr J. A. Rodbard, internist.

De examens worden afgenomen in bijzijn van een Inspecteur van de Volksgezondheid, aangewezen door de Hoofdinspectie.

Uit het feit, dat Mensendieckleraressen verbonden zijn o.a. aan de neurologische afdeling van het Stads- en Academisch ziekenhuis te Utrecht en aan de neurologische afdeling van het Wilhelmina Gasthuis, kan men afleiden, dat deze methode van verbetering van lichaamshouding en behandeling van

gestoorde spierfuncties stellig van betekenis is.

Ten slotte blijkt mij uit de mij toegezonden gegevens, dat art. 13 van het Huishoudelijk Reglement van de Ned. Mensendieck Bond luidt:

„De leden verplichten zich pathologische gevallen slechts onder toezicht van een medicus te behandelen.

Het is mij een genoegen deze gegevens mijn lezers te kunnen doorgeven. Het moet mij echter van het hart, dat hiermede weinig verandert aan mijn opmerkingen, die ik maakte naar aanleiding van de brief van J. de Bakker, immers als het juist is, dat behandeling van lichaamsafwijkingen met gymnastiek, alleen is toegestaan bij het Besluit op de paramedische bedrijven aan hen, die krachtens dit Besluit de bevoegdheid hebben gekregen en als dit inderdaad alleen zijn de Staatsbevoegde Heilgymnasten, dan is het onjuist dat de Ned. Mensendieck Bond in zijn advertenties de methode aanbeveelt „ter verbetering van lichaamshouding en beweging, bevordering van normale en herstel van gestoorde spierfuncties”. Is dus de methode inderdaad van grote betekenis dan zal er door de Ned. Mensendieck Bond op moeten worden aangedrongen, dat ook de Mensendieckleraressen zullen vallen onder het Besluit op de paramedische bedrijven en zal het bovendien aanbeveling verdie-

OFFICIËEL**NIEUWE LEDEN**

J. J. Huizinga, apotheker te Leiden.
C. O. Bierman, apotheker te Overschie.
Lorentz-Apotheek te Den Haag.
Poels, Boot en Suerhoff, Stadsapothek Gorinchem.
A. Ringeling, apotheker te Middelburg.
J. W. van Nunen, apotheker te Tilburg.
M. M. C. Trooster, arts te Santpoort.
J. de Vries, apotheker te Hengelo (O.).
F. L. Smit, arts te Loenen a. d. Vecht.
Dr J. C. de Keuning, apotheker te Rotterdam.
A. Roldanus, arts te Leek.
P. J. G. H. Lemoine, arts te Alblasserdam.
M. H. M. Heggen, apotheker te Treebeek.
Dr A. L. C. Moojen, Internist te Enkhuizen.
Dr A. J. C. J. P. Bakker te Wassenaar.

De inhoudsopgave van de Jaargang 1952 zal tegelijk met het Februari-nummer verschijnen. Red.

nen, dat:

in de bedoelde advertenties duidelijk tot uiting zal komen, dat behandeling uitsluitend op advies en onder toezicht van een medicus zal geschieden, geheel overeenkomstig het reglement van de Bond. Hierbij bedenke men, dat afwijkingen in een juiste lichaamshouding zonder meer als pathologisch moeten worden aangemerkt!

Dr H. H. FUNKE.

HUISHOUDELIJK REGLEMENT

Door het verkrijgen van de Koninklijke Goedkeuring op de gewijzigde statuten moesten enkele kleine wijzigingen in het Huishoudelijk Reglement worden aangebracht, waardoor dit als volgt is geworden:

Artikel 1.

Het verenigingsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December.

De contributie wordt in de eerste drie maanden geïnd.

Zij die na 30 Juni van het verenigingsjaar als lid toetreden betalen de halve contributie voor het lopende jaar.

Wie voor het lidmaatschap wenst te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan de Secretaris kennis. Bij kennisgeving na die datum betaalt men ook contributie voor het volgend jaar.

Artikel 2.

Het Algemeen Bestuur bestaat uit ten minste 12 en ten hoogste 15 leden, waarvan 2 leden in Amsterdam hun woonplaats moeten hebben of aldaar geregeld blijven tot uitoefening van hun dagelijkse werkzaamheden.

Deze beide laatste leden zijn bij voorkeur Voorzitter en Secretaris.

De overige leden worden uit de verschillende provinciën gekozen.

De leden worden gekozen door de Algemene Vergadering.

Het Dagelijks Bestuur stelt hiertoe voor elke vacature een kandidaat, gehoord de leden van het Algemeen Bestuur.

Hieraan kunnen door de leden van de Vereniging kandidaten worden toegevoegd, mits deze kandidaatstelling door ten minste 10 leden ondertekend wordt. In dit geval dient het voorstel ten minste drie dagen vóór de Algemene Vergadering bij de Secretaris ingediend te worden.

Van de leden treedt elk jaar een vierde gedeelte volgens een op te maken rooster af, de aftredenden zijn terstond herkiesbaar.

Artikel 3.

Het Algemeen Bestuur heeft de algemene leiding van de Vereniging; het is belast met de handhaving en toepassing van de statuten.

Het regelt de uitgaven van de door de Vereniging uit te geven geschriften en beslist over maatregelen die tot kosten van meer dan Honderd Gulden leiden.

Het houdt toezicht op het Dagelijks Bestuur.

Het Algemeen Bestuur kan aan de Vereniging verbinden:

een rechtsgeleerde, die zorg draagt voor aangifte bij het Openbaar Ministerie van overtredingen van wettelijke bepalingen en die toeziet, dat aan die aangiften gevolg wordt gegeven, een gewezen politie-rechercheur, die belast wordt met het op- en nasporen van overtredingen, een propagandist, onder meer tot werving van leden, en eventueel nog andere personen, die voor het doel van de Vereniging van nut kunnen zijn.

Artikel 4.

Het Algemeen Bestuur vergadert minstens eenmaal per jaar en alsdan op de dag van de en vóór de algemene vergadering, terwijl het Dagelijks Bestuur het recht heeft, wanneer het dit noodzakelijk acht, een vergadering van het Algemeen Bestuur uit te schrijven.

Artikel 5.

Het Dagelijks Bestuur bestaat uit ten minste 3 en ten hoogste 5 leden, waaronder de Voorzitter en de Secretaris van het Algemeen Bestuur, allen uit en door dat Bestuur gekozen op de Vergadering in artikel 8 lid 1 genoemd.

Het Dagelijks Bestuur is belast met de dagelijkse leiding der zaken.

Artikel 6.

De Vereniging wordt in en buiten rechte vertegenwoordigd door ten minste twee leden van het Dagelijks Bestuur. Het Dagelijks Bestuur mag geen procedures aangaan zonder machtiging van het Algemeen Bestuur.

Het mag over de kasmiddelen van de Vereniging beschikken voor zover het bedragen geldt beneden f 100,—. Het is verantwoording verschuldigd aan het Algemeen Bestuur.

Artikel 7.

De leden van het Algemeen Bestuur genieten een vergoeding voor reis- en verblijfkosten voor het bijwonen van vergaderingen.

Artikel 8.

Jaarlijks wordt in het najaar een algemene vergadering gehouden op een door het Dagelijks Bestuur te bepalen tijd en plaats.

Dit bestuur kan, zo nodig, een buitengewone Algemene Vergadering bijeenroepen en is hiertoe verplicht wanneer ten minste 20 leden van de Vereniging

schriftelijk zulk een vergadering aanvragen.

De in vorig lid bedoelde vergadering dient binnen 4 weken gehouden te worden. Indien het Bestuur in gebreke blijft, zijn de aanvragers voor deze vergadering gerechtigd de vergadering zelf uit te schrijven.

Artikel 9.

Tot de vaste werkzaamheden op de Algemene Vergadering behoren:

1. het vaststellen van het verslag van de vorige Algemene Vergadering en van het jaarverslag van de Vereniging over het vorige verenigingsjaar;
2. het benoemen van een commissie van drie leden tot het nazien van de rekening over het lopende jaar;
3. het beslissen over het rapport van de commissie, belast met het nazien van de rekening over het vorige verenigingsjaar;
4. het voorzien in de vacatures, ontstaan door de periodieke aftreding van bestuursleden;
5. het bespreken van de middelen, die tot het bereiken van het doel van de Vereniging kunnen bijdragen.

Artikel 10.

De leden worden tot elke algemene vergadering ten minste 8 dagen vooraf bijeen geroepen, met opgave van de te behandelen punten.

Artikel 11.

In plaatsen waar ten minste twintig leden zich daartoe verenigen, kunnen zich afdelingen vormen.

Deze afdelingen moeten hetzelfde doel als de Vereniging beogen en dit vooral in engere kring trachten te bevorderen.

Zij handelen in overeenstemming met het Algemeen Bestuur van de Vereniging, terwijl hun reglementen de goedkeuring van dit bestuur behoeven.

Een deel van de inkomsten van de Vereniging kan door het Algemeen Bestuur aan de afdelingen worden uitgekeerd en moet door de betrokken afdelingen aan het Bestuur worden verantwoord.

Aldus vastgesteld in de Algemene Vergadering van 29 November 1952 te Amsterdam.

Voor het Bestuur van de Vereniging,

Dr H. H. Funke te Amsterdam,
Voorzitter.

A. Burbach-v. d. Woord te Amsterdam,
Secretaris.

Magnetiseur kreeg f 50,— boete

Dr Tenhaeff als getuige

Voor de kantonrechter te Haarlem stond wegens het onbevoegd uitoefenen van geneeskunde een magnetiseur uit Leiden terecht. Tweemaal per week hield hij in Hoofddorp spreekuur; soms schreef hij geneesmiddelen voor.

Dr W. H. C. Tenhaeff, privaatspecialist in de parapsychologie te Utrecht, trad op als getuige en gaf als zijn oordeel te kennen dat de wet op de geneeskunde van 1865 verouderd is. Hij bepleitte de wenselijkheid, dat bonafide magnetiseurs hun beroep onder dokterscontrole kunnen uitoefenen. Er bestaat onder magnetiseurs een controle onderling, om niet-bonafide magnetiseurs te weren. De deskundige brak een lans voor een nauwere samenwerking van justitie en politie bij het opmaken van rapporten, waarbij men acht dient te slaan op persoonlijkheid en op resultaten.

De magnetiseur deelde mede alleen zenuw- en reumapatiënten te behandelen, waarbij hij altijd vraagt of ze bij een dokter zijn geweest. Zo niet, dan zond hij ze eerst naar de dokter.

De ambtenaar van het O.M. eiste voor het voorschrijven van geneesmiddelen f 100,— boete en voor het spreekuur houden f 300,— voorwaardelijk met een proeftijd van twee jaar.

De Kantonrechter, mr M. Stokvis, legde tweemaal f 25,— boete op.

(Alg. Handelsblad 19.12.52)

Naschrift:

Het is jammer dat de wet op bevoegde uitoefening der geneeskunst geen zwaardere straf stelt. In dat geval zou menig kwakzalver zich wel tweemaal bedenken alvorens met zijn wanpraktijken te beginnen.

De wet van 1865 moge verouderd zijn of niet, de strafbepaling bij over-

GEEFT
DIT BLAD,
NADAT GE HET HEBT
GELEZEN, DOOR
AAN EEN ANDER
★

U STEUNT HIERMEDE ONZE STRIJD

trekking er van is wel degelijk verouderd. Wij pleiten voor een modernisering in die zin, dat onbevoegde uitoefening van geneeskunst, tandheelkunde, diergeneeskunst en artseneijbereidkunde in voorkomende gevallen beschouwd kan worden als misdrijf.

Red.

FINANTIËEL OVERZICHT

31 December 1951

Vereniging tegen de Kwakzalverij

Contributies en Bijdragen	f 3.765,65
Abonnementen	„ 83,60
Rente Spaarbank Dordrecht	„ 83,99
Diversen	„ 59,50
Nadelig Saldo over 1951	„ 2.506,58
	<u>f 6.499,32</u>

Maandblad	f 2.318,04
Maandblad Honorarium	„ 350,—
Vergaderingen	„ 328,20
Diverse onkosten	„ 263,60
Propagandist	„ 175,15
Secretariaat	„ 377,23
Proceskosten	„ 2.687,10
	<u>f 6.499,32</u>

Stand der kasmiddelen op 31.12.'51.

Rijkspostspaarbank	f 138,88
Spaarbank Dordrecht	„ 1.364,71
Postgiro	„ 195,20
Gemeente Giro	„ 140,13
	<u>f 1.838,92</u>

Saldo op 31.12.'50	f 7.347,41
Nadelig saldo over het jaar 1951	„ 2.506,58
	<u>f 4.840,83</u>

Nog te ontvangen:

Contributies	f 2.911,86
Abonnementen	„ 461,—
Rente Postspaarbank	„ 3,29
	<u>„ 3.376,15</u>
	<u>f 5.215,07</u>

Nog te betalen:

Maandblad	f 224,24
Honorarium	„ 150,—
	<u>„ 374,24</u>
	<u>f 4.840,83</u>

Gezien en acoord bevonden.

De Kascommissie:

w.g. M. H. P. SITSSEN
J. W. BIRZA

JAARVERSLAG 1951

In het jaar 1951 herdacht onze vereniging het 70-jarig bestaan.

Het is wel zeer te betreuren, dat Dr Brenkman, aan wiens verscheiden hierna verdere aandacht zal worden geschonken, deze heuglijke gebeurtenis niet heeft kunnen bijwonen.

In de Aula van de Amsterdamse Gem. Universiteit werd in een Openbare Vergadering dit 70-jarig bestaan plechtig herdacht, in aanwezigheid van talrijke officiële genodigden. Het woord werd gevoerd door:

Prof. R. Hornstra, Dir. v. h. Inst. voor Soc. Geneeskunde der Rijksuniversiteit te Utrecht;

Dr P. A. F. v. d. Spek, Inspect. in alg. dienst bij de Gen. Hoofdinspectie v. d. Volksgezondh. afd. Geestel. Volksgez. te Den Haag;

Prof. Dr E. H. Vogelzang, Dir. v. h. Pharm. Lab. v. d. Rijksuniversiteit te Leiden;

Mr M. D. K. S. v. Lier, Oud-vice-pres. v. d. Rechtbank te A'dam, te Haarlem.

De A.V.R.O. bood gelegenheid tot een vraaggesprek met onze voorzitter, Dr Funke. Als resultaat van dit 70-jarig bestaan vonden wij overal in de dagbladders artikelen opgenomen over het werk van onze vereniging.

Het jaar 1951 kenmerkte zich, zij het ook in bescheiden mate, door groei van het ledental. Bestond dit op 1 Jan. 1951 uit 651 leden en 49 abonné's, per 1 Jan. 1952 was dit gestegen tot 709 leden en 63 abonné's. Er traden 84 nieuwe leden en abonné's toe, 12 oude leden gingen verloren door bedanken of door overlijden. Onder deze overledenen moeten wij met veel leedwezen noemen, Dr Windemuller, die in vroeger jaren zijn steun aan onze vereniging als bestuurslid heeft gegeven. Daarenboven ontviel ons in Maart onze eminente voorzitter Dr C. J. Brenkman, die vele jaren de stuwende kracht in ons bestuur is geweest.

In de bestuurssamenstelling kwamen enkele wijzigingen. Als bestuursleden bedankten Dr N. H. Roozendaal en de heer H. J. A. Ter Wee. Dr H. H. Funke

werd gekozen tot voorzitter als opvolger van Dr Brenkman. Tot nieuwe bestuursleden werden gekozen Mevr. A. Burbach-van der Woord als secretaresse, en Dr H. C. Helleman, Mr J. Rammelink en Mr G. C. M. van Nijntzen.

In het verenigingsjaar kwam een algemene statutenwijziging tot stand, deze werd door de ledenvergadering van 17 Maart goedgekeurd. De ledenvergadering van 3 Februari verleende eveneens haar goedkeuring aan de wijzigingen in het Huishoudelijk Reglement.

Teleurstellend was het verliezen van de procedure Braskamp met de daaraan verbonden proceskosten en veroordeling tot schadevergoeding, waardoor een bedenkelijke bres in de financiën der vereniging werd geslagen.

Mede met het oog op het vorenstaande hebben wij pogingen ondernomen subsidies te verkrijgen van een twintigtal verenigingen en instanties, waaronder het Preventie Fonds en het Kon. Wilhelmina Fonds.

Deze pogingen werden slechts bekrond door donaties van de Ned. Centr. Verg. tot Bestrijding der Tuberculose en de Ned. Verg. van Dermatologen.

Een verdere vorm van activiteit zochten wij in het aanschrijven van H.H. Hoogleraren in de Pharmacie om zodoende via hun bemiddeling belangstelling voor ons streven op te wekken bij hun studenten.

Tegen de achtergrond van de jubileum-viering poogden wij onze vereniging in de publieke belangstelling te brengen door inschakelen van de dagbladders. Een aantal grote dagbladen zenden wij thans ons maandblad toe.

Financieel was ons verslagjaar nogal teleurstellend. In deze speelt het proces-Braskamp een belangrijke rol. Op dit punt menen wij te mogen volstaan met te verwijzen naar de rekening en verantwoording, af te leggen door onze penningmeester.

De Secretaresse

veelheid vloeibare gips in de mond van die A. te brengen en deze in die gips te laten happen,

en waarbij deze is veroordeeld tot een voorwaardelijke geldboete van f 250,— subsidiair 100 dagen hechtenis, met een proeftijd van 2 jaren;

Post Alia:

Overwegende, dat de Rechtbank zich kan verenigen met het op juiste gronden bewezen vonnis, waarvan beroep, zodat dit vonnis met overname der gronden en met aanvulling der gronden als hieronder vermeld behoort te worden bevestigd;

Overwegende, dat de raadsman van verdachte als verweer heeft aangevoerd, dat het maken van gipsafdrukken, zoals aan verdachte tenlastegelegd, behoort tot het werk van de tandtechniker en als zodanig niet is uitoefenen van de geneeskunst; immers in iedere kliniek maakt de tandtechniker gipsafdrukken en ook bijv. na amputatie van een been verwijst de chirurg voor een kunstbeen naar de techniker;

Overwegende dienaangaande, dat het aanbrennen van een kunstgebit is een geneeskundige bewerking, waarvan het maken van gipsafdrukken in de mond een noodzakelijk onderdeel vormt;

Overwegende, dat het beroep van de tandtechniker met zich medebrengt dat hij bij het maken van een kunstgebit zijn taak verricht in opdracht van een tandarts en voor de tandarts dient als technisch hulpmiddel bij de uitoefening van de tandheelkunde.

Overwegende, dat de werkzaamheden van de tandtechniker eerst een *aanvang nemen*, nadat de tandarts op grond van zijn wetenschap het aanwenden of toepassen van een bepaalde prothese heeft nodig geoordeeld;

Overwegende, dat in het onderhavige geval evenwel verdachte degene was, die *zelfstandig* als tandheelkundige tegenover zijn cliënten optrad, immers de werkzaamheden van een tandarts, — uitsluitend bestaande uit extractie — eerst een *aanvang namen*, nadat verdachte *zelfstandig* had geoordeeld, dat een kunstgebit moest worden geplaatst, welke tandarts handelde in opdracht van verdachte, waarna deze laatste de „patiënt” verder wederom *zelfstandig* behandelde;

Overwegende, dat dit *zelfstandig handelen van verdachte, als in de dagvaarding telastegelegde moet worden aangemerkt als het uitoefenen van de tandheelkunde, waartoe verdachte de bevoegdheid mist;*

Post Alia

Bevestigt het vonnis, waarvan beroep met overneming en aanvulling der gronden, in voege als voormeld.

(Bovenstaand vonnis werd gewezen door de Heren Mrs Jhr van Nispen tot Pansterdam, van Houten en v. d. Berg. De cursivering geschiedde door de Redactie.)

RECHTSZAKEN

De ARRONDISSEMENTS-RECHTBANK te ARNHEM, rechtsprekende in hoger beroep,

Gezien de aantekeningen van het mondeling vonnis, door de Heer Kantonnier te Nijmegen de 12e December 1951, gewezen in de zaak van het Openbaar Ministerie, ambtshalve eiser, tegen X., van beroep tandtechniker, wonende te J.,

aangeklaagd ter zake dat hij op of omstreeks 5 Juli 1950 in de gemeente Z. niet toegelaten tot de uitoefening van het beroep van tandarts, arts of tandheelkundige, waartoe de Wet toelating vorderde, buiten noodzaak dat beroep heeft uitgeoefend, daarin bestaande dat hij een gipsafdruk van boven- en onderkaak van A. heeft gemaakt door alstoen aldaar een mondapparaat met een hoe-

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

REDACTIE-ADRES: Peperstraat 26, Purmerend.

Opgericht 1 Januari 1881

Bestuur van de Vereniging tegen Kwakzalverij: Dr H. H. Funke, *Arts* te Amsterdam, *Voorzitter*; Mr G. C. M. van Nijnatten te Voorburg, *Vice-voorzitter*; Mevr. A. Burbach-v. d. Woord, Westlandgracht 129, Amsterdam, *Secretaresse*; L. Brest te Amsterdam, *Penningmeester*; F. C. Reijers, *Apotheker* te Purmerend, redacteur; mej. E. H. Hengeveld, *Arts* te Zwolle; Mr G. van Itallie, *Rechter* te Dordrecht; Mr P. Frima, *Directeur Rijksschool voor Politie-ambtenaren* te Hilversum; Mr J. Moolenburgh, *Kantonrechter* te Middelburg; E. Mijnaerends, *Tandarts* te Amsterdam; Mr J. Remmelink, *Ambtenaar* van het Openbaar Ministerie te Dordrecht;

Dr H. C. Helleman, *Apotheker* te Dordrecht

Lidmaatschap van de Vereniging inclusief Maandblad f 5,—, voor studenten en verpleegsters f 2,50. Adres voor het opgeven van leden en abonné's: Mevr. A. Burbach-v. d. Woord, Westlandgr. 129, A'dam, Tel. K 20-82272. Penningmeester: L. Brest, Argonautenstraat 19a, A'dam-Z. Postgiro van de Ver. 32237 te Amsterdam - Gem. Giro K 1672

KONINKLIJKE DRUKKERIJEN
LANKHOUT-IMMIG N.V.
Den Haag — Uitgeefster

Abonnement per jaar franco per post bij vooruitbetaling f 5,—, voor studenten en verpleegsters ..... f 2,50
Administratie Maandblad:
Mevr. A. Burbach-v. d. Woord, Westlandgracht 129, A'dam-W., Tel. K 20-82272.

Doel: bestrijding der Kwakzalverij op geneeskundig, pharmaceutisch en aanverwant gebied!

GEBEDSGENEZING

De laatste maanden kan men in de pers herhaalde malen verslagen en beschouwingen lezen over gebedsgenezing¹⁾. Hoewel dit onderwerp uiteraard op een ander vlak ligt dan de „kwakzalverij”, die in dit blad bestreden wordt en wij, voorzover wij Christenen zijn, het goed der gebedsgenezing onmogelijk zullen kunnen loochenen, moet toch gezegd worden, dat door het uiterst eenzijdige nadruk leggen op dit grote goed, gelijk dat somtijds geschiedt, het andere grote goed — de medische wetenschap — te kort wordt gedaan en het lichamenlijk, psychisch en geestelijk leven van velen in gevaar wordt gebracht. Het verheugt de redactie daarom, Dr C. Riemers, predikant-directeur van de Lutherse Diakonessen Inrichting te Amsterdam, bereid te hebben gevonden, om in dit blad zijn visie op het hierboven gesignaleerde probleem te willen geven.

Lang heb ik gearzeld, of ik aan het verzoek, dat ik — zij het indirect — van de redactie ontving, om in haar blad iets over gebedsgenezing te schrijven, zou voldoen. Dit blad richt zich immers tegen de kwakzalverij en ik heb er bezwaren tegen, een gebedsgenezing, die gezegd wordt, een van de vruchten te zijn van de opwekkingsbeweging van de laatste tijd en waarmee de naam van Hermann Zaiß uit Wuppertal verbonden is, onder te brengen bij de kwakzal-

¹⁾ Zie elders in dit blad.

verij. Wanneer ik echter bedenk, dat de vereniging, die dit blad uitgeeft, ook een wat breder doel heeft en waarschuwen wil tegen de bedenkelijke gevolgen, die een verlaten en veronachtzamen van de medisch-wetenschappelijke weg bij de behandeling van ziekten met zich brengt, dan kan ik mijn aarzeling overwinnen. Dan kan ik begrijpen, dat de bespreking van genoemd verschijnsel in dit blad zin heeft en ik waardeer, dat mij de vrijheid gelaten wordt, dit van gelovig en kerkelijk standpunt uit te doen, hetgeen trouwens voor mij de enige mogelijkheid is.

Natuurlijk moet ik mij zeer beperken. Over gebedsgenezing zou een boek geschreven kunnen worden. Ik bepaal mij tot een principiële bespreking (en dan nog zeer beknopt) van de vorm van gebedsgenezing, zoals wij er in de laatste tijd kennis mee maakten. Ook van een bespreking van de opwekkingsbeweging in haar geheel en van een poging, haar wortels te ontdekken — hoe verleidelijk het ook is — moet ik afzien.

Eén ding is zeker en — waardevol. Opnieuw is de aandacht er nadrukkelijk op gevestigd, dat de mens een geheel is van lichaam, ziel en geest en dat de ontmoeting met Jezus Christus de totale mens raakt. De eerste waarheid dreigde wel heel erg verduisterd te worden, o.a. door de ver-gaande specialisering van de medische wetenschap, die zich steeds meer met de „onderdelen” bezig ging houden. Dat dat alles niet geheel goed gemaakt wordt door een

OFFICIËEL

NIEUWE LEDEN

R. W. J. van der Sluis, tandarts te Drachten.
Herdingh & Blanken, apotheek te Leiden.
Otterbein & v. d. Voort, apoth. te Amsterdam.
Mevr. E. A. Smidt Crebas, apoth. te Utrecht.

psycho-somatische richting in de geneeskunde (al is het een grote winst, dat hier een poging gedaan wordt, om de mens weer als een geheel te zien) eerstens, omdat theorie en practijk elkaar niet altijd dekken en ten tweede, omdat vaak nog wel aan de „ziel” (psyche) aandacht geschonken wordt, maar in de regel de geest (pneuma) buiten de aandacht en gezichtskring valt, moet duidelijk zijn. Dat psychotherapie en zielzorg (beter: geestelijke zorg of verzorging) onderscheiden worden, is juist. Dat ze angstvallig gescheiden worden, als in de regel geschiedt, is naar mijn oordeel niet juist en niet mogelijk zonder schade voor beide.

Dat er rondom en door Jezus Christus tijdens zijn omwandeling op aarde ook genezings-wonderen geschieden als tekenen van Christus' ontferming over de totale mens met al zijn noden, is voor de bijbels gelovige vanzelfsprekend en in de oud-christelijke gemeente bestond onder de vele genadegaven (charismata) ook de gave van gezondmaking. Ook hier tekenen, maar dan ook slechts tekenen en niet een over de

gehele linie verdwijnen van de ziekte, die met de gebroken schepping gegeven is en evenmin als lijden en dood door de komst van Christus (wiens heerlijkheid nog een verborgene is) verdwijnt. Wanneer wij de doorn in het vlees van Paulus terzijde laten (welke intussen ook in deze richting wijst, ook al maakten de broeders in Möttlingen zich er boos over, wanneer je dit voorbeeld noemde), zijn er toch ook nog andere aanwijzingen voor. Wordt Lucas niet de geliefde geneesheer genoemd en lezen we in 1 Timotheüs 5 : 23 niet een advies aan Timotheüs, dat hij toch wat wijn zal drinken vanwege zijn zwakke maag, die blijkbaar bij de handoplegging niet genezen was?

Maar — das Wunder ist des Glaubens liebstes Kind — dat blijft waar. Voor bijbel en christendom is het wonder essentieel. Een christen ontmoet in zijn leven ook het wonder. Het wonder — waar menselijke berekening faalt en God op — althans voor het geloof — onmiskenbare wijze helpt, handelt, spreekt. In de Kerk is, helaas, het geloof in het wonder (ook ter genezing) op de achtergrond gekomen. Alleen — het is een miskenning van de wetenschap, ook de medische, als gave, dat men wonderbare genezing en medische behandeling tegenover elkaar stelt, dat men alleen daar, waar geen menselijke en natuurlijke factoren een rol spelen, van een wonder spreekt. In de Bijbel is dat anders, daar wordt de tegenstelling niet geponeerd. Machtige natuurverschijnselen als hevige hagelbuien en de verlossing uit Egypte worden wonderen genoemd en de bijbelschrijver bekomert zich er niet over, of hier misschien ook nog natuurlijke en psychologische „verklaringen” mogelijk zijn. De God, die wonderen doet, wordt geprezen. Het wonder zelf zal nooit wetenschappelijk-technisch vast te stellen zijn, het blijft het kind van het geloof. Zo zal menig keer een gelovige het wonder der genezing zien. Er kwam genezing tegen alle menselijke (ook medische) verwachting in en de gelovige ontving ze als een geschenk, ja, als een wondervol en niet te miskennen antwoord van God op het innig gebed. Het is de armoe van veler geloofsleven, dat zij het beroep op God, als de grote Geneesmeester, niet eens meer aandurven, uit vrees voor teleurstelling. Maar een en ander betekent niet, dat hierdoor de medische hulp uitgeschakeld zou mogen worden, die — en dat is óók veler geloofs-ervaring — zo vaak als een uitkomst en een stuk gebedsverhoring ontvangen werd.

Daarom is de uitspraak, die Hermann Zaiss in Amsterdam deed: Wie zijn verstand gebruikt, gaat naar de dokter, wie gelooft, heeft hem niet nodig — een valse tegenstelling.

Ziekte, pijn, lijden en dood behoren niet bij ons, evenmin als de zonde! Maar

we leven in een gebroken wereld en de wonderen, ook van gebedsgenezing, betekenen een stukje herstel van de gebrokenheid, zijn tekenen van het komend Koninkrijk, flitsen ervan, hier en daar, nu en dan. Maar het geloof betekent geen absolute vrijstelling van lijden, ziekte, pijn en dood voor hen, die verlost menschen mogen heten, maar niettemin nog in de oude wereld leven en nog niet met een nieuw, geestelijk lichaam (1 Cor. 15) op de nieuwe aarde.

Gebedsworsteling kennen velen niet meer, hoewel de Bijbel er ons bijna toe uitdaagt, maar gebedsworsteling elimineert niet het „Uw wil geschiede” (een bede, die Jezus zelf ons leerde bidden) en betekent niet, dat de gelovige het leven (ziekte inbegrepen), ja, God zelf, naar zijn hand kan zetten. De grens van het maar mens-zijn wordt overschreden, de distantie wordt niet onderkend en erkend. Hier is hybris, zondige overmoed.

Dat nu en dan in de geschiedenis de gave van gezondmaking zich doet gelden, mogen wij met dankbaarheid erkennen. Dat daarmee enkelen begiftigd werden nu en dan — b.v. Blumhardt en Friedrich Stanger in Möttlingen — en dat God hen met hun gave gebruikte voor bijzondere genezingen, kan en wil ik in het algemeen niet ontkennen. Het zijn stoten van de Heilige Geest, zoals er nog steeds zijn, in prediking, in pastorale arbeid, in zending en evangelisatie, in de zorg voor zieken en ontspoorden. In het algemeen ontken ik het niet, maar wel moet ik nog eens herhalen, dat, wanneer men verkondigen wil, dat de gelovige geen dokter en medische hulp behoeft, om genezing te vinden, omdat immers de ziekte er niet behoeft te zijn, hier een valse tegenstelling gemaakt wordt. Men anticipeert op het Koninkrijk Gods, dat nog verborgen is, maar eenmaal doorbreken zal, op dat leven, de nieuwe hemel en de nieuwe aarde, waar gerechtigheid zal zijn en geen leed, geen traan, geen pijn, geen ziekte, geen dood.

Hieraan moet ik direct deze opmerking verbinden, dat het te hoop lopen voor de beweging en de komst van Zaiss door mij moeilijk gezien kan worden als de uiting van een honger naar het Evangelie, ik wilde, dat ik het zo zien kon. Enerzijds zie ik het als nieuwsgierigheid naar of belangstelling voor een bijzonder tijd-verschijnsel, waar men reeds veel van gehoord of gelezen had — zo ging het mij —, maar bij velen was het m.i. een zeer bedenkelijk symptoom, n.l. een symptoom van ongelooft! Men wil het christendom zien, waarin men zelf niet al te vast staat. Men wil constateren, dat blijkbaar het Christendom toch echt waar is (kijk maar naar die genezingen, dokter die en die heeft zelf de genezing geconstateerd). De begeerte naar tekenen

en wonderen, als bewijzen voor de waarheid van het christendom, komt niet uit geloof, maar uit ongelooft voort. Gepaard hiermee gaat een begrijpelijke hunkering, een heimwee, een terug verlangen naar het leven van de oud-christelijke gemeente, een hunkering, die temeer verstaanbaar wordt, wanneer men eraan denkt, hoeveel er in de Kerk aan geestelijk leven gestold, bevroren of gekanaliseerd is. Maar ook in deze dingen geldt geen terug, maar alleen een vooruit. Natuurlijk hunkeren wij naar die zelfde Heilige Geest, die in de oud-christelijke gemeente Zijn gaven schonk (en het nog doet, zij het anders), maar de vormen, waarin deze gaven aan de dag treden en de wegen, die ze gaan, zullen die moeten zijn van vandaag. Zoals er enig verschil is tussen de wijze van reizen van Hermann Zaiss en van Paulus, is er ook enig verschil tussen de huisarts of specialist van vandaag en „de geliefde geneesheer” Lucas, wiens beroep Paulus het nog wel de moeite waard vindt, te vermelden.

Wij moeten ons wachten voor imitatie van de oud-christelijke gemeente, aan de Imitatio Christi in de wereld van vandaag hebben we de handen vol, maar dan ook als mensen van vandaag, die ons op reizen per auto of trein door God geleid mogen weten en daarin wonderbare reddingen ervaren kunnen (zoals het mij éénmaal overkwam, een wonder Gods!), maar niet dit wonder van God verwachten, dat wij per ezel of te voet reizende eerder op de plaats van bestemming zouden zijn, dan dat we per trein of auto gaan. Dan zijn we niet meer in de sfeer van het wonder, maar van het miraculeuze. En zomin als Paulus de geloofsman bij uitnemendheid, het huismiddeltje voor Timotheüs versmaadt en de geliefde geneesheer met waardering noemt als zijn reisgezel, zo impliceert het geloof in het wonder der genezing, dat we nu en dan waarnemen, geen verachting van de medische wetenschap, waarin God ons zoveel schonk.

Ja, een terughunkeren naar de oud-christelijke Gemeente, met veronachtzaming van alles, wat zich in de kerk ontwikkeld heeft aan geloof en theologie. Ach ja, die theologie, die heeft 't gedaan. Keine Theologie, roept Hermann Zaiss uit, maar Glaubologie. Alsof Paulus niet een aardig stukje theologie voordraagt en — alsof Zaiss en de zijnen er geen „theologie” op na houden en wel een zeer bijzondere, een typisch sectarisch-eenzijdige! Maar genoeg hierover, het was slechts een zijweg en ik keer terug tot de genezingen.

Of bij een opzienbarende genezing of „genezing” van een „wonder” gesproken kan worden in boven-natuurlijke zin, onttrekt zich aan menselijke controle. Zoals mensen door psychische oorzaken verlamd kunnen neerliggen en inderdaad onmogelijk op kunnen staan

HERMANN ZAISS

De heer Hermann Zaiss uit Wuppertal heeft, na Dinsdag te Amsterdam en Woensdag te Arnhem een „Opwekkingssamenkomst” te hebben geleid, gisteravond in de tot de uiterste hoeken gevulde Willemskerk gesproken, en ook daar waren vele zieken onder het gehoor; ds H. J. Drost leidde de spreker in. In de Kloosterkerk was gelegenheid om de bijeenkomst telefonisch te volgen, en ook daar was de belangstelling buitengewoon groot.

De commissie, die de heer Zaiss naar ons land heeft doen overkomen, zoekt ons het volgende op te nemen:

Van verschillende kanten bereikt ons de vraag waarom er in de j.l. Dinsdag gehouden bijeenkomst in de Apollohal te Amsterdam geen gelegenheid was om met de heer Zaiss persoonlijk en met de Commissie als zodanig bijzonderlijk voor de zieken en invaliden contact te hebben. Het antwoord luidt, dat de politie er bezwaren tegen had dat zulks in de zaal zelf zou geschieden; aan de voorbereiding van deze bijeenkomst zijn besprekingen met de politie voorafgegaan. Men heeft van die zijde veel meer rekening gehouden met mogelijke overtredingen van de Wet op de Geneeskunde dan met de aanwijzingen die de Bijbel ons in dit opzicht geeft. Wel zou het toegestaan zijn in een zaaltje achter het podium waar ten hoogste enkele tientallen personen konden worden toegelaten de bijbelse handeling van gebed en handoplegging te verrichten, maar dit zou tot grote moeilijkheden aanleiding hebben kunnen geven. Toen b.v. met een zieke op een brancard werd gebeden heeft de politie, met verwijzing naar de vergunning voor deze bijeenkomst die een openbaar karakter had, daaraan een einde gemaakt.

(Alg. Handelsblad 31.10.52)

Wij plaatsen met genoegen achter dit verslag de reactie van een medicus, die ons zijn ervaringen duidelijk maakt als volgt:

Genezing door handoplegging

Het verslag over „Genezing door handoplegging en gebed” geeft mij aanleiding een krachtig protest te laten

(zolang deze oorzaken niet opgeheven zijn), zo kunnen mensen, die ernstig ziek en zwak zijn, door een machtige psychische beïnvloeding van buiten af, door een brand, of om een ongeluk te voorkomen, dat in hun nabijheid dreigt te gebeuren of door beïnvloeding door een persoon, die hen imponeert, ineens in staat zijn, op te staan en te lopen, zij het dan zeer tijdelijk. Ook kunnen hierdoor ineens de psychische oorzaken van verlamming ontwapend worden. Goed,

horen tegen de praktijk van de heer Herman Zaiss.

Als medicus maak ik bijna dagelijks mee hoe velen, die uit vrees of onkunde en gedreven door het mystieke element in de mens voor hun kwalen bij kwakzalvers, gebedsgenezers en dergelijke lieden terecht kwamen zich ten slotte bij de arts aandienen met een aandoeining, die intussen ongeneeslijk is geworden. De gebedsgenezer schrijft deze ongelukkige op de lijst van zijn successen. „Ze komen niet terug en zijn dus genezen.”

Bijzonder trof mij, dat de heer Z. na demonstratie van de „genezen zieken” de in de zaal aanwezige lijdens toespraken hen voor genezing doorstuurde naar hun dominee of pastoor. Zelf kon Z. zich niet met deze mensen bezighouden, dat zou hem wel 8 dagen kosten! Is de genezing van deze lijdens de heer Z. geen 8 dagen oponthoud waard? Waarom op het podium niet even een blinde ziende of een lamme gaande gemaakt? Het antwoord op deze vragen ligt wel voor de hand. Mijn mening is, dat dit soort verslagen niet in de dagbladen thuis hoort, omdat ze een verderfelijke invloed op de critiekloze massa hebben

Leek.

A. ROLDANUS

(Alg. Handelsblad 1.11.'52)

Wij bevelen dit nummer van ons Maanblad aan, aan een ieder, die voor de bestrijding der kwakzalverij belangstelling heeft.

De bestrijding der kwakzalverij is altijd een strijd geweest van de geest. Zij eist van ons, dat wij altijd waakzaam zijn en vol vertrouwen de toekomst tegemoet zien.

Laat ons, armer geworden aan materiële dingen, de ogen richten naar de grotere geestelijke dingen.

Geef dit blad door, opdat het door een zo groot mogelijk aantal belangstellenden gelezen wordt in een tijd, waar grote bezinning dringend noodzakelijk is.

zegt iemand, als 't dan maar gebeurt. Dat zou men kunnen zeggen, indien er niet zulke grote gevaren dreigden, wanneer deze dingen als wonderen gezien worden.

Er dreigt in de eerste plaats een grote geestelijke verwarring, wanneer als wonder aangemerkt wordt, wat geen wonder is. En dat vooral, wanneer na korter of langer tijd, de psychische barometer weer daalt en de ziekte helemaal niet verdwenen blijkt te zijn.

Maar nog ernstiger dingen dreigen hier. De bewering, dat, wie gelooft, genezen wordt, doet grote geestelijke, psychische en daardoor ook nog lichamelijke schade aan de gelovige zieke, die niet genezen wordt en die — na in het geloof en Christus' Naam verheerlijkende jaren lang zijn lijden gedragen te hebben — nu in grote geestelijke verwarring gebracht wordt en denken moet, dat zijn geloof dan toch niet groot genoeg of een waan geweest is. Trouwens dit feit reeds, dat zovelen jaren lang hun ziekte in het geloof gedragen hebben, laat de onwaarheid zien van de bewering, die, naar ik aanneem ter goeder trouw uitgesproken wordt, maar in wezen dwaling en in haar uitwerking misdadig is. Een absolute uitspraak, als hier signaleerd, kan patiënten ervan weerhouden medische hulp, die in een bepaald proces direct noodzakelijk en geboden is, in te roepen. Moet, wanneer ze later dan toch bij de medicus terecht komen, deze een „te laat” vaststellen, dan is zijn verontwaardiging en opstandigheid begrijpelijk en de verantwoordelijkheid van hen, die tot deze wijze van handelen aanmoedigden, ondragelijk.

Moeten wij er ook geen oog voor hebben, dat God — in deze gebroken wereld — een zin kan leggen in een lijden en een ziek-zijn, een zin, die — ook voor ons geloof — vaak verborgen blijft, maar ook wel eens duidelijk voor de gelovige aan de dag treedt. Hoevelen zouden niet dat grote betekend hebben, wanneer zij niet met een „doorn in het vlees” bezocht waren. Daar zijn voorbeelden te over van in de geschiedenis van Kerk en cultuur, maar ook in het beperkt bestek van een familie- of vriendenkring. Hoevelen zijn niet door langdurig ziek-zijn en lijden gelouterd. Hetgeen natuurlijk niet zeggen wil, dat berusting de enig-mogelijke geloofshouding is, Jezus wil ons juist de levende kracht van het gebed als worsteling met God voorhouden. Maar, wanneer de ondertoon van het „Uw wil geschiede” ontbreekt, miskennen wij de mogelijkheid, dat God, wiens gedachten, in Zijn Liefde en Wijsheid, juist met het kruis, dat niet weggenomen wordt, een zeer bepaalde bedoeling heeft. Ook in een niet weggenomen kruis kan Christus triomferen, zoals ik dat zo vaak ontmoeten mag. In elk geval betekent gebed niet: zelf het leven in de hand nemen en heersen over God. Belangrijk is in dit verband het woord van Jezus in Lucas 11 : 13: „Indien dan Gij, die boos zijt, Uw kinderen goede gaven weet te geven, hoeveel te meer zal de Vader in de hemel de Heilige Geest geven dengenen, die Hem bidden”.

Wanneer door de opwekkingsbeweging, die van het Wuppertal uitgaat, velen tot geloof komen, zal ik mij daarover hartelijk verblijden, maar, wanneer

Weer een wonderdokter voor de Gorcumse Kantonrechter

In Amsterdam telt men die oude wetten niet

Alweer kreeg de Gorcumse kantonrechter Dinsdag een wonderdokter te behandelen. Ditmaal was het een zekere H. H. uit Utrecht, die in de omgeving van Gorinchem onbevoegd de geneeskunde had uitgeoefend door als magnetiseur enkele „patiënten” in behandeling te nemen.

Nu weten wij wel, dat de kantonrechter in de Arkelstad scherp gebeten is op al deze wonderdokters en kwakzalvers en hun optreden een groot gevaar acht. Het was dan ook geen wonder, dat de meneer, die nu voor het hekje verscheen, met 'n flink vermaan werd ontvangen. De kantonrechter veronderstelde, dat de beklagde zijn „magnetische krachten” wel pas ontdekt zal hebben, nadat hij door zijn internering als sympathiserend lid van de N.S.B. wat aan de grond was komen te zitten.

De „dokter met de wondere krachten” ontkende dit ten stelligste, deze krachten waren hem reeds lang bekend. Hij achtte het een roeping met zijn gave door handoplegging de mensheid te helpen. Er gaat dan een weldoende stroom door zijn patiënten.....

En..... die heeft hij bovendien niet van de dokter afgehouden, integendeel, hij had juist gezegd, dat zij onder behandeling van hun geneesheer moesten blijven. Nog sterker: er waren zelfs patiënten door een dokter gestuurd!

Naar dit laatste was de kantonrechter, zoals te begrijpen is, wel heel nieuwsgierig, maar hij werd niet bevredigd, want de magnetiseur noemde de naam niet van de arts, die heil van hem verwachtte.

Hierna begon de kantonrechter met

het een geloof is, dat met bovengenoemde dwaling gepaard gaat, moeten wij ons bedroeven. En nu moge men zeggen, dat het helemaal niet om de gebiedsgenezing gaat, die alleen maar een neven-verschijnsel en een vrucht zou zijn, doch om bekering, dan moet ik toch constateren, dat er wel rijkelijk veel over die genezingen gesproken en geschreven wordt en de „getuigen”, die Zaiss in de Apollo-hal in Amsterdam meegebracht had, uit Duitsland en uit Holland, alleen of nagenoeg alleen mensen waren, die van een genezing getuigden. Er worden verwachtingen gewekt, die — en dat vind ik ernstig, vooral, wanneer het chronische en ernstig zieken betreft, — in elk geval voor het merendeel niet gerealiseerd worden,

„zijn behandeling” en hij zei daarbij o.a. de volgende bezwerende woorden: „Als paddenstoelen schieten zij uit de grond op. Die ik eenmaal hier heb gehad, die komt niet meer terug, maar toch blijf ik maar kwakzalvers onder „mijn patiënten” houden. Het schijnt de heren goed te gaan, want toen ik onlangs een collega van U f 300,— boete had gegeven, ging hij daarna met zijn kennissen eens lekker zalm eten, uit blijdschap, dat het met hem zo goed was afgelopen.”

De ambtenaar van het O.M. betoogde, dat een beroep op humanitaire overwegingen niet opging en daar er moeilijk onderscheid is te maken tussen lieden met goede en kwade trouw, werd er f 300,— boete of 1 maand hechtenis geëist.

De kantonrechter deed er nog een „magnetisch streekje” bij en veroordeelde de beklagde tot 2 maal f 200,— of 2 maanden hechtenis.

Toen beklagde toch niets meer kon verprutsen, dacht hij nog eens even zijn gal te kunnen uitspuwen: „Is dat nou gerechtigheid?” zo vroeg hij, „het gaat hier om een wetje van meer dan 100 jaar oud, dat volgens de kantonrechter van Amsterdam sterk verouderd is. Hier in zo'n klein provinciestadje word je zo aangepakt.”

Hij kreeg hierop een flinke koude douche, toen de kantonrechter kalmpjes opmerkte: „Ja, inderdaad mogen wij er in ons land nog verschillende meningen op na houden, maar als we het regiem hadden gekregen, dat u wenste, dan zou dat niet mogelijk zijn geweest,” en hiermee kon de magnetiseur met zijn geheime krachten weer verder de wereld intrekken.

om de eenvoudige reden, dat het onwaar is, dat geloof perse genezing brengt.

Resumerende mag gezegd worden, dat deze opwekkingsbeweging nadruk legt op een zijde van de bijbelse waarheid, die veronachtzaamd is en de aandacht onbewust gevestigd heeft op een eenzijdigheid in de geneeskunde en verder met haar direct aanspreken van de mens in zijn zonde en nood veler aandacht voor het Evangelie trekt. Maar er moet gezegd worden, dat hier een ernstige dwaling is, die geestelijk, psychisch en daardoor ook lichamelijk schade aanricht, waartegenover niet alleen de Kerk, maar ook zij, die het met de volksgezondheid wel menen, het recht en de plicht hebben hun stem

GEEFT
DIT BLAD,
NADAT GE HET HEBT
GELEZEN, DOOR
AAN EEN ANDER

★

U STEUNT HIERMEDE ONZE STRIJD

waarschuwend te verheffen, al hebben de laatsten lang niet altijd de mogelijkheid zich hierbij op de burgerlijke wet te beroepen.

Hiermee zou ik kunnen besluiten. Een slot-opmerking zou ik echter nog willen maken, die vrijwel op zichzelf staat. In de gretigheid, waarmee velen naar verschijnselen als boven getekend uitzien, ligt iets primitiefs, dat de massa eigen is. Een protest tegen het ingewikkelde en onbegrijpelijke en het ook wel eens te zeer door medici in een nevel van geheimzinnigheid en bijna esoterische wijsheid gehulde van de medische wetenschap. De medici van vorige generaties hadden dit trouwens veel sterker. De massa ziet gaarne de ziekte als iets eenvoudigs, dat „uitgedreven” kan worden, b.v. in de faeces en in veel „vuile stoffen”, die er „loskomen” enz. Dat is de kracht van de kwakzalvers op de markt, naar wie ik wel eens met een intens genot heb staan luisteren, ik moet het bekennen. In velen van hen is een volksleider, een advocaat, een dominee (als „redenaar” dan) verloren gegaan. De bekoring van hun woord ligt in de directheid, de simpelheid, waarmee zij de dingen stellen. Hier ligt ook een van de oorzaken, waarom overal, waar van directe genezingen gesproken wordt en over de ziekte als over een ongecompliceerd geval gehandeld wordt, de massa luistert. Maar — met alle gevaar van dien!

De Kerk bezinne zich op de vraag, of er voor haar ook aanleiding bestaat, te erkennen, dat zij op het besproken punt tekort geschoten is, maar zonder de gevaarlijke eenzijdigheid van de hier besproken beweging aan te hangen en niet zonder een waarschuwend woord hier tegenover te laten horen. Een dergelijke houding zal ook de medische wereld, zij het niet altijd vanuit dezelfde beginselen, in deze aangelegenheid moeten aannemen.

Dr C. RIEMERS

Predikant-Directeur

Luthersche Diakonessen Inrichting
Amsterdam.

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

REDACTIE-ADRES: Peperstraat 26, Purmerend.

Opgericht 1 Januari 1881

Bestuur van de Vereniging tegen Kwakzalverij: Dr H. H. Funke, *Arts* te Amsterdam, *Voorzitter*; Mr G. C. M. van Nijnatten te Voorburg, *Vice-voorzitter*; Mevr. A. Burbach-v. d. Woord, Westlandgracht 129, Amsterdam, *Secretaresse*; L. Brest te Amsterdam, *Penningmeester*; F. C. Reijers, *Apotheker* te Purmerend, redacteur; mej. E. H. Hengeveld, *Arts* te Zwolle; Mr G. van Itallie, *Rechter* te Dordrecht; Mr P. Frima, *Directeur Rijksschool voor Politie-ambtenaren* te Hilversum; Mr J. Moolenburgh, *Kantonrechter* te Middelburg; E. Mijnaerends, *Tandarts* te Amsterdam; Mr J. Rimmelink, *Ambtenaar* van het Openbaar Ministerie te Dordrecht; Dr H. C. Helleman, *Apotheker* te Dordrecht

<p>Lidmaatschap van de Vereniging inclusief Maandblad f 5.—, voor studenten en verpleegsters f 2,50. Adres voor het opgeven van leden en abonné's: Mevr. A. Burbach-v. d. Woord, Westlandgr. 129, A'dam, Tel. K 20-82272. Penningmeester: L. Brest, Argonautenstraat 19a, A'dam-Z. Postgiro van de Ver. 32237 te Amsterdam - Gem. Giro K 1672</p>	<p>KONINKLIJKE DRUKKERIJEN LANKHOUT-IMMIG N.V. Den Haag — Uitgeefster</p>	<p>Abonnement per jaar franco per post bij vooruitbetaling f 5.—, voor studenten en verpleegsters ..... f 2,50 Administratie Maandblad: Mevr. A. Burbach-v. d. Woord, Westlandgracht 129, A'dam-W., Tel. K 20-82272.</p>
---	--	--

Doel: bestrijding der Kwakzalverij op geneeskundig, pharmaceutisch en aanverwant gebied!

G. ZORAB:

„Magnetiseurs en Wondergenezers”

De Heer Zorab heeft onder meer studie gemaakt van het zogenaamde „dierlijke magnetisme” en hij heeft het resultaat daarvan opgenomen in een boek, dat onder de titel van „Magnetiseurs en wondergenezers” (een uitgave van de Nederlandse Uitgevers Mij te Leiden verschenen is). Hij concludeert daarin, dat een magnetiseur soms door middel van de *suggestie* bij zijn patiënt een genezing weet te bereiken. Waaruit dus volgt, dat die magnetiseur een van de methoden der psycho-therapeuten toepast. Andere auteurs waren reeds eerder tot dezelfde conclusie gekomen. Ik heb dan ook vroeger beweerd (Med. Juristenblad 1950, pg. 771): Indien een magnetiseur een genezing bereikt dan geschiedt dit *ondanks* de „kracht” (nl. het „dierlijk magnetisme”) waarin hij meent te moeten geloven.

De Heer Zorab is in beginsel voorstander van een strenge handhaving van de Wet op de uitoefening der geneeskunst. Echter er van uitgaande dat de magnetiseur van de zelfde methode gebruik maakt als andere psycho-therapeuten wenst hij, dat de bonafide magnetiseur, zo lang deze geen medicamenten voorschrijft of methoden gebruikt, die voor de gezondheid van de patiënt nadeel opleveren, bij de uitoefening van zijn kunst straffeloos zal zijn.

Het werk van de Heer Zorab werd door mej. Mr M. de Jonge in het „Tijd-

schrift voor Strafrecht” (1952, pg. 231) besproken. Zij keert zich in haar recensie tegen het voorstel van Zorab om voor de magnetiseurs „een achterdeurtje open te laten”. Haar critiek op diens voorstel is o.i. zeer juist en wij laten de recensie daarom hier gaarne volgen. *) In dit boek bespreekt de schr. de verschillende vormen en methoden van wondergenezingen die in de loop van de jaren zijn toegepast, geeft een eigen verklaring voor de vele opvallende resultaten en behandelt vervolgens de vraag, in hoeverre de wondergenezers in hun werk vrijgelaten moeten worden, d.w.z. niet gerechtelijk vervolgd wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde.

Sch. gaat terug tot de 18e eeuw en noemt en bespreekt de werkwijze van Mesmer (ziekte, welke naam de artsen er ook aan geven, is het verbroken zijn van de harmonische wisselwerking tussen de kosmische kracht en het individu, en dit evenwicht kan hersteld worden door het dierlijk magnetisme); van Pater Gassner, die door handopleggingen „de duivel uitbande”, van het somnambulisme, en daarnaast de genezingen van religieuze aard (gebedsgenezers, Lourdes, Christian Science).

Regelmatig worden wonderdokters voor de rechter gedaagd wegens overtreding van de wet van 1865 op het on-

OFFICIËEL

NIEUWE LEDEN
D. H. v. d. KLEINE-MULDER, apotheker te Vlissingen.

bevoegd uitoefenen van de geneeskunst jo. 436 Sr. Weliswaar vermeldt de schr. dat in sommige delen van ons land de bona fide magnetiseurs met rust gelaten worden — een bewering die moeilijk te controleren is —, maar de H.R. verwerpt keer op keer hun verweren, die haast altijd hierop neerkomen: 1e. dat zij niet buiten noodzaak gehandeld hebben, daar immers een bevoegd arts de patiënt niet heeft kunnen genezen. De H.R. echter wil alleen van noodzaak spreken „wanneer plotseling geneeskundige hulp dringend nodig blijkt en zodanige hulp van een bevoegde niet dadelijk is te verkrijgen”; 2e. dat zij geen geneeskundige bijstand verleend hebben in de zin van de wet van 1865. Hierop antwoordt de H.R. „dat de wet niet beperkend doelt op een handelen dat beoogt of te verstaan geeft te beoogen te genezen op een bepaald gebied of naar een bepaalde leer”.

Hoewel de schr. in het belang van de volksgezondheid de wet van 1865 ten volle gehandhaafd wil zien, kan hij zich met deze jurisprudentie niet verenigen. Volgens hem is n.l. in wezen iedere wondergenezing een vorm van psychotherapie; tussen magnetiseur en patiënt ontstaat een psychische relatie, welke de patiënt het vertrouwen en het geloof

in zijn genezing geeft. Langs de weg der suggestie wordt het genezingsproces in gang gezet of bevorderd. Schr. vraagt zich nu af, waarom een dergelijke behandelingswijze wél onder de wet van 1865 zou vallen en andere methoden die op hetzelfde neerkomen (psycho-analyse, hypnose) niet. Hij zegt: „In geen geval mag worden overgegaan tot een verzwakking van de strekking van de wet van 1865; in overeenstemming hiermede blijve het artsenmonopolie ten volle gehandhaafd. Ter bescherming van het publiek moet een dergelijke stok achter de deur blijven bestaan. In de toepassing der wet zij men echter uitermate soepel, indien het gaat om behandelingsmethoden door onbevoegden welke zich in hoofdzaak en kennelijk baseren op een psychotherapeutisch effect. Zodra echter methoden en middelen worden toegepast of medicamenten worden voorgeschreven, die een kans opleveren de patiënt bloot te stellen aan een zeker letsel of achteruitgang van zijn gezondheidstoestand, dan straffe men zwaar.”

Schr. heeft mij niet kunnen overtuigen. Allereerst al niet, omdat hij zijn gehele betoog gebaseerd heeft op het volgens hem vaststaande feit, dat dergelijke genezingen van psychotherapeutische aard zijn. Is dit wel zo zeker? Zouden er geen geneeskrachtige kruiden en ziekteverende stralingen kunnen zijn? In de tweede plaats is het een weinig gelukkige oplossing, om bij de toepassing van de wet van 1865 „een achterdeurtje open te laten”, zoals schr. het zelf noemt. Waar moet de rechter hier de grens trekken? Wanneer is een kruidenaftreksel of water uit een bron slechts „in hoofdzaak en kennelijk gebaseerd op een psychotherapeutisch effect”, op het scheppen van een bepaalde sfeer, waarbij de patiënt zich openstelt voor de psychotherapeutische behandeling, en wanneer is het een drank die zijn gezondheid zou kunnen benadelen? In een van zijn laatste arresten over deze kwestie, dat van 17 April 1951, formuleerde de H.R. het als volgt: „dat, zolang de wetgever niet voor enig gebied van geneeskunde of enige wijze van genezen in nadere regeling zal zijn getreden, de rechter niet aan „uitoefening der geneeskunst” zodanig deel onttrokken zou kunnen rekenen zonder een met voornoemd belang (n.l. dat van de volksgezondheid) onvereenigbare toestand van ongeregeldeheid te doen ontstaan”. De H.R. wijst hier de juiste uitweg aan uit de moeilijkheden: wijziging van de wet van 1865.

Hierboven wordt terecht opgemerkt, dat het voor de rechter onmogelijk is om uit te maken of een genezing wel of niet door één der methoden der psychotherapie tot stand is gekomen. Ook al ware dit mogelijk, dan bestaat er m.i. toch bezwaar tegen het strafloos uit-

oefenen der geneeskunst door de magnetiseur. (Ik laat overigens buiten beschouwing hoe de strafloosheid juridisch ingekleed zou moeten worden, want de wet is door het „magnetiseren” nu eenmaal overtreden). Mijn bezwaar richt zich niet zo zeer tegen de door een magnetiseur bereikte genezing, ook al zou die van tijdelijke aard zijn of slechts een vermeende ziekte opheffen. Het is gericht tegen het feit, dat de magnetiseur de patiënt *in behandeling neemt*. Ik versta daaronder, dat hij de patiënt ondervraagt en/of onderzoekt, m.a.w. de diagnose stelt. Voor het stellen van de diagnose ontbreekt de magnetiseur elke grondige voorbereiding. Er bestaat dus het grote gevaar, dat hij niet het bestaan van een ernstige ziekte onderkent, een ziekte die met geen psychotherapeutische methode te genezen is.

Derhalve: Geen achterdeurtjes moeten voor magnetiseurs en andere wondergenezers geopend worden. Integendeel, het Openbaar Ministerie dient deze lieden door een straffe vervolging in te prenten dat het terrein der geneeskunst het hunne niet is!

Moet daardoor de wanhopige patiënt de dupe worden van het monopolie der artsen? M.i. in geen enkel opzicht. De patiënt kan zich in de eerste plaats tot de huisarts en daarna tot de specialist wenden. Blijkt daarbij dat slechts de psychotherapie baat kan brengen, óók dan is de magnetiseur niet van node, want hier te lande zijn er genoeg artsen die de methoden der psychotherapie beheersen. De magnetiseur zou alleen bestaansrecht hebben, indien de patiënt door de arts als ongeneeslijk zou zijn opgegeven en indien zou blijken dat de magnetiseur over bijzondere gaven zou beschikken. Ondanks ernstig onderzoek is echter niet kunnen blijken dat de magnetiseur meer kennis of techniek bezit dan de arts. Des magnetiseurs methode is die der suggestie en die kent menig arts óók.

Moet men desondanks de patiënt niet de vrije keus tussen de arts en magnetiseur laten? Mijn antwoord luidt ontkenkend. Want indien men de grenzen tussen de „officiële” en „vrije” geneeskunst gaat uitwissen, dan komt het grote goed der volksgezondheid en de waardigheid van de wetenschap in het gedrang. De patiënt leeft niet als Robinson Crusoe op een eilandje en de belangen der samenleving laten het niet toe dat ieder vrij beslisse op welke wijze hij zijn gezondheid zal laten beschermen. Een deel van het publiek is critiekloos en heeft een neiging tot het wonderbaarlijke. Het is daarom niet op te voeren tot het adagium, dat men slechts daar zijn heil zoekt waar het werkelijk en zonder gevaren te vinden is. Op de „markt” kan men dus de „vraag” naar magnetiseurs niet beperken. Het probleem moet dus van de andere zijde op-

gelost worden, n.l. door het „aanbod” te drukken. Dit kan alleen bereikt worden indien de magnetiseurs terdege merken, dat aan hun optreden 'n *flink risico*, in de vorm van een straf, verbonden is. Hieruit vloeit van zelf voort: *prompte* vervolging van elke overtreding van de Wet op de uitoefening der geneeskunst, en, indien het feit bewezen is verklaard en de dader schuldig is bevonden, een strenge bestraffing, het liefst tot het gestelde maximum. Terecht is door de redactie van dit maandblad (Januari 1953) opgemerkt, dat het zeer gewenst is dat het onbevoegd uitoefenen der geneeskunst als *misdrif* strafbaar wordt gesteld. Inderdaad is de toestand eigenaardig. Wie bevoorbeeld een fiets steelt begaat een misdrif en kan terzake tot een maximale gevangenisstraf van vier jaren veroordeeld worden. Het onbevoegd uitoefenen der geneeskunst leidt slechts tot een overtreding, die door de kantonrechter berecht wordt. Indien de kwakzalver voor de *Rechtbank* terecht zou moeten staan (dus ingeval van misdrif) zou dat op de heren zelf als op het publiek een veel diepere indruk maken. Nu vergelijkt men het onbevoegd uitoefenen der geneeskunst allicht met het berijden van een fiets zonder achterlichtje. Iets wat nu eenmaal niet mag, wat je met een boete kunt afdoen, maar verder niet genoeg belangrijk is om je er iets van aan te trekken!

De magnetiseurs, de „aardstraal-lieden”, de somnambules en consorten zijn actief genoeg. Zij voelen zich geroepen om de lijdende mensheid te helpen of, wat veel meer voorkomt, er is aan de lichtgelovigheid, de angst en het lijden van anderen geld te verdienen. Laten wij derhalve onvermoeid waakzaam blijven.

VAN NIJNATTEN.

*) De Redactie van het „Tijdschrift voor Strafrecht” en Mr de Jonge gaven welwillend toestemming tot het overdrukken van deze recensie.

GEEFT
DIT BLAD,
NADAT GE HET HEBT
GELEZEN, DOOR
AAN EEN ANDER

★

U STEUNT HIERMEDE ONZE STRIJD

Kwakzalver,

wat is UW GEHEIM?

Op Vrijdag 6 Februari j.l. heeft de heer W. C. van Stalborch, huisarts te Monnickendam een lezing gehouden voor het Departement Purmerend van de Maatschappij tot Nut van het Algemeen. Deze lezing over het onderwerp „Kwakzalver, wat is uw geheim”, werd door mij bijgewoond en dermate belangrijk en leerzaam gevonden, dat ik gaarne in een verslag de lezers van ons Maandblad een en ander mededeel, van wat op die avond door dokter van Stalborch naar voren werd gebracht.

Het spreekt vanzelf, dat het houden van dergelijke lezingen door het Bestuur van Onze Vereniging hogelijk wordt gewaardeerd. Moge dit korte verslag, dat uit de aard der zaak slechts op gebrekkige wijze kan weergeven van wat op die avond geboden werd, aanleiding zijn tot het houden van dergelijke lezingen in vele plaatsen van ons land. De gevaren, die de kwakzalverij met zich brengt, worden dan in brede kring bekend, waardoor de kwakzalverij des te beter bestreden kan worden.

Dr van Stalborch wijst er op, dat in lang vervlogen tijden de geneeskunst werd uitgeoefend door de priesters. Men bracht toen ziekte in verband met boze geesten en demonen, wier toorn afgewend moest worden door de priesters. De geneeskunst zelf berustte toentertijd op toevallige ontdekkingen, b.v. bloedstelping door koude en druk.

In die tijd had men van de geneeskunst niet veel te verwachten, maar de medische wetenschap is gedurende de laatste twee eeuwen met grote sprongen vooruitgegaan.

Wanneer we bedenken, dat onze voorouders, zeer terecht, in grote angst leefden voor vele ziekten en kwalen, die in onze tijd, met onze moderne hulpmiddelen dikwijls van korte duur en van voorbijgaande aard zijn, dan is het een raadsel, dat er nog verstandige mensen zijn, die ondanks de grote vooruitgang der medische wetenschap, hun toevlucht zoeken bij een ondeskundige, een kwakzalver, die van ziekten al heel weinig verstand heeft en dus geen geneesheer kan zijn!

Dr van Stalborch memoreert de ontdekkingen gedurende de 17e, 18e en 19e eeuw, waar de natuurwetenschappen een enorme vlucht hebben genomen. Men ontdekte de „cel” en haar eigenschappen, de bouw van ons lichaam en haar verrichtingen, de wetten, volgens welke processen in de levende en dode

lichamen verlopen en men meende dan ook, dat er een tijd zou aanbreken, waar „het leven” volkomen door de wetenschap zou zijn ontsluitend en dus alle geheimen zouden zijn opgelost.

Deze „mechanistische” wijze van denken is volkomen vastgelopen, ondanks de grote sprongen die de wetenschap maakte. Het is de mens niet gegeven, door te dringen in alles wat de zintuigen waarnemen.

(Uit de Ziekenfondsgids No. 52, Febr. 1953)

EVIPAN-NARCOSE...

UND KEIN ENDE

„Medisch Contact” van 22 Januari j.l. geeft een „bespiegeling” over de Evipannarcose, welke „bespiegeling” wij hier gaarne overnemen, omdat nooit genoeg op dit aambeeld kan worden gehamerd, zolang er nog mensen zijn, die, aangetrokken door de lokkende advertenties, zich aan dergelijke inrichtingen toevertrouwen. Het zijn er blijkbaar velen, die hun kostbare geld daaraan besteden, getuige het honorarium voor de arts in onderstaand bericht bedoeld.

„Medisch Contact” schrijft dan:

„Een medicus in den lande, die geschreven had op een anonieme advertentie, kreeg daarop het volgende antwoord (letterlijk geciteerd):

Welk Heer,

Naar aanleiding van U schrijven op onze advertentie van I.L. zijn wij gaarne bereid met U in verbinding te komen. De betrekking bestaat in het toe te diene van Evipannarcose en het uit oefene van tandextracties voor een gehele dag taak te beginne van 9 tot 6 uur het salaris is 12000 per jaar in dien dit met u wensen overeenstemd dan zijn wij onzerzijds gaarne bereid met U in verbinding te komen.

Hoogachtend,

.....

„Hieruit blijkt duidelijk”, zegt M.C., „in welke kring²⁾ men zich interesseert voor Evipannarcose. Het kan nuttig zijn, hierop de aandacht der medici te

De mens is niet alleen lichaam, niet alleen stof, doch heeft ook een psyche, heeft vreugde en leed, leeft in hoop of wanhoop.

De wens en de hoop op herstel en het vertrouwen daarin spelen bij de genezing een grote rol.

Het vertrouwen in de medicus is in wezen een zich overgeven van een mens in een nood, waaruit hij geen weg weet, aan een medemens, waarvan hij overtuigd is, dat hij hem zal kunnen helpen. Daarbij kan de patiënt menen, dat het alleen gaat om de kundigheid van de arts, om zijn vakkennis, maar in werkelijkheid zoekt hij veel meer dan dat. Het vertrouwen patiënt-arts is een sfeer, die oneindig ver uitgaat boven, maar toch gebaseerd is op de kundigheid van de arts.

Dit blijkt pas als het vertrouwen in

vestigen, opdat zij niet alleen zich van iedere medewerking in dergelijke praktijken onthouden, maar ook het publiek inzicht bijbrengen, dat de toepassing van Evipannarcose¹⁾ niet zo onschuldig is als de luidruchtige publieke propaganda wel heeft willen doen geloven.”

Inderdaad het publiek moet op dit gevaar telkens weer worden gewezen. Het is nog lang niet genoeg in alle kringen onzer samenleving doorgedrongen aan welke gevaren men zich in dergelijke inrichtingen blootstelt. Men herleze in dit verband nog eens wat Prof. Dr G. G. J. Rademaker te Leiden over pentothal en Evipan schreef (zie ons orgaan 1952 pag. 201).

Mogen toch de redacties van de verschillende ziekenfondsbladen, die gratis verspreid worden onder de verzekerden, telkens weer op dit gevaar wijzen; laten zij een voorbeeld nemen aan de kracht van de reclame, die door dergelijke inrichtingen blijkbaar wordt ingezien, omdat zij met hun advertenties en hun huis aan huis-verspreiding van circulaires het „frappez, frappez toujours” toepassen en blijkbaar met succes, want anders gingen zij er niet mee door en konden zij niet dergelijke honoraria in uitzicht stellen.

Wilt ge een gemakkelijker en vruchtbaarder voorlichting van die miljoenen verzekerden dan via die gratis verspreid wordende ziekenfondsbladen?

v. S. d. B.

¹⁾ In zogenaamde tandheelkundige Instituten.

²⁾ „Tandheelkundige Instituten”.

Prik met stopnaald koste telkens f 100,-

(Parool 14 Februari 1953)

Een boer in Varsen, een der vele Ommer buurtschappen, leed hevig aan reumatiek. Op aanraden van vrienden liet hij de „Kamper wonderdokter“ komen. Deze gaf de man voor de peuleschil van f 100 een prik in zijn zitvlak. Na veertien dagen bezocht hij hem weer, onderzocht de patiënt en oordeelde dat nogmaals een injectie nodig was. Wederom gingen f 100 in de handen van de „geneesheer“ over. De vorige week kwam hij nog eens informeren naar de toestand van de boer. Deze meende dat het niet slechter was geworden. Nog één injectie, oordeelde de Kamper „specialist“, en u bent gezond. „'t Is wé veul gèld“, meende de boer, maar voor zijn gezondheid had hij het wel over.

Hij betaalde en kreeg de derde injectie. Alles ging goed tot dominé op bezoek kwam en na lang praten de man mee naar de politie kreeg voor een aangifte. Onderzoek volgde bij de wonderdokter en deze bekende telkens de boer voor f 100 met een stopnaald in zijn zitvlak te hebben gestoken.

de arts geschokt is en alleen de kundigheid overblijft, want dan is er de kans, dat de zieke zich tot de kwakzalver gaat wenden om daar te zoeken, wat hij tevergeefs bij zijn arts heeft gezocht en de kwakzalver weet hiervan handig gebruik te maken.

De kwakzalver, als deskundige een grote nul, is een handig psycholoog, die weet, dat het winnen van vertrouwen, zij het dan een vals vertrouwen, een belangrijke factor is bij elke genezing, zelfs schijn-genezing.

En hier, bij dit woord schijn-genezing, begint het gevaar, dat aan alle kwakzalverij onlosmakelijk verbonden is.

Ieder arts, ook dr van Stalborch, kan U staaltjes opnoemen van *schijn-genezing*, die hij heeft meegemaakt bij patiënten, die hun toevlucht zochten bij de handige psycholoog-kwakzalver. Hij weet, dat er patiënten zijn, die *tijdelijk*, let wel: *tijdelijk*, baat vonden bij de kwakzalver doch kort of lang daarna weer ziek waren.

Maar de huisarts ervaart nog meer! Hij kent patiënten, die, naar de kwakzalver gaande, veel te laat deskundige hulp inriepen en hun kans tot genezing, aldus doende, lieten voorbijgaan.

Met deze realiteit voor ogen moeten we bedenken, dat de handige psycholoog, de kwakzalver, die gaarne bereid

„U hebt een klein gezwel“

Magnetiseur krijgt zevenmaal vier dagen hechtenis

U hebt een klein gezwel in de buik, maar dat behoeft U niet operatief te laten wegnemen, zeide een vijftigjarige inwoner van Berkenwoude, die zich psychologisch adviseur noemt, tegen een dame uit Capelle a. d. IJssel. En hij tilde de mouwen van zijn jasje iets op en maakte strijkende bewegingen boven het lichaam van de vrouw. Om de paar streken tilde hij de handen op en deed, alsof hij iets van zich afwierp. „Dat is twee gulden“, luidde bij elke behandeling de zin van de adviseur, die een druk beklante praktijk te Capelle had. Bij een van zijn patiënten hield hij elke Woensdagmiddag spreekuur. Velen kwamen met hun kwaal naar hem toe. Sommigen zeiden, dat zij werkelijk baat vonden bij de strijkerij. Anderen — en hun groep is het grootst — hielden na enkele malen liever hun geld in de zak, omdat zij van de behandeling geen baat meer verwachtten.

Rechter: misdadige zelfoverschatting

Deze man oefent deze onbevoegde uitoefening van de geneeskunde al lange tijd uit. Een tijd geleden heeft hij zich al eens voor de Goudse kantonrechter moeten verantwoorden en ook Woensdagmorgen stond P. zijn naam op de rol. De dagvaarding vermeldde zeven gevallen, o.a. suikerziekte en bronchitis, die de magnetiseur heeft behandeld, alle in Capelle a. d. IJssel.

De betrokkene gaf alle feiten toe.

— U weet hoe ik over de praktijken van U en Uw collega's denk, zeide de

kantonrechter, mr J. A. van Bronkhorst. Ik verwerp deze bovenmenselijke gave, omdat er ten aanzien van mensen belangen mee gemoeid zijn, die buitengewoon groot zijn. U hebt niet gestudeerd en weet dus ook niet hoe U verschillende ziekten moet behandelen. **Het is eigenlijk verkeerd in de maatschappij, dat volgens de wet een man, die honger heeft en een brood steelt, kan worden veroordeeld tot jaren gevangenisstraf en dat deze straf, die voor U de enige juiste is, niet mogelijk is.** Zolang de werkgroep, waartoe U behoort, haar diensten niet heeft bewezen, wens ik haar niet te erkennen. Het is een schande, dat deze praktijken worden geduld. De heren verdienen geld als water met toezeggingen als „ik maak je beter, al zal het wel even duren“. Het is een zelfoverschatting, die aan het misdadige grenst.

— Ik kan niets aanvoeren, was het enige bescheid van verdachte.

— Het feit, dat U al eens voor hetzelfde feit veroordeeld bent, maakt het mogelijk een **vrijheidsstraf te eisen**. Boetes worden betaald en zijn spoedig terugverdiend. Dat doet de heren niets, aldus de ambtenaar van het Openbaar Ministerie, mr J. D. de Jong. **Eis zevenmaal zeven dagen hechtenis.**

— Er moet een waarborg zijn voor een goede geneeskunst, aldus besloot de kantonrechter. De straf, de laatste die hij in 1952 oplegde, was: **zevenmaal vier dagen hechtenis.**

is de zieke datgene te bieden wat hij naast de kunde bij zijn geneesheer zoekt, heel veel ellende kan veroorzaken en veroorzaakt heeft. De kwakzalver *spiegelt genezing voor* aan zieken en ingebeelde zieken. Lukt de schijn-genezing, dan wordt dat overall verteld en rondgebazuind (de medicus krijgt nooit die uitbundige lof- en dankbetuigingen). Mislukt de kwakzalverij, dan wordt deze mislukking doodgezwegen, want dan wordt ijdele hoop op genezing als iets doodgewoons beschouwd.

Dr van Stalborch kent de verhalen over genezingen door ondeskundigen van horen zeggen, doch heeft in de praktijk hoogstens schijn-genezingen kunnen constateren (op z.g. psychische basis een *tijdelijk* afnemen van de klach-

ten). Maar zijn aantal droevige ervaringen is zeer groot.

Wij zijn ervan overtuigd, dat spreker van die avond met dergelijke ervaringen niet alleen staat, doch dat vele artsen analoge ervaringen kunnen vertellen.

Nadat spreker enkele kwakzalversmiddelen als varkensgras, Antifellin, geneesmiddelen van Bijsterveld, Solman en andere duistere figuren had besproken, werden magnetiseurs-praktijken door hem in het juiste daglicht gesteld.

De avond eindigde na een zeer levendige discussie. Een bewijs, dat voor het onderwerp „kwakzalverij“ veel belangstelling bestaat. Moge deze zeer leerzame en belangwekkende lezing door vele worden gevolgd.

Red.

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

REDACTIE-ADRES: Peperstraat 26, Purmerend.

Opgericht 1 Januari 1881

Bestuur van de Vereniging tegen Kwakzalverij: Dr H. H. Funke, *Arts* te Amsterdam, *Voorzitter*; Mr G. C. M. van Nijnatten te Voorburg, *Vice-voorzitter*; Mevr. A. Burbach-v. d. Woord, Westlandgracht 129, Amsterdam, *Secretaresse*; L. Brest te Amsterdam, *Penningmeester*; F. C. Reijers, *Apotheker* te Purmerend, redacteur; mej. E. H. Hengeveld, *Arts* te Zwolle; Mr G. van Itallie, *Rechter* te Dordrecht; Mr P. Frima, *Directeur Rijksschool voor Politie-ambtenaren* te Hilversum; Mr J. Moolenburgh, *Kantonrechter* te Middelburg; E. Mijnerends, *Tandarts* te Amsterdam; Mr J. R Emmelink, *Ambtenaar* van het Openbaar Ministerie te Dordrecht; Dr H. C. Helleman, *Apotheker* te Dordrecht

Lidmaatschap van de Vereniging inclusief Maandblad f 5.—, voor studenten en verpleegsters f 2,50. Adres voor het opgeven van leden en abonné's: Mevr. A. Burbach-v. d. Woord, Westlandgr. 129, A'dam, Tel. K 20-82272. Penningmeester: L. Brest, Argonautenstraat 19a, A'dam-Z. Postgiro van de Ver. 32237 te Amsterdam - Gem. Giro K 1672

KONINKLIJKE DRUKKERIJEN
LANKHOUT-IMMIG N.V.
Den Haag — Uitgeefster

Abonnement per jaar franco per post bij vooruitbetaling f 5.—, voor studenten en verpleegsters ..... f 2,50
Administratie Maandblad:
Mevr. A. Burbach-v. d. Woord, Westlandgracht 129, A'dam-W., Tel. K 20-82272.

Doel: bestrijding der Kwakzalverij op geneeskundig, pharmaceutisch
en aanverwant gebied!

Kwakzalverij en Diabetes

(Uit: *Het Tijdschr. van de Nederl. Ver. v. Suikerziekten*, 6e jrg., Nov.-Dec. '52)

De kwakzalverij is een ernstig kwaad, en het is nodig, dat de patiënt tegen de praktijken van de kwakzalvers beschermd wordt.

In de eerste plaats omdat de patiënt verzuimt medische hulp te zoeken of medische zorg verwaarloost, wanneer hij zijn vertrouwen heeft gesteld in de kwakzalverij. In de tweede plaats omdat de kwakzalversmiddelen in de regel buitensporig duur zijn en de prijs in geen verhouding staat tot wat geboden wordt.

Laten we eerlijk zijn! Indien er een ziekte is, waarvoor de officiële geneeskunde geen geneesmiddel weet, doet het er weinig toe of de patiënt naar een dokter of naar een kwakzalver gaat, doch ook hier is grote voorzichtigheid geboden. In de eerste plaats moet de diagnose vaststaan. Een grondig medisch onderzoek zal dus altijd de aard van de ziekte moeten vaststellen. Bovendien zal onomstotelijk moeten vaststaan, dat de ziekte ongeneeslijk is en dat medische hulp geen vertraging van het ziekteproces of verlichting van het lijden kan bewerkstelligen. Dit geldt zowel voor medicamenteuse als voor psychische therapie.

Met de vlucht, die de moderne geneeskunde genomen heeft, bestaan er weinig aandoeningen waar geen behan-

deling in een of andere vorm verlichting of verbetering kan brengen. Doch zou het in een speciaal geval zo zijn gelegen, dat de officiële geneeskunde machteloos staat, dan zou het dus onverschillig zijn of de patiënt de hulp van een arts of de hulp van een kwakzalver inroept. Geen van beiden is in staat hulp te bieden.

Verder bestaat de mogelijkheid, dat de arts zich vergist heeft, of een fout heeft gemaakt. Dat de kwakzalver in dat geval in staat zou zijn de arts te corrigeren, is buitengewoon onwaarschijnlijk. Wanneer men de arts met zijn langdurige opleiding, het instrumentarium waarover hij beschikt, de mogelijkheden voor laboratoriumonderzoek die hem ter beschikking staan, vergelijkt met de kwakzalver, zonder opleiding, zonder onderzoekingsmogelijkheden, zonder laboratorium, dan moet men tot de conclusie komen, dat de kwakzalver niet in staat is het op te nemen tegen de officiële geneeskunde, vooral niet, wanneer men daarbij de verregaande specialisatie op vrijwel elk gebied der medische wetenschap in aanmerking neemt.

Waar dus een rationele behandeling, hetzij van de oorzaak der ziekte of van één der gevolgen of symptomen, bekend is, blijft voor de kwakzalver geen plaats over. Om een voorbeeld te noemen: voor de behandeling van de tuberculose staan ons vele middelen ter beschikking, die een positief gunstige werking ver-

mogen uit te oefenen — hygiënische, medicamenteuse en operatieve maatregelen hebben in talloze gevallen hun werkzaamheid bewezen. Het heeft geen zin en het is niet redelijk om met voorbijgaan van al deze geneeswijzen een tuberculeuze patiënt aan te raden een bepaald soort gras te eten, dat is kwakzalverij.

Er is nog een ander zwak punt in de kwakzalverij. Wanneer een geneesmiddel bij de behandeling van een bepaalde ziekte wordt toegepast, heeft het in de regel al een lange weg doorlopen — eerst is in verschillende laboratoria onderzocht of het werkelijk de gewenste werking bezit. Is dit vastgesteld, dan komt de zuivering en de afscheiding van het werkzame bestanddeel. Het is mischien aardig om hier te vermelden, dat Zuelzer waarschijnlijk reeds in 1911 insuline in handen heeft gehad, doch dat zijn product bij inspuiting, doordat het z onzuiver was, dermate onaangename en schadelijke uitwerkingen vertoonde, dat het niet tot algemene toepassing is gekomen. Na de zuivering komt de standaardisering, d.w.z. men moet weten hoeveel werkzame stof men in een bepaald geval geeft. Men moet er op aan kunnen, dat het gebruikte praeparaat inderdaad de sterkte heeft die op de verpakking staat. Wat zou men zeggen van een insuline, waarvan op de ampul staat 40 E per cc, maar waarvan de sterkte van ampul tot am-

pul wisselde van 20 E tot 60 E per cc? Dit zou tengevolge hebben, dat men de éne dag 3 x zoveel insuline inspoot als de andere dag, met alle narigheid daaraan verbonden.

Bij de kwakzalversmiddelen is van een dergelijke gang van zaken geen sprake, geen onderzoek naar de werking, geen zuivering, geen standaardisering. De kwakzalver beweert, dat het door hem aanbevolen middel werkt in deze of in gene richting, doch van een bewijs of een argumentatie is geen sprake.

Worden in de officiële geneeskunde alle resultaten van proeven, die met de geneesmiddelen zijn genomen, gepubliceerd, zodat ieder zich van hun waarde kan overtuigen, zo niet bij de kwakzalverij. Juist dezer dagen kwam mij een brochure onder de ogen van een plant-aardig middel tegen suikerziekte, waarin geen enkele aanduiding over de oorsprong of werking voorkwam. De naam van de plant werd niet vermeld, het middel zou onderzocht zijn in een medisch instituut, waarvan de gegevens niet verder werden medegedeeld, kortom geen spoor van nadere inlichting. Overigens stond de brochure vol van tevredenheidsbetuigingen, die niet verder zijn na te gaan, zodat het heel goed mogelijk is, dat de kwakzalver ze zelf heeft geschreven.

Neen, de kwakzalver bewijst niet wat hij beweert, doet zelfs geen oprechte poging om dit aannemelijk te maken, doch zegt maar wat, in de hoop, dat de patiënten het geloven zullen.

Nu is niets moeilijker, en dikwijls is dit zelfs onmogelijk om te bewijzen, dat het *niet* waar is wat beweerd wordt, en dit maakt de strijd tegen de kwakzalverij zo moeilijk.

De kwakzalver voelt zich zelf vrij om maar wat te zeggen, zonder nader bewijs, doch wanneer wij zeggen, dat de kwakzalversmiddelen niet werkzaam zijn, kunnen wij dat slechts doen, na deze kwakzalversmiddelen te hebben onderzocht, hoe onmogelijk de voorspiegelingen ook zijn. Dit legt ons de verplichting op om alle aanbevolen middelen te onderzoeken, en waar dit enorme kosten, tijd en moeite met zich brengt is het wel te begrijpen, dat niet altijd de energie en het geld wordt gevonden om serieus onderzoek te stellen tegenover uit de lucht gegrepen beweringen. Toch is dit de enige weg.

Bovendien is hiervoor nog een ander argument: het zou mogelijk kunnen zijn, dat het kwakzalversmiddel een of andere gunstige werking vertoonde. Men schrijft dit toe aan ervaring, overlevering of intuïtie van de kwakzalver en het hoeft geen betoog, dat deze mogelijkheid uiterst zelden tot praktische toepassing leidt. Doch de mogelijkheid bestaat en al ware het alleen maar om ons vrij te pleiten van de ons veel verweten arrogantie en jaloezie, daarom moeten

Nederlandse Vereniging van Suikerzieken

Medisch adviseur: Dr F. GERRITSEN - Secretaris: J. D. BOKS

Adres: Prinsegracht 33

's-GRAVENHAGE

Belanghebbenden,

geeft U op als lid!

al deze kwakzalversmiddelen worden onderzocht.

Hoe is nu de situatie bij diabetes?

We weten enkele dingen zeker, n.l. dat insuline werkzaam is bij deze ziekte en o.a. een bepaald bloedsuikerverlagend effect heeft, dat insuline niet werkt wanneer het door de mond wordt toegediend, omdat het maagsap de insuline vernietigt, en dat alle pogingen om deze weg door de maag begaanbaar te maken hebben gefaald. Van Lobelin „Berna”, dat een gedroogd pancreaspraeparaat is, dat wordt aanbevolen om te worden ingenomen, is om deze reden geen effect te verwachten. In de eerste plaats omdat het klierweefsel van de pancreas geen werking heeft op de diabetes, en bovendien omdat, mocht dit praeparaat insuline bevatten, deze insuline door de sappen van het darmkanaal onwerkzaam wordt gemaakt.

In het laatste jaar zijn mij twee praeparaten aanbevolen tegen diabetes, die ik op hun werking heb onderzocht: „Diabesan” van Thilo Kemper te Essen, en „Higdel”, thans „Versulin” genaamd van de pharmaceutische fabriek Evers en Co. te Hamburg.

Deze middelen heb ik aan gezonde studenten toegediend, die onder bepaalde omstandigheden (bedrust, elk uur dezelfde hoeveelheid voedsel en vocht) een duidelijk effect van insuline vertonen.

Na toediening van deze twee genoemde praeparaten was geen enkele werking zichtbaar. **Een insuline-achtige werking vertonen deze praeparaten dus niet.**

Tegen deze uitspraak maken de fabrikanten twee bezwaren:

1. het praeparaat werkt wel bij diabetici, doch niet bij gezonden;
2. het praeparaat heeft geen insuline-achtig effect, dat in ongeveer 8 uur is afgelopen, doch werkt pas op de lange duur, na 2—3 maanden.

Deze beweringen zijn volkomen ongegrond en onbewezen, doch ook deze moeten we trachten te weerleggen,

voordat we de praeparaten waardeloos noemen.

Laten we eens nagaan, wat daarvoor nodig is. Diabetespatiënten zijn niet alleen verschillend van elkaar, doch dezelfde patiënt wisselt van dag tot dag. Om tot een betrouwbare conclusie te komen, zouden we dus een vrij groot aantal suikerzieken, die het middel gebruiken, naast een zelfde aantal diabetici, die het middel niet gebruiken gedurende 2—3 maanden in een kliniek moeten observeren, omdat anders elke controle ontbreekt. En aan de hand van dit materiaal moeten we nagaan of het middel werkt. Laten we veronderstellen, dat we 20 patiënten die het middel gebruiken en 20 diabetici, die het middel niet gebruiken (dit is dus een betrekkelijk klein aantal) gedurende 3 maanden (100 dagen) opnemen, dan kost dit alleen aan ziekenhuiskosten f 40.000,—. Daarbij komt nog de bloedsuikerbepalingen en urine-onderzoek en afgezien van het vele administratieve werk dat zo'n onderzoek zou meebrengen, zou dus zo'n onderzoek zeker f 50.000,— kosten.

En dit om een volkomen uit de lucht gegrepen bewering te weerleggen. Ieder oprecht mens zou menen, dat de kwakzalver zelf de plicht had om dit onderzoek te doen verrichten, vóórdat hij zijn middel aanprijst. Ik kan U verzekeren, dit gebeurt niet en zal ook nooit gebeuren, omdat er altijd nog genoeg simpele zielen zijn die hopen in het middel een uitweg te vinden voor de narigheid die hun ziekte meebrengt.

Laten we goed begrijpen dat de kwakzalverij welig tiert, niet alleen door en ten behoeve van de kwakzalvers, doch voornamelijk omdat er zoveel goedgelovige mensen zijn.

Het moge zo zijn, dat de doktoren zich vanzelfsprekend kunnen vergissen, doch in het conflict arts-kwakzalver is de laatste geen volwaardige tegenstander. Wanneer dit meer zou worden ingezien zou de kwakzalverij spoedig verdwijnen.

Dr F. GERRITZEN.

Verkeerde Voorlichting

via de pers

HONING EN DIABETES

(Uit: *Het Tijdschr. van de Nederl. Ver. v. Suikerziekten*, 6e jrg., Nov.-Dec. '52)

In het Populair-wetenschappelijk Maandblad „Wereld” van Augustus 1952, staat een artikel van Peter Northend: „Het Gouden Wonder”.

In dit artikel wordt gezegd, dat honing tot voedsel kan dienen aan vele suikerzieken, voor wie gewone suiker dodelijk zou zijn.

Deze opmerking is zo onjuist, dat het overbodig zou lijken er tegen te ageren, ware het niet, dat men van alle kanten ons oordeel vraagt. Honing is vrijwel gelijk te stellen met suiker, zodat elke diabeticus zelf kan oordelen.

UIEN EN VITAMINE C

als geneesmiddel tegen suikerziekte

(Uit: *Het Tijdschr. van de Nederl. Ver. v. Suikerziekten*, 7e jrg., Jan.-Febr. '53)

In ELSEVIER komt een bericht voor, dat citroensap bij diabetes zou helpen.

In een ander dagblad lezen we, dat uien het aangewezen middel ter genezing van diabetes zijn.

Beide berichten zijn geheel onjuist. Er is geen reden om aan te nemen, dat citroenen of uien enige genezende stof tegen diabetes zouden bevatten, eventueel insuline zouden kunnen vervangen.

Voorzichtigheid en een gezonde dosis wantrouwen tegen dergelijke berichten zijn geboden.

Dr C. DEN HARTOG,

Directeur van het Voorlichtingsbureau van de Voedingsraad.

GEEFT
DIT BLAD,
NADAT GE HET HEBT
GELEZEN, DOOR
AAN EEN ANDER

★

U STEUNT HIERMEDE ONZE STRIJD

„VIN-Q-LIN”

(Uit: *Het Tijdschr. van de Nederl. Ver. v. Suikerziekten*, 7e jrg., Jan.-Febr. '53)

Van verschillende zijden bereikten ons vragen over „Vin-Q-Lin”. Dit praeparat wordt vervaardigd door de T.S. Ingham Ltd. Vin-Q-Lin laboratories te Caernarvon-North Wales. De importeur is de heer Louis Rietbergen, Nieuwe Binnenweg 400, Rotterdam.

Daar wij uit de, bij het praeparat gevoegde literatuur niets wijzer werden, omdat alles zo vaag als maar mogelijk was gesteld, wendden wij ons tot de importeur, die klaarblijkelijk niet op de hoogte was en die ons naar de fabriek verwees. Op een vraag om inlichtingen gaf deze fabriek geen antwoord.

Wij hebben het praeparat toen opgestuurd naar het Rijks Instituut voor Pharmaco-therapeutisch Onderzoek te Leiden en kregen van Prof. Steenhauer het volgende antwoord:

„Volgens opgave van de fabrikant bestaan de tabletten uit *Lochera Rosa* (Apocynaceae). Uit de tabletten kon alkaloïde worden geïsoleerd, dat de in de literatuur voor het alkaloïde uit *Lochera Rosa* aangegeven kleurreacties geeft (Pharm. Weekblad 1927, bl. 1089).

In Zuid-Afrika is de plant in de handel onder de naam „Covinca”. In de literatuur vonden wij de volgende gegevens.

Epstein: *So Afric. Med. Record* 1926. Geen invloed op de bloedsuiker van konijnen; zwakke digitaliswerking.

Nye en Fitzgerald: *Med. J. Austral.* 1928, 626. Tinctuur geen effect bij 5 diabetes-patiënten.

Lee en Drew: *Med. J. Austral.* 1929. Negatief resultaat.

Corkill en Douth: *Med. J. Austral.* 1930. Geen resultaat bij 14 van de 15 patiënten; wel laxans.....”

Hieruit blijkt, dat er geen enkele gunstige invloed bij diabetes te verwachten is. De fabriek stelt hier bovendien niets tegenover, geen resultaten van onderzoek of andere gegevens.

Zodat wij, althans voorlopig, aannemen, dat wij met een waardeloos middel te maken hebben.

Dr F. GERRITZEN.

Naschrift van de Redactie:

In „De kwakzalversmiddelen”, hun inhoud en gevaren, (supplement) lezen wij op pag. 59 nog het volgende:

„Het absolute geneesmiddel” van suikerziekte, afkomstig van onherbergzame plaatsen, honderden kilometers ver in de Afrikaanse wildernis. Zo'n afkomst geeft iets bijzonders en kan de prijs van het middel hoger doen zijn. Het onderzoek wees uit, dat het hier

betrof het poeder van het blad van *Vinca rosea*, een verwant van de inheemse maagdepalm. De *Vinca rosea* komt in Noord-Queensland in zeer grote hoeveelheden in het wild voor en wordt in de tropen veel gekweekt. Opgegeven wordt ervan, dat grotere hoeveelheden giftig werken en dat het een op het hart werkend bestanddeel bevat. Het gebruik ervan lijkt ons daarom gevaarlijk. In de literatuur van de laatste tien jaren is niets te vinden over anti-diabetische werking.

Tot zover het boekje „De kwakzalversmiddelen”, dat uitgekomen is in 1942.

Wij zijn het volkomen eens met Dr F. Gerritzen, dat zowel de vindplaats van de verwerkte grondstoffen als de anti-diabetische werking van Vin-Q-Lin ver gezocht zijn en raden een ieder aan, *geen geloof te hechten aan de reclame*, die voor dit middel (een ons oude bekende!) wordt gemaakt.

Red.

VRAAG EN ANTWOORD

(Uit: *Het Tijdschr. van de Nederl. Ver. v. Suikerziekten*, 6e jrg., Nov.-Dec. '52)

Vraag: Is genezing van suikerziekte mogelijk?

Antwoord: Deze vraag is zeer moeilijk te beantwoorden. Wel zijn er inderdaad gevallen bekend, waarin suikerziekte om overigens onbekende redenen genezen bleek, doch het aantal ervan is te gering en het onderzoek erover onvolledig. Het is wel zeker, dat een tijdelijke en belangrijke verbetering in de ziekte en schijnbaar genezing mogelijk is; of een werkelijke genezing mogelijk is, is uitermate twijfelachtig. Wij moeten aannemen, dat suikerziekte in de overgrote meerderheid der gevallen een erfelijke en slechts bij uitzondering een verkregen ziekte is.

Het is een bekende ervaring der artsen, dat bij zeer dikke diabeteslijders de stofwisseling enorm verbeterd kan worden, indien zij een dieet krijgen, waardoor hun gewicht zo afneemt, dat dit op een normaal niveau komt.

Niet alleen, dat het dan veelal gelukt, indien zij met insuline behandeld worden, deze weg te laten, doch sommige artsen menen zelfs, dat op deze wijze een bepaalde mate van genezing van de suikerziekte kan optreden. Sommigen houden in deze gevallen 'n volledige genezing der suikerziekte voor mogelijk.

PENICILLOID-ZALF

(Uit: De Ziekenfondsgids, Maart '53)

...in de Leeuwarder Courant een mededeling van de Voorzitter van de Ziekenfondsraad, naar aanleiding van een ingezonden stukje in die zelfde courant, waarin de inzender de klacht uit, dat Algemene Ziekenfondsen geen PENICILLOID-ZALF verstrekken.

De Voorzitter van de Ziekenfondsraad zegt daarop:

„Naar aanleiding van dit stukje heb ik inlichtingen gevraagd aan de Medisch-Pharmaceutische Voorlichtingsdienst, ingesteld door de Centrale Medisch-Pharmaceutische Commissie ter voorlichting van Medisch Adviseurs en Controlerend Geneeskundigen van Algemene Ziekenfondsen. Uit de ingewonnen informatie is mij het volgende gebleken.

De stoffen, waaruit penicilloid bestaat, blijken niet uit de op de verpakking vermelde gegevens. Wat penicilloid is, is niet bekend. Het publiek wordt door de naam echter gesuggereerd, dat genoemde zalf penicilline zou bevatten, hetgeen niet het geval is. Deze wijze van reclame-maken kan niet bevredigend worden geacht en is voor het vertrouwen in het product niet bevorderlijk. Indien een bona fide specialist genoemd middel, waarvan ook hij de samenstelling niet kent, uitstekend zou noemen — gelijk J. K. verklaart, dat gebeurd is —, zou dit verwondering moeten wekken. Wanneer J. K. de naam van bedoelde specialist aan de Medisch Adviseur bij de Ziekenfondsraad wil opgeven, kan deze zich tot hem wenden om inlichtingen.”

Naar aanleiding van hetgeen hierboven geschreven is enkele opmerkingen:

In „mededelingen van het Rijksinstituut voor Pharmacotherapeutisch Onderzoek” No. 41, 29 Maart 1952 trefte wij aan op pagina 5:

„Penicilloid Ointment van Marcel „Brémond. Herkomst: N.V. Pharmaceutische Union, Hilversum. De zalf „bevat als werkzame stof het furacine „(5-nitro-2-furaldehyde-semicarbazon). „Penicilline is niet aanwezig. De naam „is dus misleidend.”

En waarom? In het algemeen is het publiek schijnbaar „goed op de hoogte”, en is de naam „Penicilline” lang geen onbekende. Het achtervoegsel „oid”, „oid”, of „oide” betekent: „gelijkend op” of „achtig”. De naam Penicilline wil dus zeggen: „in werking gelijkend op penicilline”.

Het publiek leest gemakkelijk over achtervoegsels heen en krijgt de indruk, dat het medicament een penicilline-preparaat is of daarmee gelijkgesteld

POGING TOT MOORD

MET VOORBEDACHTE RADE

(Uit: Het Tijdschr. van de Nederl. Ver. v. Suikerziekten, 7e jrg., Jan.-Febr. '53)

Dit wordt niet alleen door de rechter beschouwd als een ernstig vergrijp, doch ook door het Hoofdbestuur van de Nederlandse Vereniging van Suikerziekten, indien het gaat om de gezondheid en het leven van de naar schatting 50.000 Nederlandse suikerziekten, waaronder vermoedelijk 1000 kinderen in de leerplichtige leeftijd.

De suggestieve aanhef van dit artikel maakt U nieuwsgierig. U vraagt zich af wie er dan wel vermoord is. Het antwoord hierop moet ik schuldig blijven, want ik weet het niet, hoop, dat de slachtoffers er goed zijn afgekomen en zo ja, dat zij dan een goede les hebben ontvangen en in den vervolge de adviezen van de N.V.S. beter ter harte zullen nemen.

Het Hoofdbestuur der N.V.S., dat bestaat uit diabetici, is er heus op uit de suikerziekten deskundig voor te lichten over hun ziekte en het dieet, opdat zij allen het leven vol goede moed kunnen doorgaan. „Het Tijdschrift” van de N.V.S. is het enige officiële lekenblad, dat suikerziekten op verantwoorde wijze, onder oppertoezicht van haar Medische Advies Commissie, Voorzitter Prof. Dr F. S. P. van Buchem te Groningen, inlicht.

Maar wat is er dan toch gebeurd? Luister. Er zijn schrijvers, die artikelen publiceren over suikerziekte, die ON-

kan worden. Dit laatste is op zijn zachtst uitgedrukt **dubieus**.

Terecht wordt door de voorzitter van de Ziekenfondsraad opgemerkt, dat de samenstelling van „Penicilloid” **niet op de verpakking vermeld staat**. Dit doet ons denken aan een **geheimmiddel!** Waar een patiënt zich tekort gedaan voelt door „het Ziekenfonds”, constateren wij, dat zijn klacht verre van gerechtvaardigd is.

Eerder zou men van gerechtvaardigde klachten mogen spreken als artsen zich laten verleiden tot het voorschrijven van middelen, van welke de samenstelling min of meer geheim is of langs een omweg (b.v. RIPTO) is te achterhalen.

Dat de ziekenfondsen zich niet zonder meer laten gebruiken tot het vergoeden van middelen, waarvoor op onjuiste wijze reclame wordt gemaakt, maar eerst informeren naar de inhoud en de waarde van een geneesmiddel, is vanzelfsprekend.

JUST zijn. Ook worden wel eens aan suikerziekten adviezen gegeven, die deze wel eens met de dood konden bekopen. Het behoeft geen betoog, dat onze Medisch Adviseur Dr F. Gerritzen, deze schrijvers per omgaande op hun kwaad wijst. Van deze terechtwijzingen vernemen de leden meestal niets. Toen enkele weken geleden gepubliceerd werd, dat een bepaalde soort honing geschikt is voor suikerziekten, hebben wij gemeend ook een en ander te moeten publiceren.

HONING BEVAT NAMELIJK 80 % SUIKER, dus: **VERBODEN WAAR!**

Is het nu werkelijk zo erg, dat zoiets wordt gepubliceerd? De suikerziekten weten toch wel beter? Inderdaad weten zij wel beter, maar er zijn ook anderen, die het lezen en denken: Als het niet goed is, zou men het toch niet publiceren.

Tegen St. Nicolaas werden wij opgebeld door een banketbakker, die het artikel ook had gelezen en nu voor zijn suikerzieke vriend een boterletter, zonder suiker, doch met honing, wilde maken. Gelukkig voor de suikerzieke vriend belde de banketbakker, een verstandig man, ons op, met verzoek om inlichtingen. Ons antwoord kon kort zijn: „Honing bevat 80 % suiker, dus verboden voor diabetici”.

J. D. BOKS,
Alg. Secretaris N.V.S.

Dat een patiënt een klacht publiceert in een courant is zijn goed recht, mits deze klacht gegrond is. Echter een dergelijke klacht is gebaseerd op het oordeel van een leek, die zich heeft laten misleiden door een naam, die een foutieve indruk kan suggereren. Dat is maar weer duidelijk gebleken!

Het is dus zeer juist, dat de Algemene Ziekenfondsen een artikel als Penicilloid-zalf niet vergoeden. Waar wij lezen, dat de Voorzitter van de Ziekenfondsraad de wijze van reclame-maken „niet bevredigend kan achten” willen wij van onze kant de mening van de Voorzitter van de Ziekenfondsraad nog eens onderstrepen en er aan toevoegen, dat dergelijke reclame-makerij met misleidende namen, die de indruk wekken alsof het een Penicilline-preparaat betreft, een van de **ergerlijkste kwakzalvershandelingen** is.

Red.

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

REDACTIE-ADRES: Peperstraat 26, Purmerend.

Opgericht 1 Januari 1881

Bestuur van de Vereniging tegen Kwakzalverij: Dr H. H. Funke, *Arts* te Amsterdam, *Voorzitter*; Mr G. C. M. van Nijnatten te Voorburg, *Vice-voorzitter*; Mevr. A. Burbach-v. d. Woord, Westlandgracht 129, Amsterdam, *Secretaresse*; L. Brest te Amsterdam, *Penningmeester*; F. C. Reijers, *Apotheker* te Purmerend, redacteur; mej. E. H. Hengeveld, *Arts* te Zwolle; Mr G. van Itallie, *Rechter* te Dordrecht; Mr P. Frima, *Directeur Rijksschool voor Politie-ambtenaren* te Hilversum; Mr J. Moolenburgh, *Kantonrechter* te Middelburg; E. Mijnaerends, *Tandarts* te Amsterdam; Mr J. R Emmelink, *Ambtenaar* van het Openbaar Ministerie te Dordrecht; Dr H. C. Helleman, *Apotheker* te Dordrecht

Lidmaatschap van de Vereniging inclusief Maandblad f 5,—, voor studenten en verpleegsters f 2,50. Adres voor het opgeven van leden en abonné's: Mevr. A. Burbach-v. d. Woord, Westlandgr. 129, A'dam, Tel. K 20-82272. Penningmeester: L. Brest, Argonautenstraat 19a, A'dam-Z. Postgiro van de Ver. 32237 te Amsterdam - Gem. Giro K 1672

KONINKLIJKE DRUKKERIJEN
LANKHOUT-IMMIG N.V.
Den Haag — Uitgeefster

Abonnement per jaar franco per post bij vooruitbetaling f 5,—, voor studenten en verpleegsters ..... f 2,50
Administratie Maandblad:
Mevr. A. Burbach-v. d. Woord, Westlandgracht 129, A'dam-W., Tel. K 20-82272.

Doel: bestrijding der Kwakzalverij op geneeskundig, pharmaceutisch en aanverwant gebied!

KWAKZALVERIJ OP TENTOONSTELLINGEN

GENEESKUNDIGE RAAD PER TENTOONSTELLING

„Wij stellen ten toon de wonderen „der moderne techniek en hare mo- „gelijkheden in dienst van de lijden- „de mensheid, benevens een groot „aantal dankbrieven door H.H. Bur- „gemeesters gelegaliseerd (eveneens „aanbevelingen van Ned. artsen), „inhoudende behaalde successen op „de hieronder genoemde ziekten van „het bloed, van de stofwisseling en „van de zenuwen.”

Dit staat onder meer op een groene kaart, die als toegangsbewijs geldt voor een „tentoonstelling”, welke plaats had in het Nederlandse Instituut voor hoogfrequentie, afd. R'dam, Rochussenstraat 357A.

Voor diegenen, die verhinderd zijn te komen, is het voldoende een kaartje te schrijven om kosteloos een „interessante” demonstratie aan huis te krijgen plus inlichtingen van „onze deskundige medewerkers”.

Het zou niet aardig zijn als, na deze inleiding, de kwalen waarvoor deze tentoonstelling georganiseerd werd, niet werden genoemd. Deze zijn: „asthma, aderverkalking, aambeien, bronchitis, exceem¹⁾, galstenen, hartziekten, hoofdpijnen, leverziekten, maagziekten, nierziekten, reumatiek, suikerziekte, verlammingen, vrouwenlijden, zenuwlijden.”

1) De spelfout is authentiek.

Dit zijn ze dan, getrouwelijk overgenomen, lezer!

We hebben dus te maken met een „tentoonstelling”, kennelijk bedoeld tegen het pijnlijden, waar de strijd tegen ziekte, kwaal en pijn moet worden gedemonstreerd.

Wij ontvingen deze kaart uit Rotterdam en waren niet weinig verbaasd toen wij kennis maakten met het Nederlandse Instituut voor Hoogfrequentie, dat haar hoofdkantoor in Den Haag heeft, aan de Hooftskade No. 3, en dat in Rotterdam „per tentoonstelling” de moderne techniek wil toepassen op de lijdende mensheid, daarbij antwoord wil geven op de volgende vragen: „Is pijnlijden noodzakelijk?” en „Is het alleen mogelijk door vergiftige en schadelijke middelen pijnen te verdrijven of zijn er andere wegen?”

Het mooiste is, dat het antwoord op deze vragen een ieder bekomen kan, die de moeite neemt deze expositie te komen bezoeken of, bij verhindering om te komen, dit per kaart te laten weten.

Wonderdemonstraties van wondergenezingen? Binnen afzienbare tijd alle pijnen en kwalen verdwenen van de aardbodem? Breekt eens de tijd aan waar men burgemeester kan worden van een pijnloze gemeente? Hoogfrequente verwachtingen?

OFFICIËEL

NIEUWE LEDEN

C. van Norren, *arts* te Dordrecht;
L. Harenberg, *apotheker* te Utrecht.

Of hoogfrequentie in de hoogmoed soms?

Aan de groene kaart was een knipseltje gehecht, dat als volgt luidt: „Ver- „mageringskruiden. Proefpakket f 1,75, „complete kuur f 5,—. Fr. rembours. „Brieven aan Doeschot's Kruidenhuis, „Postbus 6, Borne (O.).”

Dat is alles.

Dit is een van de dingen van de tentoonstelling, waar de kruiden-kwakzalver hoogfrequente nonsens weet uit te stallen tegen zestien kwalen, onder welke „vrouwenlijden”. Zou voor dit „vrouwenlijden” die vermageringskuur bedoeld zijn?

Zo langzamerhand is in onze samenleving een eigenaardige gewoonte geslopen, namelijk dat men in de geneeskunde gebruikte instrumenten en geneesmiddelen op tentoonstellingen te kijk gaat leggen voor het publiek.

Men kan daar allerlei medische instrumenten gaan bewonderen.

In de laatste jaren is naast het instrumentarium van de medicus (mag ik heel oneerbiedig spreken van „des medicus uitzet?”) de kruidenzolder leeggehaald en overgebracht naar tentoonstellingen, damesbeurzen en dergelijke.

Tekst en uitleg bij instrumenten van

de medici, zoals we vroeger zagen wecten het verlangen op, nimmer er mee in aanraking te komen als patiënt en gaven wel eens aanleiding tot angstige dromen over röntgentoestellen, verlostangen, lancetten, sondes, spuitjes, etc.

Dankbaar was men gestemd als men de tentoongestelde geneesmiddelen bewonderd had, maar nog nooit voorgeschreven had gekregen. Wie verlangt nu naar een kuur met leverextract, sulfapreparaten of naar inspuiting met Penicilline? Een gewoon mens niet.

Die „gevaarlijke” tijd schijnt voorbij te zijn of te gaan. Op damesbeurzen en tentoonstellingen der moderne techniek (met hoogfrequentie!) zijn de kwaadaardig aandoende dingen op de achtergrond geraakt en zijn de goedaardig uitzijnde middelen wat sterk op de voorgrond getreden, bijvoorbeeld de kruidenmengsels, onschuldig en niet giftig, tabletjes, pilletjes en zoeltjes... tegen allerlei kwalen.

Er wordt niet langer alleen maar tentoongesteld, er wordt ook nog propaganda gemaakt voor maagtabletten, kruiden tegen corpulentie, en dergelijke, afkomstig van fabriekjes, die zich nooit met vergiften inlaten (stel je voor!), maar wier propaganda-vergift de bezoeker doen geloven, dat medisch advies gegeven kan worden door leken, die geneeskunde en kwakzalverij met elkaar verwisselen en het belang van de zieke, die geneezing zoekt, verwarren met eigenbelang en zucht naar winst.

Het wordt de hoogste tijd, dat dit soort tentoonstellingen voor geneeswijzen en methoden worden verboden. Vroeger kende men de marktkwakzalvers, een uitstervende groep. Verander het toneel en ge vindt hen terug op de tentoonstelling, de damesbeurs, naast de wasmachine en de melksalon, waar hij de heilloze praktijken van zijn voorganger voortzet en schade toebrengt aan de volksgezondheid.

Weest op Uw hoede voor de toevenaar met golven, met allerlei technische snufjes, geleerde woorden en gebaren, die dienen om U iets te verkopen, waarmee de moderne geneeskunde al lang afgerekend heeft.

Elk postwissel, geschreven met hoop en verwachting op *het middel* dat de kwaal of ziekte zal genezen, wordt gekruist door een pakket waardelose rommel uit het museum der geneeskunde.

Tentoonstellingen waar men schreeuwende reclames vindt voor „middelen” tegen aderverkalking, galstenen, hartziekten, leverziekten, maagziekten, suikerziekte, zijn broedplaatsen voor kwakzalverij.

Wanneer op damesbeurzen e.d. de medische wetenschap „overtroefd” wordt „met interessante dingen”, opgesmukt met „hoogfrequente golven”, dan heeft men in werkelijkheid te maken met kwakzalverij!

Hauser-dieet in de rechtszaal

Winkelier te Rotterdam vrijgesproken

In het Algemeen Handelsblad van 2 Mei 1953 lazen wij het volgende:

De Amerikaan Hauser, door sommige (te dikke) mensen als een profeet beschouwd, door anderen echter (en volstrekt niet alleen magere) als een kwakzalver en handig zakenman, doet nog steeds van zich spreken, ook als hij daar part noch deel aan heeft. Zo heeft zich gistermorgen de economische politierechter te Rotterdam met hem bezig gehouden, dat wil zeggen indirect, en wel door middel van een kruidenier. Deze kruidenier was n.l. geverbaliseerd omdat hij de praeparaten had verkocht, die Hauser in zijn boek aanprijst aan allen, die het paradijs der slankheid willen binnengaan. Dat zijn dan, zoals men misschien nog niet weet o.a. kalkfosfor- en ijzerfosfortabletten en het veel genoemde en veel gemaakte biergist. De kruidenier werd geverbaliseerd, omdat deze artikelen volgens het Openbaar Ministerie zouden thuisbehoren bij drogisten, aangezien het deze beschouwde als geneesmiddelen of chemicaliën; het grondde zijn oordeel op het vestigingsbesluit drogisterijbedrijf 1943 en wilde thans jurisprudentie uitlokken.

Ter zitting gaf de adjunct-secretaris van de Vakgroep Kruideniers zijn visie. De genoemde tabletten en het biergist moesten volgens hem beschouwd worden als voedingsmiddelen, vandaar dat zij door kruideniers kunnen verkocht worden.

Dr C. den Hartog, directeur van het Voorlichtingsbureau van de Voedingsraad te Den Haag, die van een moeilijke materie sprak, wilde graag alle tabletten en pillen uit de voeding weren, omdat anders wel eens de indruk gewekt zou kunnen worden als zou in ons land de normale voeding onvoldoende zijn. Hij verklaarde de praeparaten als geneesmiddelen te willen beschouwen, doch de inspecteur van de Volksgezondheid, de apotheker M. J. N. Schuurisma uit Den Haag, meende noch met geneesmiddelen noch met chemicaliën te doen te hebben.

Hieruit blijkt wel hoe moeilijk deze materie is en hoe groot de bezwaren voor de politie zijn om een eventuele vervolging te openen. De fungerend ambtenaar van het O.M., de substituut-officier van Justitie, had in de afgelegde verklaringen niet voldoende vaststaande gegevens om een veroordeling te eisen, zodat hij tot vrijspraak concludeerde, een conclusie, met welke de economische politierechter kon meegaan, zodat hij de verdachte vrijsprak. Berusten dus alle betrokkenen in dit vonnis, en volgt geen tegenstrijdige jurisprudentie, dan weten publiek, politie en winkeliers waaraan zij zich te houden hebben.

Als wij het goed begrepen hebben, wordt hier een kruidenier voor de economische rechter gedaagd, omdat hij zich ging bemoeien met de slanke lijn en het dieët, dat deze slanke lijn kan bewerkstelligen.

Wij weten niet beter dan dat corpulentie en haar tegenhanger de slanke lijn kwesties zijn, die in de eerste plaats op het terrein liggen van de medicus, zij het dan ook, dat naast medische aspecten andere, onder welke aesthetische, een belangrijke rol spelen.

Dit blijkt wel uit hetgeen in het Handelsblad vermeld staat over wat Dr C. den Hartog, directeur van het voorlichtingsbureau van de Voedingsraad, heeft gezegd.

Zeer terecht wil genoemde deskundige tabletten en pillen uit de voeding weren!

De kruidenier in kwestie meende, dat zijn tabletten een onderdeel uitmaken van het menu, dus voedingsmiddelen zijn en krijgt daarbij steun van zijn vakgroep.

Dit schijnt voor de vakgroep drogisten onaanvaardbaar, want, zo staat het er: „aangezien het O.M. deze beschouwde als geneesmiddelen of als chemicaliën.”

Dat is toch wel sterk! De drogist vindt bij het O.M. steun op grond van een vestigingsbesluit drogisterijbedrijf!

Kruidenier en drogist in de rechtszaal, waar zij „recht zoeken” als zij menen, dat hun terrein wordt aangetaast.

Als of er geen wetten bestaan die de uitoefening der geneeskunst en artseneerbereidkunst regelen!

Wij herhalen: corpulentie is een afwijking, die door de arts moet worden behandeld, niet door de kruidenier en evenmin door de drogist.

Vindt de behandelende arts het nodig, dat de patiënt of patiënte medicamenten gebruikt, dan kan hij dat wel zeggen en meent de geneesheer, dat dieët-houden aanbevelenswaardig is, dat is dat aan hem. **De arts schrijft dieët voor!**

Noch de kruidenier, noch de drogist kunnen hier aanklager zijn, zij bemoeien zich, zij het dan ook uit gebrek aan inzicht, op medisch en pharmaceutisch terrein.

Reclame-maken voor de slanke lijn als dit bedoeld is om „voedingsmiddelen” of „geneesmiddelen” te verkopen, is en blijft een **vorm van kwakzalverij!**

Merk op, lezer, hoe moeilijk deze materie is! De krant schrijft dat ook al.

Voor wij geboren zijn worden wij verzorgd door de arts. Dit heet: **praenatale zorg.**

Nadat wij geboren zijn, maar nog

zuigeling, gaan de moeders met hun kinderen naar de arts, die dan **zuigelingen** pleegt. Daarop volgt kleuterzorg (voor de arts). Op school komt de school-arts ons nakijken (ook al de arts).

Maar zijn wij volwassen, dan stellen wij als leek zelf de diagnose „te dik” door middel van een spiegel en mischien een weegschaal.

De arts wordt dan vervangen door de kruidenier, die reclame maakt voor het „Hauser-diëet” (op en top Amerikaanse vinding).

Zolang de kruidenier niet verder gaat dan de broodtrommel, de beschuitbus, de koffiemolen en de suikerpot, jampot e.d. „zit de zaak rustig”.

Komt hij echter aan met een buisje met ronde dingen, in de omgangstaal tabletten of pillen geheten als „finishing touch”, van het „Hauser-diëet”, dat volgens de ene vakgroep „des kruideniers is”, dan wordt dat door een andere vakgroep, die der drogisten, die menen, dat het uitdelen van phosphorzure kalk in tabletvorm niet door de kruidenier, doch door de drogist hoort te geschieden, aangeklaagd, want, zo zeggen zij: nu is het een **geneesmiddel**, waar de kruidenier van af moet blijven.

Wat een herrie! En dan te bedenken dat het gebied der geneesmiddelen volgens de **nog steeds vigerende wet van 1865 het monopolie is van de apotheker!**

Red.

NATUURGENEESKUNDE OF PSEUDO-WETENSCHAP?

Wij leven in een tijd, waar men voor vele geneesmiddelen kwalen zoekt, in tegenstelling met vroeger, want toen zocht men voor een ziekte of kwaal een geneesmiddel of een beter geneesmiddel. Deze verandering op zichzelf is niets bijzonders of verontrustends.

Iets anders wordt het, als daarbij op pseudo-wetenschappelijke basis te werk wordt gegaan door mensen, van wie wij beter mogen verwachten. Nog erger wordt de toestand als de rollen van de geneesmiddelenbereider en van de arts worden omgedraaid en de fabrikant (bereider van geneesmiddelen in het groot) propaganda gaat maken onder het lekenpubliek om dit „op de hoogte brengen” en alvast „in te lichten” via de pers of geschriften uit eigen koker.

Het onoordeelkundige publiek is gemakkelijk te beïnvloeden door geleerde termen als „natuurgeneeskunde”, vooral als erbij vermeld wordt, dat artsen vurige bewonderaars zijn van hun producten, die passen bij een „nieuwe leer”.

Vanzelfsprekend is het buitengewoon onverstandig van sommige medici, die beter behoren te weten, hieraan direct of zijdelings hun medewerking te verlenen en hun naam te laten gebruiken door de propaganda-makende fabrikant, wiens *doel* altijd is gericht op het *vergroten van zijn omzet*.

Dit doel kan alleen worden bereikt als de mensheid geneesmiddelen gebruikt buiten de doktoren om, dus zonder dat het stellen van de juiste diagnose aan het gebruik van een of ander middel voorafgaat.

Bovendien, en dat ligt weer in de aard van de zaak, is het onvermijdelijk, dat propaganda-geschriften de bron zijn van een ernstig kwaad: de kwakzalverij. Dit komt tot uiting in onder meer: het noemen van afwijkingen, het

schermen met onbegrepen termen en het bezigen van tendentieuze uitdrukkingen en het geven van richtlijnen voor het gebruik van het middel.

Leest de leek welke ziekten of kwalen met het gepropageerde middel bestreden kunnen worden, dan vindt hij een of meer der genoemde ziekten wel of hij meent er een te vinden. Gevolg: gebruik van het medicament.

Onbegrepen uitdrukkingen of woorden zijn al even gevaarlijk. Het woord „Natuur-geneeswijze” bv. oefent een magische invloed uit op de mens, die zich niet realiseert, dat het geneesmiddel, waarvoor de reclame wordt gemaakt, uit een fabriek komt, waar een natuurproduct wordt verwerkt en in een bepaalde vorm gebracht.

Meent de fabrikant wat hij zegt, dan is hij onnozel. Meent hij het niet, dan is hij een leugenaar.

Laten wij de vraag zo eenvoudig mogelijk stellen en daarbij onderscheiden: natuurlijk middel of kunstmatig middel?

Aan de hand hiervan laten wij enkele voorbeelden volgen ter verduidelijking.

Tarwe-kiemen komen in de natuur voor, zij bevatten een olie, de tarwekiem-olie. Men kan hier dus spreken van een „natuur-geneesmiddel”.

Om consequent te zijn moeten we opium, digitalisblad en dergelijke dan even goed tot de natuur-geneesmiddelen rekenen.

Aldus redenerende zal men de arts, die tarwekiemolie in zijn arsenaal van geneesmiddelen heeft, natuurgeneeskundige mogen noemen, maar de arts die vingerhoedskruid voorschrijft bij hartziekten heeft op die naam evenveel recht!

Wil men een verschil creëren: „natuurgeneeskundige” — medicus (zonder meer), dan krijgt men de indruk, dat dit verschil niet bestaat of dat de

term „natuurgeneeskunde” meer op een propagandastunt lijkt dan op een wetenschappelijk verantwoorde basis steunt.

Een natuurgeneeskunde, die uitsluitend „middelen uit de natuur zonder meer” wil gebruiken is onbestaanbaar.

Want, dan zou de chirurg geen aether of ander narcose-middel mogen aanwenden, maar, teruggaande tot de „natuur” zijn patiënten moeten helpen met opium en alruin.

Omgekeerd zal de „natuurgeneeskundige” geen maagpoeder mogen voorschrijven waarin drop voorkomt, die onttaan is van het oedeem-verwekkende glycyrrhizine-zuur.

Het woord „natuurgeneeskunde” of het woord „natuur-arts” is de manke helft van twee niet-bestaande tegenstellingen en als zodanig gebruikt een kwakzalversterm.

De simpele leek kan er alleen door in de war gebracht worden en zal mischien gaan lachen op het gezegde: „Julius Caesar en zijn tijdgenoten vochten met speren, maar hadden capsules met tarwekiem-olie en vitamine-tabletten in hun ransel naast hun brood liggen.”

Tendentieuze uitdrukkingen, als derde in de reeks, zien we maar al te vaak als begeleidend verschijnsel optreden naast de valse tegenstelling natuurarts — arts (tout court).

Bijvoorbeeld: „het middel is onschadelijk, bevat geen nadelige bestanddelen als..... (volgt een reeks overbekende geneesmiddelen, kennelijk „geen-natuurgeneesmiddelen”).

Hierop zeggen wij: geneeskunde (natuur — of niet) is en blijft vakwerk. Eerst de juiste diagnose, daarna pas het medicament.

Het gebruik van een „onschuldig” middel, al is dit ogenschijnlijk zo, brengt altijd het gevaar met zich, dat het instellen van deskundig onderzoek achterwege blijft of te laat plaats vindt en in vele gevallen verwaarlozing van de ziekte of kwaal betekent voor de werkelijke zieke. De ingebeelde zieke ondervindt „slechts” geestelijke schade naast economische.

Het is een klacht van sommigen, dat de „natuurgeneeskundige richting” geen kans krijgt en belachelijk wordt gemaakt alvorens zij getest wordt. Hieraan is de door leken geponeerde valse tegenstelling schuldig, maar nog meer diegenen, die deze schijn-tegenstelling te eigen bate benutten.

Zolang wij de woorden „natuurarts”, „natuurgeneeskunde” en hiervan afgeleide uitdrukkingen misbruikt zien door kwakzalvers, leken en onverstandige artsen zal de wetenschap, wier doel steeds gericht blijft op het zoeken naar waarheid door streven naar klaarheid, 'n pseudo-begrip „natuurgeneeskunde” als ontoelaatbaar blijven weren.

EEN GEWAARSCHUWD MAN TELT VOOR TWEE!

EEN ERNSTIG GEVAL VAN KWAKZALVERIJ

(Uit: Tijdschr. Ned. Ver. Suikerzieken Maart-April 1953)

„Wederom is ons bekend geworden, dat een suikerzieke zich voor zijn ziekte heeft gewend tot.....” (volgt de naam van iemand, die niet bevoegd is tot het uitoefenen van de geneeskunde).

Met deze woorden begint een bij ons binnengekomen brief, naar aanleiding waarvan wij het volgende vermelden:

Begin November 1952 werd bij bedoelde persoon suikerziekte geconstateerd. Hij werd op 11 November met 6,5 % suiker in de urine in het ziekenhuis opgenomen en na daar te zijn ingesteld door de internist, kon hij op 28 November naar huis terugkeren met een behoorlijk dieet en een geringe dosering insuline.

Patients moeder, die lijdend aan bronchitis door bovenbedoelde pseudodokter met goed resultaat zou zijn behandeld, bewoog onze suikerzieke, buiten medeweten van de behandelend geneesheer, ook naar deze kwakzalver te gaan.

Hij schreef een briefje om een afspraak te maken en ontving daarop het volgend antwoord:

1-12-'52.

Geachte Heer,

Wanneer U bij ons komt, zal mijn geestelijke leider U genezen! Komt U dan op een avond en wel Maandag 8 December om precies zeven uur bij ons.

Hoogachtend,

volgt ondertekening.

Na een wat zonderling onderzoek werd de diagnose gesteld en de volgende levenswijze voorgeschreven: „14 dagen lang 12 theelepels suiker per dag eten. Het bloed had n.l. een groot gebrek aan suiker. Alles en alles eten en beslist geen een medicijn”. Wij laten uit het briefje van de „dokter” weg alle adviezen over „vertrouwing” in de geneezing.

Onze patiënt volgde deze raad nauwkeurig op met het gevolg dat enige tijd later bij onderzoek in het ziekenhuis 8 % suiker in de urine werd geconstateerd. Opnieuw schreef hij aan de kwakzalver.

Uit diens antwoord citeren wij:

Lieve Jongen,

Wanneer de mens 100 % vertrouwen heeft, kijkt deze mens niets meer na. Doe wat ik zeg en alles is en blijft mooi tot de dood toe. Veel geestelijke liefde van jullie beider geestelijke leider,

dokter

(volgt weer ondertekening).

Onze man is zo verstandig geweest hieraan geen gevolg te geven en door het volgen van het voorgeschreven dieet en de toediening van insuline-injecties is het suikergehalte weer normaal.

Door de „dokter” werd geen geld gevraagd. Vrijwillig kon een bedrag worden gestort voor de een of andere instelling.

Wij hebben van de ons verstrekte inlichtingen slechts een sober gebruik gemaakt en niets aan de ons gezonden brief toegevoegd.

Zó is het reeds erg genoeg!

Wij kunnen onze leden en de suikerzieken in het algemeen niet genoeg op het hart binden geen geloof te hechten aan al dit spelen met mensenlevens.

De medische wetenschap weet hoe suikerziekte dient te worden behandeld. **Wie zich afgeeft met kwakzalvers**, die onder allerlei mooie verheven woorden, niets meer of minder zijn dan een zeer ernstig gevaar voor de zieken, **doet hoogst onverstandig.** N. B.

dische literatuur herhaaldelijk beschreven, steeds onder vermelding, dat deze veroorzaakt werd door methaemoglobinaemie. In 1930 hebben Harrop en Waterfield (*J. Amer. Med. Ass.*, 95, 1930, 647) erop gewezen, dat ook sulphaemoglobinaemie door acetanilide kan worden veroorzaakt; ook anderen hebben op dit feit gewezen (Snapper, *N.T.v.G.*, 66, 1922, 2520 — ref.). Voor de therapie is het van belang om de oorzaak der cyanosis te weten: methaemoglobinaemie verdwijnt gewoonlijk spoedig na het stopzetten van de toediening der betreffende geneesmiddelen; in ernstige gevallen kan men methyleenblauw oraal of intraveneus geven (1 à 2 mg per kg lichaamsgewicht).

De omzetting van haemoglobine in sulphaemoglobine is echter niet reversibel; bij sulphaemoglobinaemie is geen enkele behandeling effectief. De schrijvers behandelen 6 gevallen van sulphaemoglobinaemie tengevolge van het gebruik van acetanilide, gewoonlijk in de vorm van Bromo-Seltzer.

Brandenburg en Smith (*Am. Heart J.*, 42, 1951, 582) beschrijven een groot aantal gevallen, welke zij in de loop van 11 jaar hebben waargenomen; meestal tengevolge van het gebruik van Bromo-Seltzer (samenstelling van Bromo-Seltzer: Acetanilid. 5, Bromet. kal. 10, Bic. nath. 45, Acid. citric. 20, Acid. tart. 30. Referent heeft destijds een geval van sulphaemoglobinaemie medegedeeld, veroorzaakt door het overmatig gebruik van Witte Kruis poeders. *Pharm. Weekblad*, 85, 1950, 190) (*M. J. Sch.*).

In de praktijk is gebleken, dat medicamenten, die door de officiële geneeskundigen reeds lange tijd zijn verlaten omdat er betere en minder schadelijke voor in de plaats zijn gekomen, nog gehandhaafd bleven in allerlei „onschuldige middeltjes”.

Dit wordt ons weer eens onder ogen gebracht in het overgenomen artikel, waarin „Bromo-Seltzer” en de „Witte Kruispoeders” bij name worden genoemd.

Moge dit artikel, waar ondervindingen van anderen mede in verwerkt zijn, voor een ieder een waarschuwing zijn, dat geheime middelen waarin Acetanilide is verwerkt een gevaar opleveren voor de volksgezondheid.

Het „wegslikken” van hoofdpijn e.d. kleine ongemakken moet zo weinig mogelijk risico bieden voor de patiënt en mag nooit gebeuren met medicamenten, die als „nevenwerking” *ernstige bloedziekten kunnen veroorzaken.*

Meerdere malen is in ons Maandblad gewaarschuwd tegen preparaten, die o.a. Pyramidon bevatten.

Acetanilide is al even gevaarlijk en hoort daarom niet thuis in de handverkoop.

Onoordeelkundig gebruik van Acetanilide

Hoewel Acetanilide hier te lande in de officiële geneeskunst een middel is, dat zelden of nooit meer wordt toegepast, schijnen nog enkele middelen in de handel te zijn, die deze gevaarlijke stof bevatten en die voor het publiek zonder doktersrecept verkrijgbaar zijn.

Een waarschuwing in het Pharmaceutisch Weekblad van 31 Januari '53, waar gewezen wordt op de schadelijke nevenwerkingen van Acetanilide, laten

wij voor onze lezers in dit maandblad afdrukken.

Sulphaemoglobinaemie tengevolge van geregeld gebruik van acetanilide

(Uit het *Pharm. Weekbl.* 31-1-'53)

Reynolds T. B., Ware A. G. — *J. Amer. Med. Ass.*, 149, 1952, 1538 — Cyanosis tengevolge van langdurig gebruik van acetanilide is in de oudere me-

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

REDACTIE-ADRES: Peperstraat 26, Purmerend.

Opgericht 1 Januari 1881

Bestuur van de Vereniging tegen Kwakzalverij: Dr H. H. Funke, *Arts* te Amsterdam, *Voorzitter*; Mr G. C. M. van Nijnatten te Voorburg, *Vice-voorzitter*; Mevr. A. Burbach-v. d. Woord, Westlandgracht 129, Amsterdam, *Secretaresse*; L. Brest te Amsterdam, *Penningmeester*; F. C. Reijers, *Apotheker* te Purmerend, redacteur; mej. E. H. Hengeveld, *Arts* te Zwolle; Mr G. van Itallie, *Rechter* te Dordrecht; Mr P. Frima, *Directeur Rijksschool voor Politie-ambtenaren* te Hilversum; Mr J. Moolenburgh, *Kantonrechter* te Middelburg; E. Mijnaerends, *Tandarts* te Amsterdam; Mr J. Remmelink, *Ambtenaar* van het Openbaar Ministerie te Dordrecht; Dr H. C. Helleman, *Apotheker* te Dordrecht

Lidmaatschap van de Vereniging inclusief Maandblad f 5,—, voor studenten en verpleegsters f 2,50. Adres voor het opgeven van leden en abonné's: Mevr. A. Burbach-v. d. Woord, Westlandgr. 129, A'dam, Tel. K 20-82272. Penningmeester: L. Brest, Argonautenstraat 19a, A'dam-Z. Postgiro van de Ver. 32237 te Amsterdam - Gem. Giro K 1672

KONINKLIJKE DRUKKERIJEN
LANKHOUT-IMMIG N.V.
Den Haag — Uitgeefster

Abonnement per jaar franco per post bij vooruitbetaling f 5,—, voor studenten en verpleegsters ..... f 2,50
Administratie Maandblad:
Mevr. A. Burbach-v. d. Woord, Westlandgracht 129, A'dam-W., Tel. K 20-82272.

Doel: bestrijding der Kwakzalverij op geneeskundig, pharmaceutisch en aanverwant gebied!

Anti-histaminica

De Nederlandse apothekers mochten het twijfelachtige genoegen smaken een brief te ontvangen van een groothandel, waarin werd uiteengezet dat het gebruik van een bepaald anti-histaminicum **burgerrecht** heeft verkregen, eerstens omdat het preparaat voortreffelijk werkt en ten tweede vanwege de populaire prijs.

Die voortreffelijke werking geldt dan het voorkomen c.q. genezen van zee-, lucht- en wagenziekte, een verschijnsel, waarmee het reizend publiek nogal te kampen heeft.

Die brief werd kennelijk verstuurd met de intentie, de apotheker er van te overtuigen, dat het in de handverkoop brengen van een bepaald anti-histaminicum geen bezwaren mag opleveren onder bepaalde omstandigheden. Dus volgens de trant: de groothandel zegt het, ga je gang maar!

Hieruit blijkt, dat er bij de meeste apothekers toch wel enige schroom bestaat om dergelijke preparaten, die een sterk werkend middel bevatten, zonder meer als geschikt voor aflevering zonder doktersrecept te beschouwen. De raad van „groothandelszijde” aan de apotheker, dus van de kant waar de wet geen verantwoordelijkheid eist aan degene, die volgens de wet de volle verantwoordelijkheid draagt, welke raad nota bene op geen enkele wetenschappelijke basis steun vindt, lijkt ons op zijn minst **averecht**s.

Zouden de apothekers hun bezwaren op zij zetten voor een anti-histaminicum, dan moeten zij, om consequent te zijn, hun bezwaren even goed laten varen voor vele andere pharmaca, die totnutoe uitsluitend worden afgeleverd op medisch advies.

Men bedenke, dat het feit of de omstandigheid, dat een geneesmiddel niet zomaar wordt verkocht bij de leek de indruk wekt, dat het verre van onschuldig is en het gebruik ervan nadelen kan hebben. Een **handverkoopartikel** wordt daarentegen al gauw beschouwd als onschuldig. Dit zal des te meer gebeuren naargelang meer mensen er mee in hun zak lopen om op reis de symptomen van „reisziekte” te voorkomen of weg te slikken.

Het spreekt vanzelf, dat iedere apotheker, evenals de arts, gaarne van de groothandel literatuur ontvangt waardoor zijn kennis groter wordt en hij op de hoogte blijft van de mogelijkheden, die nieuwe preparaten de mensheid kunnen bieden. Vele anti-histaminica worden dan ook als geneesmiddel toegepast tegen serumziekte, histamine-shock, allergische verschijnselen en tegen reisziekte.

Waar echter het Pharmacotherapeutisch Vademecum, negende druk, bewerkt door een Amsterdams Pharmacoloog, uitdrukkelijk op bladzijde 339 vermeldt, dat **alle anti-histaminica**

OFFICIËEL

Leden en abonné's worden verzocht hun contributie over het jaar 1953 te willen overmaken op postgiro 32237, ten name van de penningmeester der Vereniging te Amsterdam.

Na Augustus zal over het bedrag, verhoogd met incasso-kosten, worden gedisponeerd.

ca sterkwerkende geneesmiddelen zijn, die uitsluitend op medisch advies mogen worden afgeleverd, menen wij te mogen constateren, dat het schrijven aan de apothekers, die de volksgezondheid moeten dienen, volkomen **misplaatst** is, en dat het niet aangaat de apotheker te spannen voor een karretje, waar hij, qualitate qua, niet mag worden gebruikt.

Komt hierbij nog de opmerking, dat Dr L. Meyler in het Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunst, 1953, pag. 1208 heeft betoogd, dat anti-histaminica oorzaak kunnen zijn van **agranulocytose**, dan kan de apotheker niet anders doen, dan alle anti-histaminica te beschouwen als medicamenten, die nooit of te nimmer zonder recept mogen worden afgeleverd.

De nuchtere waarschuwingen, die gebaseerd zijn op feiten, door de weten-

Voor de Gorcumse Kantonrechter

Magnetiseur kreeg zware straf

Van het bestaan van een landelijke vereniging tegen de kwakzalverij wisten wij al lang, doch dat magnetiseurs zich ook landelijk hebben georganiseerd, dat hoorden wij voor de eerste maal in de zaak tegen T. F., magnetiseur, te Berkenwoude, of volgens de registers der bevolking Psychologisch adviseur, die onbevoegd de geneeskunde had uitgeoefend door zijn magnetische krachten te laten werken op patiënten met Engelse ziekte, zenuw-ontsteking, galontsteking, ischias en zenuw-rheumatiek. Voor die strijkerijen werd hem telkens f 2,50 aangeboden en de zaak scheen niet slecht te gaan, want, zoals de Kantonrechter opmerkte, kwam hij eerst bij zijn patiënten per fiets, later per auto en zijn vacaties pleegde hij in Zwitserland door te brengen. Het was niet de eerste keer, dat hij voor de rechter verscheen, want de Kantonrechter in Gouda had hem nog kortgeleden tot 28 dagen hechtenis veroordeeld. Daar had hij kennelijk niet van terug, dus verlegde hij zijn operatie-terrein naar het Gorcumse Kanton, maar dat daar ook strenge rechters re-

geren, zal hij wel tot zijn schrik hebben ervaren.

„Waarom gaat U daar toch mee door?” Op deze vraag van de Kantonrechter begon beklagde te profeteren, dat de magnetiseurs hoogstwaarschijnlijk binnenkort erkend zullen worden. De bonafide magnetiseurs — en daar behoorde de verdachte volgens hemzelf natuurlijk ook bij — hadden zich vrijwillig onder toezicht van een landelijke commissie gesteld en die landelijke commissie had een zeer ingewikkeld

controle-systeem opgebouwd. Geen patiënt mocht in behandeling worden genomen zonder dat een aanvraag-formulier was ingevuld. Met „Wat is de diagnose van Uw huisarts” en „Wat zijn Uw genezingskansen” en meer van dat soort, stonden daar een reeks van vreemde vragen op. Maar dat was nummer een. Nummer twee was een behandelingskaart, waarop de magnetiseur de resultaten moest vermelden en omdat de commissie wel door had, dat daar wel wat mee geknoeid kon worden, was de slotfase het toezenden van een vragenformulier aan de afgeschreven patiënt. „Op deze wijze worden wij getest en daaruit moet blijken of wij bijzonder begaafd zijn.” Er blijkt er echter nogal wat niet bepaald bijzonder begaafd te zijn, want, zoals de secretaris van deze commissie mededeelde, was

Vervolg pag. 1

schap „pur sang” vastgesteld, wegen steeds zwaarder voor hem dan een brutaal stencil, waarin beweerd wordt, dat „het toch zo erg niet is” om een bepaald middel te gaan verpopulariseren door concessies te gaan doen volgens de regel: blijf voorzichtig, maak de dosis klein en de omzet zal zonder bezwaren groeien!

Tenslotte willen wij nog eens duidelijk zeggen, dat het vrije beroep, dat de apotheker nog steeds heeft, alleen in vrijheid kan worden uitgeoefend en dat de Nederlandse apotheker liever deze vrijheid wil behouden dan dat hij deze prijs geeft voor een schoteltje antihistamine-tabletjes, dat hem op zo'n wijze opgedrongen wordt door een groothandel, welke zich uit de aard der zaak niet mag mengen in particuliere aangelegenheden van de apotheker, die zich voor dergelijke zaken met de arts weet te verstaan.

Onze taak is het opnieuw te waarschuwen tegen onoordeelkundig gebruik van antihistamine-preparaten, zonder uitzondering.

Moge die waarschuwing gehoor vinden bij alle belanghebbenden!

Red.

Ongeoorloofde handel in gammastralen

Het Amerikaanse Federale Bureau voor Voedsel en Geneesmiddelen is een actie begonnen tegen de verkoop van radio-actieve straling aan lijdens aan verschillende vormen van gewrichts-rheumatiek. Deze eigenaardige handel werd voor het eerst ontdekt in de zomer van 1952 toen men er achter kwam dat de eigenaars van verlaten uraniummijnen in Montana slapend rijk werden door lijdens aan gewrichts-rheumatiek tegen betaling van 3 tot 10 dollar per uur in de mijngangen te laten zitten. Ze hoefden alleen maar te zitten, de nog aanwezige radioactieve straling zou de rest wel doen.... Sommige bezoekers verklaarden, dat zij hier inderdaad genezing gevonden hadden. Naar schatting hebben ongeveer 100.000 mensen een pelgrimage naar de mijnen gemaakt.

De ambtenaren konden hiertegen weinig uitrichten tot het ogenblik waarop uraniumerts (of wat daarvoor moet doorgaan) naar de andere staten van Amerika werd verhandeld. Het vervoer van de ene staat naar de andere van geneesmiddelen of apparaten onder misleidende

namen is nl. verboden. Toen dit echter geschiedde, werd onmiddellijk ingegrepen. Kort geleden namen ambtenaren van het Federale Bureau in een „gezondheidskolonie” in Seattle een paar apparaten in beslag, die bestonden uit een metalen doos, waarin zich uraniumerts bevond. Lijdens aan gewrichts-rheumatiek mochten in een kring om deze apparaten gezeten, tegen betaling van 3 dollar per uur profiteren van de genezende werking der radioactieve straling. Toen de ambtenaren met een Geigerteller de apparaten onderzochten, bleek (volgens de woorden van het rapport) „dat ze nog minder gammastralen uitzonden dan de verlichte wijzerplaat van een horloge”.

Ook werden 65 zakken „radioactieve” erts, bestemd voor een firma in Spokane, in beslag genomen. Bij deze erts waren verschillende getekende verklaringen gevoegd, waarin de genezende werking werd gearandeerd en voorschriften werden gegeven voor het gebruik. Het regeringsbureau heeft met klem gewaarschuwd tegen het gebruik van deze apparaten.

Elseviers Weekbl. 23-5-'53

Wij lezen....

men begonnen met een 250-tal leden en hiervan zijn nu nog maar 80 „bijzondere” over. De rest blijft natuurlijk even zo vrolijk door strijken. „Dat is nou juist het gevaar,” zei de Kantonrechter, „we hebben in ons land een 5000 kwakzalvers, iriskijkers, waterkijkers en magnetiseurs, maar hoeveel % zijn daarvan fatsoenlijk? Nog geen 2 %. De rest zijn beunhazen en knoeiers”. De verdachte wilde het percentage echter wel wat naar boven brengen, maar ook hij kwam maar aan 5 % fatsoenlijke lieden. De Kantonrechter geloofde kennelijk niet in één goede kwakzalver, „want allen zijn ze een gevaar voor de volksgezondheid”, maar hij wilde toch even met verdachtes 5 % meegaan, direct daaraan toevoegende, dat deze dan toch om die 95 % oplichters zouden moeten lijden en evenmin geduld kunnen worden. „En wie maakt er uit wat de fatsoenlijken zijn?” was tenslotte de klemmende vraag!

De Inspecteur voor de Volksgezondheid, Dr In 't Veld, durfde niet te bewerpen, dat er geen bijzonder begaafden zijn, doch hij nam geen enkele invloed aan. De officiële wetenschap maakt er ook geen gebruik van. Het meest gevaarlijke achte getuige echter, dat de magnetiseurs geen verstand hebben van het wezen der ziekten, de mensen suggereren dat ze beter worden of zijn en het ziekteproces tenslotte in een ongeheel stadium komt.

Toen bracht de verdediger Mr Dr v. Everdingen, de stralen-theorie bij de mensen in het „gesprek”. Er waren mensen met een gestoorde „uitstraling”, die daardoor ziek waren, en mensen met een zeer sterke „uitstraling”, welke de „gestoorde stralingen” weer konden opheffen. „Nonsens” was het enige commentaar van de deskundige.

Enkele patiënten kwamen van hun herstel getuigen en anderen zeiden, dat het niet beter, maar ook niet slechter was geworden en dat ze verdachte niet meer konden missen. „En hij U niet, vanwege de rijksdaalders” was het commentaar van de Kantonrechter, die de verwerpen, als zou de verdachte geen weerstand hebben kunnen bieden om de lijdende mensen te helpen en zich zodoende op overmacht beriep en daar datgene wat een magnetiseur doet geen geneeskunde is, verwierp, daarbij de woorden van de Goudse Kantonrechter tot de zijne makende: **Het is eigenlijk verkeerd in de maatschappij, dat volgens de wet een man, die van honger een brood steelt, kan worden gestraft met jaren gevangenisstraf en dat deze straf, die voor U de enige juiste is, niet mogelijk is. Zolang de werkgroep, waartoe U behoort, haar diensten niet heeft bewezen, wens ik haar niet te erkennen. Het is een schande, dat deze practijken nog worden geduld. Het vonnis was dan ook niet mis. Het werd 6 x f 200 of 6 x 1 maand hechtenis.**

...in „Vrij Nederland” van 27 Dec. 1952 over „Drogist en Apotheker” het volgende:

„De bevoegdheid geneesmiddelen af te leveren is in ons land niet op moderne wijze geregeld, een aangelegenheid die steeds klemmender wordt, daar de laatste jaren hoe langer hoe meer verpakte geneesmiddelen in de handel worden gebracht, waarvan het ongecontroleerd gebruik door de leek uitermate gevaarlijk moet worden genoemd.

In de kringen der apothekers wordt deze kwestie met zorg gadegeslagen en er zijn (vaak regionale) afspraken waarbij bepaalde geneesmiddelen door de apothekers niets anders worden afgeleverd dan op doktersrecept.

Geen nood. De iets aanhoudende patiënt of wie zich als zodanig gevoelt, kan toch wel aan het gewenste komen, daar de drogisterijen veelal de producten, die de apotheker niet wil verstrekken, in voorraad heeft.

De controverse tussen beide groepen wordt o.a. hierdoor steeds duidelijker, waartegen de gewetensvolle drogisten, die in hun beroep ook meer zien dan als winkelier zoveel mogelijk verkopen, weinig kunnen doen.

Zij, die de drogistenstand een goed hart toedragen, zullen echter met spijt moeten erkennen dat in deze kringen een luchthartigheid ten beste wordt gegeven, die waarlijk niet met het woord „verantwoordelijkheid” te rijmen valt. Terwijl het onderwerp „aardstralen” in wetenschappelijke kring onmiddellijk de grootst mogelijke reserve oproept, wordt in het gratis-cadeaublaadje „Gezin en Gezondheid”, dat men bij de drogist op de toonbank in stapels kan aantreffen, een pennevrucht opgenomen van zulk een ontstellende oppervlakkigheid, dat er geen woord meer aan verspild behoef te worden. Het suggereert dat er toch wel een prachtig artikel tegen dit soort stralen is, noemt naam en toenaam en wie dit bestellen wil, wel ja..... de drogist zorg er wel voor.

Als de apothekers zulke kwakzalverij zouden uithalen, zou hier uit eigen kring wel een stokje voor gestoken worden.

Wat doen de bona fide drogisten hier tegen?

Bovenstaand overgenomen artikel verdient ons inziens wel enige verduidelijking.

Ten eerste is de bevoegdheid om geneesmiddelen af te leveren wel degelijk bij de wet geregeld. **Dit mag alleen de apotheker, daarnaast de apotheekhoudende arts en de dierenarts onder bepaalde voorwaarden.**

Bovendien mogen anderen dan bovenvermelde bevoegden, stoffen afleveren, die o.a. in de geneeskunde worden gebruikt, mits zij niet minder afleveren dan een bepaalde hoeveelheid per aflevering. Op een lijst, die bij die wet behoort, vindt men een aantal stoffen met name genoemd en bij elke stof een minimum gewicht vermeld.

De thans vigerende wet, regelende de uitoefening der artsenijsbereidkunst, is volgens het krantenbericht „niet modern”, omdat zij de bevoegdheid niet regelt.

Naar de letter en de geest van deze wet, die ten onrechte „onmodern” wordt genoemd, is de artsenijsbereidkunst in beginsel uitsluitend in handen gelegd van de bevoegde, de apotheker.

Het verschijnsel, dat door drogisten, kruideniers en kappers en andere onbevoegden (onbevoegd in de zin der wet en onbevoegd in de betekenis van onbekwaam) op het terrein van de apotheker wordt gebeunhaasd, mag niet worden toegeschreven aan gebrekkige wetgeving, maar aan een **gebrekkig handhaven** van de wet.

Dat dit verschijnsel steeds grotere vormen heeft aangenomen, ja zelfs voor overtreders der wet reden of aanleiding is geworden om „recht” te zoeken en de aflevering door onbevoegden te willen laten legaliseren is te enen male diep-bedroevend.

Terecht wordt door „Vrij Nederland” opgemerkt, dat „verantwoordelijkheid” niet **altijd** gevonden wordt in kringen van onbevoegden. Dat is volgens ons heel logisch. Alleen degene, die kennis van geneesmiddelen heeft, is tot oordelen in staat en kan daarom verantwoordelijkheid dragen.

***

De drogist, te enen male onbevoegd en onbekwaam kan zich zelfs in rechtszaken op zijn onkunde beroepen, onkunde, waarvan het blad „De Drogist” meerdere malen blijk gaf en die, volgens het artikel in „Vrij Nederland”, voor de zoveelste maal wordt gedemonstreerd. Red.

Agranulocytose door geneesmiddelen

Referaat van Prof. Dr C. G. van Arkel in het Pharmaceutisch Weekblad van 6 Juni 1953.

Uit de verhandeling van Dr L. Meyler (*Ned. T. v. Gen. 1953 blz. 1208*) blijkt, dat in een land als Denemarken, waar pyramidon niet meer mag worden ingevoerd, het sterftcijfer aan agranulocytose tot bijna nul is genaderd; in Amerika, waar het middel niet „vrij” is, komen gevallen van agranulocytose veel meer voor in kringen die wèl gemakkelijk pyramidon kunnen krijgen (artsen, tandartsen, verpleegsters e.d.), 8 maal zoveel als bij andere categorieën. Uit de statistische gegevens is gebleken, dat in Nederland per jaar 20—40 mensen sterven ten gevolge van agranulocytose. Tevens blijkt, dat het gevaar hiervoor bij vrouwen groter is dan bij mannen.

Ook andere geneesmiddelen veroorzaken agranulocytose o.a.: thiouracil, **anti-histaminica** (antallergan, benadryl, pyribenzamine), oxazolindinen (paradion, trimethadion), hydantoïne-derivaten, nirvanol, dilantine, mesantoïne), diparcol, chlooramphenicol, thiosemicarbazon (conteben).

Gelukkig heeft men thans de beschikking over geneesmiddelen, die met succes gebruikt kunnen worden bij agranulocytose (antibiotica, vnl. penicilline en ACTH), terwijl de door As, Hg, Au, of Bi veroorzaakte agranulocytose met BAL behandeld kan worden. Ernstig wordt de arts gewaarschuwd tegen onnodig voorschrijven van in dit opzicht gevaarlijke geneesmiddelen, terwijl hem gewezen wordt op de noodzakelijke contrôle van het bloedbeeld wanneer deze preparaten voorgeschreven moeten worden.

De schrijver formuleert de taak van de overheid als volgt:

1e. Er moet een wettelijke regeling komen, zodat gevaarlijke geneesmiddelen niet zonder recept mogen worden afgeleverd.

Het is onverantwoordelijk, dat men in Nederland pyramidon, Sedormid, (en soms ook sulfa-preparaten) en dergelijke als zuurtjes over de toonbank kan kopen. De Nederlandse wetgeving is hier wel zeer ten achter bij die in andere landen!

2e. Het is noodzakelijk een voorschrift uit te vaardigen, dat op alle verkpte geneesmiddelen en in de advertenties de juiste samenstelling (in de nomenclatuur van de Nederlandse Pharmacopee) moet worden vermeld en tevens dat bij de gebruiksaanwijzing op ernstige gevaren moet worden gewezen.

3e. Bij richtlijnen, uitgegeven door de Geneeskundige Hoofdinspectie moet rekening worden gehouden met schadelijke gevolgen, die geneesmiddelen kunnen hebben. Penicilline moet de voorkeur hebben boven sulfa-preparaten bij de behandeling van de pneumococcus-aandoeningen, en terramycine en aureomycine verdienen daarom de voorkeur boven chlooramphenicol wanneer Haemophilus moet worden bestreden.

(Voor de apotheker ligt hier een belangrijk deel van zijn taak, zijn waarschuwend advies aan de patiënt, die zonder recept deze geneesmiddelen van hem verlangt, kan veel ter verbetering van deze wantoestand bijdragen, ref.).

ontvangt de verhuurster f 0,50 per behandelde patiënt. Sedert 1939 beoefent de kwakzalver hier zijn „praktijk”.

Na enige tijd behandeld te zijn, kwam Piet in zijn woonplaats terug, waar hij prachtige verhalen wist te vertellen over zijn volkomen genezing. Hij mocht weer alles eten en drinken, en behoefde zich niet meer in te spuiten met insuline. Hij zou de 916e patiënt zijn geweest.

Gevolg was, dat zijn getrouwde suikerzieke broer Jan, in gezelschap van nog een suikerzieke vrouw, vol verwachting ook naar de kwakzalver togen. Piet had deze vrouw verteld, dat hij zich door de internist had laten onderzoeken en die hem — ondanks het feit, dat hij meer dan een maand geen insuline had gebruikt — goed in orde had bevonden.

Dit hele verhaal aan zijn lotgenoten was een verzinsel.

Vijf dagen later evenwel werd de „genezen” Piet plotseling minder goed en stelde zich daarom onder behandeling van zijn internist. Dit bleek toen wel zeer hard nodig te zijn. Gevolg: Piet moest ogenblikkelijk in het ziekenhuis worden opgenomen.

Zijn vader reisde kort daarop naar de kwakzalver om deze de mantel uit te vegen. Hij kwam terug met een verklaring van deze „geneesheer”, dat Piet absoluut genezen was. Er waren hem een stapel brieven voorgelegd van mensen, die allen zouden zijn genezen, en helaas liet de man zich hierdoor overtuigen en ging naar het ziekenhuis om zijn zoon Piet er uit te halen.

Gelukkig besloot Piet toch maar om in 't ziekenhuis te blijven. De kwakzalver had de vader medegedeeld, dat men Piet in het ziekenhuis misschien wel zou „verprutsen”, en dat hij dan wel de schuld zou krijgen.

Piet is, na zeer ernstig ziek te zijn geweest, gelukkig weer door de internist goed geregeld. De door ons bedoelde kwakzalver vraagt f 2,50 per visite, die, zo wordt verteld, voor **liefdadige doeleinden** worden uitgegeven, **na aftrek van kosten wel te verstaan en deze bedragen nogal wat**, wanneer wij vernemen, dat de 73-jarige man sterk moet zijn om de „praktijk te doen” en daarom veel eieren en vlees moet eten.

Wanneer wij van dergelijke gevallen horen, rijzen ons de haren ten berge. Dat mag allemaal maar en **dat gebeurt in Nederland in de tegenwoordige tijd.**

Iemand, die een suikerzieke adviseert op te houden met insuline-inspuitingen, is gevaarlijk voor de gemeenschap en behoort streng te worden gestraft.

Al met al is dit geval voor ons de zoveelste ernstige waarschuwing: geen geld weg te gooien aan kwakzalvers in de **valse hoop**, dat dit genezing zou kunnen brengen. N.B.

Tdschr. Ned. Ver. Suikerz. 5-6 1953

Weer een ernstig geval van kwakzalverij

Er is maar één methode, waarmede de suikerziekte kan worden behandeld: door dieet, eventueel met insuline, volgens voorschrift van de dokter.

Ergens in ons land woont een gezin, waarvan de ongehuwde zoon Piet suikerziek is. Hij is helaas werkloos. Hij heeft een getrouwde broer, die eveneens suikerziek is. De suikerzieke Piet, die onder behandeling was van een internist, kreeg de raad van zijn zusters, die in Amsterdam werken, om zich te vervoegen bij een man van 73 jaar, die

suikerzieken zou kunnen genezen door „bovenaardse krachten”.

Hij had daar helaas wel oren naar, vertrok naar de stad, waar de kwakzalver vier dagen in de week zitting houdt, en stelde zich onder diens behandeling.

Deze pseudo-dokter houdt zitting in een vertrek boven een groot winkelpand. Voor het gebruik van dit vertrek

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

REDACTIE-ADRES: Peperstraat 26, Purmerend.

Opgericht 1 Januari 1881

Bestuur van de Vereniging tegen Kwakzalverij: Dr H. H. Funke, *Arts* te Amsterdam, *Voorzitter*; Mr G. C. M. van Nijnatten te Voorburg, *Vice-voorzitter*; Mevr. A. Burbach-v. d. Woord, Westlandgracht 129, Amsterdam, *Secretaresse*; L. Brest te Amsterdam, *Penningmeester*; F. C. Reijers, *Apotheker* te Purmerend, redacteur; mej. E. H. Hengeveld, *Arts* te Zwolle; Mr G. van Itallie, *Rechter* te Dordrecht; Mr P. Frima, *Directeur Rijksschool voor Politie-ambtenaren* te Hilversum; Mr J. Moolenburgh, *Kantonrechter* te Middelburg; E. Mijnaerends, *Tandarts* te Amsterdam; Mr J. Remmelink, *Ambtenaar* van het Openbaar Ministerie te Dordrecht; Dr H. C. Helleman, *Apotheker* te Dordrecht

Lidmaatschap van de Vereniging inclusief Maandblad f 5,—, voor studenten en verpleegsters f 2,50. Adres voor het opgeven van leden en abonné's: Mevr. A. Burbach-v. d. Woord, Westlandgr. 129, A'dam, Tel. K 20-82272. Penningmeester: L. Brest, Argonautenstraat 19a, A'dam-Z. Postgiro van de Ver. 32237 te Amsterdam - Gem. Giro K 1672

KONINKLIJKE DRUKKERIJEN
LANKHOUT-IMMIG N.V.
Den Haag — Uitgeefster

Abonnement per jaar franco per post bij vooruitbetaling f 5,—, voor studenten en verpleegsters ..... f 2,50
Administratie Maandblad:
Mevr. A. Burbach-v. d. Woord, Westlandgracht 129, A'dam-W., Tel. K 20-82272.

Doel: bestrijding der Kwakzalverij op geneeskundig, pharmaceutisch en aanverwant gebied!

Een bedenkelijk verschijnsel

Nu, meer dan zeven jaar na de oorlog, de papierschaarste reeds tot de historie behoort, verschijnen in ons land wekelijks een aantal bladen, die behalve illustraties en verhalen over breipatronen, keukenrecepten en vervolgh verhalen ook nog verhalen van een of andere dokter bevatten.

Wij lezen dan o.m.:

Galstenen. Mevr. X verkeert voortdurend in twijfel over de vraag, of zij haar galstenen zal laten verwijderen of niet. Mevrouw, het lijkt me wel verstandig dat U zich laat helpen, temeer, daar U werkelijk klachten heeft. U bent nog veel te jong om altijd met pijn en aanvallen te kampen te hebben. Verder raad ik U aan ervoor te zorgen, dat U wat magerder wordt en dat Uw stoelgang goed is.

Dit stukje is natuurlijk het antwoord op een vraag van de patiënte, dat, let wel, tot de patiënte komt in een weekblad, dat iedereen kan lezen.

Wij vragen ons af of hier de huisarts plus de eventueel in consult geroepen specialist niet de aangewezen personen zijn om vraagstelster te antwoorden en dat dus de bemoeienis van de arts, die aan het weekblad meewerkt, totaal overbodig is. Deze toch is gedwongen de patiënte van raad te voorzien terwijl hij haar niet eens heeft gezien en dus alleen kan afgaan op hetgeen patiënte hem geschreven heeft.

Bedenkelijk wordt het, als wij in de

laatste zin lezen, dat aangeraden wordt te zorgen voor een goede stoelgang en een vermageringskuur. Hierdoor komt de zieke licht tot het aanschaffen van een laxermiddel, waardoor misschien haar klachten verminderen en de operatie wordt uitgesteld. Wie neemt een dergelijk risico op zich?

In hetzelfde blad treffen wij aan de belevenissen van een arts, die de lezer hiervan wil laten meegenieten. Deze zijn verrat in het volgende:

„Volgens het lijstje zou een van de patiënten, bij wie ik gisteren geroepen was, **zware griep** hebben. Ik vond echter een doodzieke man, die met blauwe lippen en diepgezonden ogen lag te rillen. Hij gaf af en toe over en was de laatste twee uur vaak naar het toilet geweest, vertelde zijn vrouw. De laatste vijf dagen was hij niet lekker geweest, en was gisteren en vanmorgen wakker geworden met een zgn. „rauwe“ keel. Een uur geleden had hij het ineens erg koud; nu kon hij nauwelijks praten door het beven van zijn kaken. Van een behoorlijk onderzoek was geen sprake, ik moest mij beperken tot hoofdverschijnselen. Het leek mij het meest waarschijnlijk dat ik hier te doen had met een hevige keelontsteking of angina. Maar daarvoor was hij eigenlijk te ziek: de flauwe, snelle pols, de blauwe lippen maakten mij ongerust.

OFFICIËEL**NIEUWE LEDEN**

Alg. Apothekers Assistenten Bond te Rijswijk (Z.H.).

Leden en abonné's worden verzocht hun contributie over het jaar 1953 te willen overmaken op postgiro 32237, ten name van de penningmeester der Vereniging te Amsterdam.

Na Augustus zal over het bedrag, verhoogd met incasso-kosten, worden gedisponeerd.

MEDEDELING:

Wegens gebrek aan ruimte kon een verslag over een rechtszaak, waarbij een tandtechnicus in hoger beroep werd veroordeeld, niet worden opgenomen in dit nummer. Het verslag zal in het volgende nummer worden geplaatst.

Ik bekeek de keel: zij was vuurrood, evenals de amandelen; de tong was erg beslagen. Ik schreef medicijnen voor om de temperatuur te drukken en een gorgeldrank. Ik verzocht de ontlasting te bewaren en de urine voor onderzoek op te sturen.

Vandaag, heel in de vroege, kwam de boodschap, dat de patiënt

nog zieker was dan de vorige dag. En dit bleek helaas waar te zijn. Hij lag in bed met opgetrokken knieën, en zijn algemene toestand was vrij slecht. In vond zijn gelaat veranderd: hij had zulke vreemde koon-tjes en zijn mond stak zo eigenaardig bleek af tegen de rest van zijn ge-laat. Het leek mij onmogelijk dat een gewone angina iemand zo ziek kon maken! Ondanks de lage kamertem-peratuur ging ik thans tot volledig onderzoek over. Daar het buiten lichter werd, verzocht ik de vrouw om het kunstlicht uit te draaien. Wat ik toen zag deed mij schrikken: de man had roodvonk! Zijn lichaam was bezaaid met heel dicht aan el-kaar gesloten kleine, vuurrode ver-hevenheden, wat de indruk gaf, dat hij met rode verf was bestreken. De tong was nu ook aan de achterzijde vuurrood; de amandelen waren erg ontstoken. Slikken kon de patiënt bijna niet, dus drinken ging ook heel moeilijk. De gorgeldrank deed wel goed, maar verzachtte de pijn bij het slikken niet.

„Roodvonk! Dokter, wat erg!” schrok de jonge vrouw. „Hoe moet dat nu met onze baby...?”

Ik raadde haar aan het kindje, dat waarschijnlijk geen roodvonk krij-gen zal, toch weg te doen, al was het maar om haar taak te verlichten. „Hoe krijgt men nu eigenlijk rood-vonk?” wilde zij weten.

Roodvonk, vertelde ik haar, is een infectieziekte, die overgebracht wordt van mens tot mens. Lang niet iedereen is er gevoelig voor. Wan-neer men honderd mensen met rood-vonk zou besmetten, zouden er slechts 78 het krijgen. Bovendien zijn niet alle gevallen even erg. Som-mige verlopen zo licht, dat ze niet eens als roodvonk herkend worden. Roodvonk komt het meest voor in herfst en winter. Het is wel duidelijk dat hierbij gevoeligheden van de keel een rol spelen. Mensen die vaak angina hebben, schijnen er gevoeli-ger voor dan anderen.

Nog steeds is het niet algemeen bekend, dat roodvonk, hoewel een kinderziekte, ook volwassenen kan aantasten.

Vroeger verliep deze ziekte zeer ernstig. Ieder onzer die de vijf kruis-jes voorbij is, weet, dat roodvonkge-vallen vroeger werden aangeduid met een groot plakkaat op deur of raam. Dat hoeft thans niet meer. Wel beveelt de Wet, dat de dok-toren alle roodvonkgevallen aan-geven.

Dit geschiedt door middel van formulieren, die gezonden moeten worden aan de Secretarie van de Gemeente, afd. Bevolking en naar de Inspectie van de Volksgezond-heid der Provincie.

Roodvonk kan gevaarlijk zijn, hoofdzakelijk door de nasleep. Bij een geval, zoals dat van vanmorgen, vrees ik, dat hart en zenuwgestel zullen lijden. Veel klepvliesgebreken van het hart ontstaan tengevolge van roodvonk. Een andere voorko-mende complicatie is middenooront-steking, die vaker voorkomt dan men denkt, daar ongeveer 20 % van de roodvonk-patiënten dit krijgen. Merkwaaardig is het, dat de zieken reeds de derde of vierde dag klagen over oorpijn, terwijl toch deze com-plicatie in de derde of vierde week optreedt. Voor de uitvinding van de penicilline waren 10 % der doof-heidsgevallen aan roodvonk te wij-ten. Behalve hart en oren worden ook de nieren vaak aangedaan, van-daar het zoutloos diët, dat aan roodvonk-patiënten wordt voorge-schreven.

Sinds men met penicilline werkt is er in de roodvonk-bestrijding een ommekeer gekomen. Door het regel-matig toedienen van deze stof, ge-durende de eerste zes dagen, kan men het aantal complicaties van de beruchte derde week zo terugdrin-gen, dat bijna geen middenooront-steking meer voorkomt. Treden er toch complicaties op, dan zijn deze van minder ernstige aard. Het is niet meer nodig roodvonk-patiënten in het ziekenhuis op te nemen. Door ge-bruik van de zgn. depo-preparaten van penicilline is het mogelijk slechts één à tweemaal per dag een injectie te geven, inplaats van zoals vroeger om de drie uur. De penicilline blijkt de roodvonk-bacteriën spoedig te remmen, waardoor de ziekte sneller verloopt.

Bijna zeker is het, dat de duur van de besmetting korter geworden is. Vroeger was een isolement van zes weken noodzakelijk. Nu kan het voorkomen, als het uitstrijken van de keel negatief blijkt, dat roodvonk-patiëntjes na drie weken weer naar school mogen!”

Wij nemen aan, dat de desbetreffen-de medische deskundige dit stuk heeft geschreven met het doel, ongerustheid bij de mensen uit de weg te ruimen, maar wie een dergelijk verhaal goed leest, kan zich met zorg afvragen of het doel, dat schrijver zich gesteld heeft, op die manier wordt bereikt.

Kijk eens hier! Het stuk begint over **zware griep**, praat daarna over **keelont-steking** en komt tenslotte met de diag-nose **roodvonk**. Allerlei verschijnselen worden er in opgesomd die de diagnose „roodvonk” moeten ondersteunen.

Verder wordt er op gewezen, dat mensen, die vaak **angina** hebben, ge-voelig zijn voor de verwekker van roodvonk en dus meer aan gevaren blootstaan.

In het gehele stuk zien we een climax van de gevaren, die roodvonk kan heb-ben, want er staat: „roodvonk kan ge-vaarlijk zijn, hoofdzakelijk door de **na-sleep**, welke weer wordt uitgespind door het noemen van hartgebreken, middenoorontsteking, doofheid en nier-aandoeningen.

Na al die gruwel-lectuur, die op de leek een verbijsterende indruk moet maken en die, omdat hij een dergelijke uitleg nooit kan interpreteren, onnodig zenuwachtig zal worden, komt een lof-zang op het Penicilline, welke tevens moet dienen om al te grote ongerust-heid bij de lezers weg te nemen.

Dit laatste is tot mislukking ge-doemd. Want, heeft men eenmaal de angst opgeroepen door per weekblad ziekte-verschijnselen en de daarbij mo-gelijke gevolgen en complicaties de wereld in te sturen voor een ieder, die dat blad leest, dan loopt men de kans, dat een behoorlijk percentage van de lezers bij verkoudheid, griep, angina etc. zijn keel zal gaan bekijken in de spiegel, gedachtig aan de woorden van de medicus, die, zonder de minste selec-tie toe te passen onder zijn „gehoor”, het spook van de ziekte „roodvonk” op-geroepen heeft.

Zien we, links van dat verhaal, dat alleen een deskundige kan beoordelen, een advertentie staan voor acetyl-sali-cylzuur-tabletjes, met de woorden: „**een hele winter zonder griep**”, dan laat het zich horen, dat de slikkerij van deze tabletjes stevig gestimuleerd wordt. De tekst in de advertentie helpt hieraan wel twee handjes mee.

Medische voorlichting van het soort als deze, die de leek nodeloos ongerust kunnen maken, behoren niet thuis in periodieken, die voor een ieder bestemd zijn.

Dergelijk soort „voorlichting” blijkt geen voorlichting te zijn. Wie in de practijk heeft meegemaakt hoe groot het wanbegrip is bij het publiek, dat vaak alle tabletten uitscheldt voor „penicilline-tabletten” vraagt zich af of de medicus, die zich hiertoe heeft ge-leend, gespeend is van alle mensen-kennis.

Het streven om het publiek op deze manier „op te voeden” is niet alleen doelloos, doch zelfs gevaarlijker dan te zwijgen over ziekten en kwalen.

Alle publicaties over anti-biotica, zo-als het Penicilline, maken het publiek Penicilline-mallotig, hetgeen in de prac-tijk maar al te duidelijk gebleken is.

In een gebied, waar medische hulp zeer moeilijk te verkrijgen is, kan het invoeren van Penicilline in de volksge-neeskunst nog reden van bestaan heb-ben. Dan kan van de nood desnoods een deugd worden gemaakt.

Slot zie kolom hiernaast

TER OPHELDERING

Overwegende, dat ten deze slechts van noodzaak gesproken kan worden indien gehandeld wordt daar waar plotseeling geneeskundige hulp dringend noodzakelijk blijkt en zodanige hulp niet dadelijk van een bevoegde is te verkrijgen (H.R. 3-4-'51 N.J. '51 no. 463), waarvan ten deze geen sprake is;

Overwegende, dat ook het door en namens verdachte opgeworpen beroep op overmacht, bestaande uit een innerlijke drang tot het helpen van een medemens, dient te worden verworpen, daar voor een beroep op overmacht nodig zou geweest zijn een drang, die verdachte zo krachtig en overrompend overmande, dat hij daartegen geen voldoende psychische weerstand vermocht op te brengen (H.R. zelfde arrest), waarvan ten deze evenmin sprake is;

Overwegende, dat verdachte mitsdien buiten noodzaak het beroep van geneeskundige heeft uitgeoefend en Wij het bij dagvaarding ten laste gelegde bewezen achten, en de verdachte strafbaar zijnde Ons geen feiten of omstandigheden bekend, welke zijn strafbaarheid uitsluiten of opheffen;

Overwegende, dat de ten laste gelegde feiten moeten worden gequalificeerd als: „Het, niet toegelaten tot de uitoefening van een beroep, waartoe de Wet een toelating vordert, buiten noodzaak dat beroep uitoefenen”;

Overwegende, dat, gelijk vermeld, de Ambtenaar van het Openbaar Ministerie heeft gevorderd de veroordeling tot een geldboete van f 300,— subsidair een maand hechtenis;

Overwegende, dat die Ambtenaar het ten laste gelegde derhalve beschouwt als één strafbaar feit;

Overwegende, dat dit onjuist is;

Overwegende, dat uit het feit, dat één daad voldoende is, volgt dat elke daad als een afzonderlijke overtreding beschouwd moet worden en dus behoudens toepassing van art. 56 van het Wetboek, zoveel straffen behoren te worden opgelegd als er daden zijn verricht (mr T. J. Noyon, Wetboek van Strafrecht art. 436, amutatie 3; 5-3-1900 W. 7405; 3-6-07 W. 8561; 12-4-'39 N.J. '39 no. 907 en 29-2-'44 N.J. '44, no. 288);

Overwegende ten aanzien van de strafmaat, dat iedere inbreuk op het verbod tot onbevoegde uitoefening van de geneeskunde een ernstig gevaar oplevert voor de volksgezondheid;

Overwegende, dat dit zeer duidelijk is gebleken uit de verklaring van de deskundige, die het voorschrijven van een onbevoegde van kruiden aan een patiënt, die aan suikerziekte lijdt, gelijk verdachte deed, misdadig noemt, omdat dit de dood van de patiënt ten gevolge kan hebben, daar slechts het toedienen van insuline en het volgen van een diët de middelen tot genezing dezer ziekte zijn;

Overwegende, dat de ondermijning

Vele malen is in ons orgaan geweest op de praktijken van z.g. „tandheelkundige instituten” en de bij die inrichtingen in zwang zijnde methode van narcotiseren, waarbij het Evipan een belangrijke rol speelt.

Wij willen, óm eventueel hieruit voortvloeiende misverstanden uit de weg te ruimen, nog eens hierop terugkomen, omdat het nooit of te nimmer de bedoeling is om in ons maandblad een methode van genezen of van narcotiseren qualitate qua als onjuist te bestempelen. Nogmaals geformuleerd: in onze strijd tegen de kwakzalverij wordt het geneesmiddel, het narcosemiddel of een geneesmethode nooit of te nimmer aangevallen.

Het gaat bij de bestrijding tegen de kwakzalverij om de wijze van toepassing.

Mogen wij, dit om het een ieder duidelijk te maken, bespreken aan de hand van een voorbeeld, dat ons inziens voor ieder begrijpend mens verhelderend zal werken.

Het Morphine is in de hand van de medicus een onmisbaar product, dat, op de juiste wijze toegepast, veel patiënten van ondraaglijke pijnen kan verlossen en daardoor tot de genezing kan bijdragen.

Wij mogen toch als een algemeen bekend feit zeker veronderstellen, dat het Morphine een verslavingsvergift is en dat morphinisme (het verslaafd zijn aan Morphine) een probleem is, dat de gehele wereld bezighoudt en met zorg vervult.

Geen verstandig mens zal daarom als een „eenvoudig middel” tegen „kleine

ongemakken” als hoofdpijn, kiespijn, menstruatiepijnen en dergelijke het Morphine verkiezen. Daarvoor is te veel risico aan dat middel verbonden.

Wat hierover gezegd werd over Morphine geldt in beginsel voor alle geneesmiddelen en in de geneeskunde toegepaste stoffen, dus ook voor de narcose met Evipan, Pentothal en andere. Deze narcotica zijn, mits op de juiste wijze toegepast, van onschatbare waarde gebleken.

Doorgaans is voor kleine tandheelkundige operaties de plaatselijke verdoving, die de tandarts nog dagelijks toepast, meer dan voldoende gebleken, terwijl het risico eraan verbonden, praktisch nihil is.

Vandaar, dat wij ernstig waarschuwen tegen de praktijken van instituten, die in hun ijver om pijnloos te trekken wel wat erg ver zijn gegaan en daarbij een minder gewenste vorm van narcotiseren als reclame gebruiken om patiënten te lokken.

Laat de Evipan-narcose haar juiste plaats behouden in de geneeskunde, d.w.z. op verantwoorde wijze worden toegepast. Reclame maken is voor dit middel niet alleen onnodig, doch veelal schadelijk. Het zijn noch de medici met verantwoordelijkheidsgevoel, noch de apothekers, noch de vereniging tegen de kwakzalverij die het Evipan in een scheef daglicht stellen. Dat is juist het werk van instellingen of personen, die een massaal gebruik van het middel willen propageren en dikwijls een graag gehoor vinden bij het goedgegelovig publiek.

Red.

van de volksgezondheid door zulk een optreden des te misdadiger is in een land als het Onze, waar die gezondheid, mede dank zij de hoge trap, die de medische wetenschap hier te lande heeft bereikt, buitengewoon gunstig is;

Overwegende, dat het van algemene bekendheid is, dat lieden die onbevoegd de geneeskunde uitoefenen, zeer veel verdienen;

Overwegende, dat dit in het bijzonder het geval is bij deze verdachte, die reeds jaren lang zijn „praktijk” uitoefent, volgens het voorwoord bij zijn ter terechtzitting getoond boek „Natuur en gezondheid” duizenden „patiënten” heeft, en met zijn „praktijk” doorgaat, ondanks vele vroegere veroordelingen;

Overwegende, dat derhalve aan verdachte een zware straf dient te worden opgelegd, zowel in verband met de ernst van de gedragingen, als met de persoon van de verdachte;

Gelet op de betrekkelijke wetsartike-

len volgt: Veroordeling tot betaling van vier geldboeten, van drie honderd gulden, bij niet betaling of verhaal te vervangen door vier maal een maand hechtenis. — Red.).

GEEFT
DIT BLAD,
NADAT GE HET HEBT
GELEZEN, DOOR
AAN EEN ANDER

★

U STEUNT HIERMEDE ONZE STRIJD

Rechtszaken

Psycholoog Iriskijker voor de Kantonrechter

Overwegende, dat verdachte werd gedagvaard om voor Ons terecht te staan terzake, dat hij in 1952 te Gorinchem, niet toegelaten tot de uitoefening van het beroep van geneeskunde waartoe de Wet een toelating vordert, buiten noodzaak dat beroep als bedrijf heeft uitgeoefend door onderstaande personen, die aan de hieronder vermelde ziekten of kwalen leden, althans dachten te lijden de hieronderstaande behandeling te doen ondergaan met de werkelijke of voorgewende strekking dat daardoor genezing althans verbetering van bedoelde ziekten of kwalen zou intreden en hebbende hij, verdachte, voor een of meer van deze behandelingen, althans onderdelen daarvan, geld of goederen als vergoeding of beloning in ontvangst genomen.

1. D. de G., ziekte: multiple sclerose, na door middel van zgn. iriskijkerij (verdachte keek met een vergrootglas, spiegel of glas in haar ogen) de diagnose vastgesteld te hebben en aan haar kwaal te hebben medegedeeld, stuurde hij haar kruiden toe van welke zij thee moest zetten en welke zij tweemaal althans een of meer malen moest gebruiken. Regelmatig o.m. in of omstreeks Mei keek verdachte met genoemd apparaat in haar ogen en controleerde hij haar gezondheid.

2. M. den B. Ziekte: hartkwaal, suikerziekte, stoornis aan de schildklier en de evenwichtsorganen. Na door middel van zgn. iriskijkerij (verdachte keek met een (vergroot)glas in haar ogen) de diagnose vastgesteld te hebben en aan haar kwaal te hebben medegedeeld, schreef hij haar kruiden voor. Zij moest van deze kruiden thee zetten en deze driemaal, althans een of meermalen per dag gebruiken. Hij bezocht haar geregeld, o.m. in Juni en keek ter controle met een (vergroot)glas of spiegel in haar ogen.

3. P. C. den B. Ziekte: reumatische ontsteking en stofwisselingsmoeilijkheden. Verdachte schreef krui-

den voor en keek hem een of meermalen met een vergrootglas, althans spiegel, althans glas, in de ogen, o.m. op of omstreeks 31 Mei.

4. J. F. Ziekte: galkwaal en hartkwaal. Verdachte keek haar geregeld, o.m. in of omstreeks Juni met een vergrootglas, spiegel of glas in de ogen. Schreef haar kruiden voor. Zij moest hiervan thee zetten en zij moest driemaal, althans een of meer malen, van deze thee drinken.

Overwegende, dat het door de verbalisanten gereleveerde als hier opgenomen en ingelast moest worden beschouwd, waarop Wij voor zoveel nodig hieronder nader zullen terugkomen;

Overwegende, dat de verdachte ter terechtzitting heeft verklaard:

a. Ik erken het mij ten laste gelegde;

b. Ik ben „Natuurarts” en heb gestudeerd aan de universiteit van Bonn bij Prof. Müller. Ik weet, dat dit mij juridisch niet de bevoegdheid geeft in Nederland de geneeskunde uit te oefenen. Ik voel het als mijn menselijke plicht, patiënten, die door dokters opgegeven zijn, te helpen.

Overwegende, dat de ter terechtzitting gehoorde deskundige (de geneeskundig Inspecteur over de Volksgezondheid A. in 't Veld te 's-Gravenhage. — Red.) heeft verklaard:

Aan de z.g. iris-diagnostiek wordt wetenschappelijk geen waarde gehecht. Volgens mij is het kolder, ten minste op de wijze als verdachte het uitoefent. Deze gaat uit van een weergave van bepaalde zieke lichaamsdelen op bepaalde delen van het oog, zodat hij in het oog kan zien, welk lichaamsdeel ziek is. Wat zegt het nu nog, als men aldus zou kunnen constateren, dat iemand het aan het hart heeft? Het komt er op aan, wat hij aan het hart heeft. Suikerziekte is geen ziekte, die door het gebruik van kruiden kan genezen. Het is een kwestie van een tekort aan insuline, waardoor therapie alleen mogelijk is door toediening van insuline en diëet. *Suikerziekte te laten behandelen door een niet bevoegde is misdadig.* Het is een sluip-

moord op het leven van een ander. Het gevolg kan zijn een coma en de dood. Kruiden zijn allang in de officiële wetenschap bekend en gebruikt, *maar het gaat erom, wie de diagnose vaststelt en wie de geneeswijze toepast.* Multiple sclerose geeft een ziektebeeld met ups en downs. Valt een patiënt in handen van een kwakzalver, dan worden de ups aan diens invloed toegeschreven. Het is mogelijk, dat verdachte in Duitsland een zekere bevoegdheid heeft. Er is een streven geweest om ook in Nederland een leerstoel voor „natuurgeneeswijze” te krijgen, gesteund door vele natuurkwakzalvers, wel een bewijs hoe zeer de kwakzalverij om zich heen gegrepen heeft.

Overwegende, dat verdachte's Raadsman heeft aangevoerd:

We hebben niet te doen met een misdadiger. Verdachte heeft wel de geneeskunde onbevoegd uitgeoefend, maar niet buiten noodzaak, omdat hij het deed bij patiënten, die door de doktoren opgegeven waren. Bovendien beroep ik mij op overmacht, daar verdachte gevolg geeft aan een menselijke drang tot genezen. Verdachte heeft een bul van de universiteit van Bonn gehad, doch deze is in het ongereede geraakt. Bovendien heeft hij een wetenschappelijk boek geschreven. Ik heb brieven van 20 à 30 deskundigen, die de iris-diagnose van verdachte bewonderen. Er zijn hiervan bij, die beginnen met „geachte collega”. Deze verdachte werkt tot heil der mensheid. In Parijs is een leerstoel van de iriscopie. Deze verdachte is zijn tijd vooruit. Deze verdachte verdient hoogstens slechts een zeer geringe straf;

Overwegende, dat de bij dagvaarding omschreven en door verdachte gepleegde handelingen, het kijken in de ogen met een instrument, waarna verdachte zijn diagnose stelt en op grond daarvan kruiden voorschrijft, in verband met elkaar moeten worden aangemerkt als uitoefening van de geneeskunde, terwijl eveneens vast staat, dat verdachte niet is toegelaten tot de uitoefening van het beroep van geneeskundige;

Overwegende, dat door en namens verdachte er op is gedoeld, dat de feiten niet buiten noodzaak zouden zijn gepleegd, omdat het betreft gevallen, waarbij de doktoren de patiënten hadden opgegeven;

In ons land, waar men bij wijze van spreken, de nek breekt over afgestudeerde artsen, wordt de volksterapie met Penicilline van deugd tot nood.

De tijdschriften, die dergelijke verhalen opnemen, werken mee aan de Penicilline-neurose, waaronder ons land meer dan genoeg te lijden heeft gehad. De onverstandige arts, die dergelijk proza schrijft, moge wel eens bedenken welke de gevolgen kunnen zijn voor de volksgezondheid en dat hij door zijn handeling een zeer bedenkelijk verschijnsel in de hand werkt. R.

GOED NIEUWS

Wij hebben goed nieuws voor de apothekers-assistenten! Het abonnementsgeld van ons maandblad, dat voor studenten en verpleegsters f 2,50 bedraagt, zal voortaan ook voor apothekers-assistenten gelden.

Wij hopen, dat ons maandblad in kringen van pharmaceutisch hulp-personeel veel gelezen zal worden. Dat zal een belangrijke bijdrage opleveren in de strijd tegen de kwakzalverij.

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

REDACTIE-ADRES: Peperstraat 26, Purmerend.

Opgericht 1 Januari 1881

Bestuur van de Vereniging tegen Kwakzalverij: Dr H. H. Funke, *Arts* te Amsterdam, *Voorzitter*; Mr G. C. M. van Nijnatten te Voorburg, *Vice-voorzitter*; Mevr. A. Burbach-v. d. Woord, Westlandgracht 129, Amsterdam, *Secretaresse*; L. Brest te Amsterdam, *Penningmeester*; F. C. Reijers, *Apotheker* te Purmerend, *redacteur*; mej. E. H. Hengeveld, *Arts* te Zwolle; Mr G. van Itallie, *Rechter* te Dordrecht; Mr P. Frima, *Directeur Rijksschool voor Politie-ambtenaren* te Hilversum; Mr J. Moolenburgh, *Kantonrechter* te Middelburg; E. Mijnaerends, *Tandarts* te Amsterdam; Mr J. Rimmelink, *Ambtenaar* van het Openbaar Ministerie te Dordrecht; Dr H. C. Helleman, *Apotheker* te Dordrecht

Lidmaatschap van de Vereniging inclusief Maandblad f 5,—, voor studenten, verpleegsters en apothekers-assistenten f 2,50. Adres voor het opgeven van leden en abonné's: Mevr. A. Burbach-v. d. Woord, Westlandgr. 129, A'dam, Tel. K 20-82272. Penningmeester: L. Brest, Argonautenstraat 19a, A'dam-Z. Postgiro van de Ver. 32237 te Amsterdam - Gem. Giro K 1672

KONINKLIJKE DRUKKERIJEN
LANKHOUT-IMMIG N.V.
 Den Haag — Uitgeefster

Abonnement per jaar franco per post bij vooruitbetaling f 5,—, voor studenten, verpleegsters en apothekers-assistenten ..... f 2,50
 Administratie Maandblad:
 Mevrouw A. Burbach-v. d. Woord, Westlandgracht 129, Amsterdam-W., Tel. K 20-82272.

Doel: bestrijding der Kwakzalverij op geneeskundig, pharmaceutisch en aanverwant gebied!

Paramedische bedrijven

OFFICIËEL

Gelijk in de „kop” van dit Maandblad is aangegeven, heeft onze Vereniging tot doel de bestrijding van de kwakzalverij op geneeskundig, pharmaceutisch en aanverwant gebied. Onder „aanverwant” gebied zal men wel de grensgebieden van de uitoefening der geneeskunst mogen verstaan. In die gebieden zijn de zogenaamde paramedische beroepen of bedrijven gelegen. Als zodanige beroepen kunnen die van masseurs, heilgymnasten, opticiens en handelaren in hoor-apparaten genoemd worden. De personen die deze beroepen uitoefenen hebben niet de bedoeling door hun activiteit, die bijna steeds de strekking heeft om gebreken of andere aandoeningen van het menselijk lichaam op te heffen of te verminderen, de arts te vervangen, maar om diens therapie aan te vullen of zelfstandig maar op voorschrift van de arts te handelen.

Men kan zich de vraag stellen of de paramedische beroepen vrij uitgeoefend mogen worden. Immers alleen wanneer dit niet het geval blijkt te zijn, kan men van kwakzalverij in juridische zin spreken.

De Wet, regelend de uitoefening der Geneeskunst heeft de grens tussen het medische en paramedische terrein vrij scherp getrokken. Uiteraard behoort tot het monopolie van de arts het verlenen van genees-, heel- of verloskundige raad of bijstand als bedrijf. Verder behoort tot zijn monopolie:

a) het als bedrijf *onderzoeken* van een menselijk orgaan, dat in zijn wer-

king tekort schiet of een ander gebrek vertoont;

b) het als bedrijf *aanraden* van een *middel* om aan een zodanig tekort of gebrek tegemoet te komen.

De strekking van het sub a. en b. genoemde monopolie is duidelijk. Immers de arts is de enige deskundige persoon om te onderzoeken of de patiënt een gebrek heeft, van welke aard dat is en op welke wijze het gebrek geheel of ten dele — zonder gevaar voor de gezondheid — kan worden opgeheven. Desniettemin heeft de wetgever met het historisch gegroeide een compromis gesloten. Onder inachtneming van bepaalde voorwaarden wordt nl. het toepassen van heilgymnastiek en van massage en het verstrekken van brillen door de wet niet als een uitoefening van de geneeskunst beschouwd, óók niet indien een en ander toch onder de verbodsbepaling van artikel 1 van voornoemde wet zou vallen. Om een voorbeeld te noemen: De opticien mag zonder doktersrecept brilleglazen verstrekken en daarbij *onderzoeken* door middel van letterproeven welke glazen de patiënt nodig heeft. Hij mag dit doen omdat de wetgever hem dat bij uitzondering heeft toegestaan. Maar maakt hij bij de verstrekking van glazen van andere onderzoekingsmethoden gebruik (oogspiegel, refractometer) dan is hij in overtreding. Zo zijn er ook grenzen aan het strafvrije optreden van masseurs en heilgymnasten gesteld.

Buiten de grens door voornoemde

Zoals in het vorige nummer werd aangekondigd, zult U in dit nummer een verslag vinden van een Rechtszaak, waarbij een tandtechnicus in hoger beroep ging.

Het verheugt ons zeer, dit verslag onder de aandacht van onze lezers te kunnen brengen.

wet getrokken heerste er tot 1942 alle vrijheid. Het was bijv. geoorloofd een beenprothese te verstrekken, mits de gene die dat deed de prothese *niet aanraadde* en dus op het voorschrift van een chirurg afging. In 1942 is echter het Besluit van de Secretaris-Generaal van het departement voor Sociale Zaken betreffende de paramedische bedrijven in werking getreden. (Ned. Stc. 1942, no. 87). Dit Besluit houdt zich niet bezig met het „onderzoeken” en „aanraden” als hierboven vermeld. Het slaat op geheel andere activiteiten en heeft de strekking te bevorderen, dat degenen die een voorschrift van de arts moeten uitvoeren terzake kundig zijn, met andere woorden, het verschaft de patiënt een garantie dat de *helpers* van de arts geen beunhazen zijn.

Artikel 1 van voornoemd Besluit staat daarom de volgende handelingen alleen toe aan personen aan wie daartoe door de overheid een bevoegdheid is verleend:

a) het als bedrijf *toepassen* van technische handgrepen op het menselijk lichaam;

b) het daarbij (nl. sub a) of afzonderlijk als bedrijf *gebruiken* van toestellen en instrumenten;

c) het als bedrijf *verstrekken* van hulpmiddelen, dit alles met het *doel* om aan een tekort of gebrek van het menselijk orgaan te gemoet te komen.

Voormeld Besluit heeft tot dusver alleen toepassing ten aanzien van heilgymnasten en masseurs gevonden. De bevoegdheid om hun paramedisch bedrijf uit te oefenen krijgen deze twee groepen van personen alleen indien zij met goed gevolg een examen hebben afgelegd.

Onze conclusie is derhalve: Met uitzondering van de masseurs en heilgymnasten mogen alle andere beoefenaren van een paramedisch beroep zonder enige bevoegdheid optreden en zij zijn pas strafbaar indien zij de Wet op de

uitoefening van de Geneeskunst overtreden. (onderzoeken, aanraden!). Afgezien van de bevoegdheid verkregen op grond van een met goed gevolg afgelegd examen bevat de Wet op de uitoefening van de Geneeskunst een uitzonderingsbepaling ten behoeve van masseurs, heilgymnasten en opticiens.

Een paramedisch bedrijf, dat na de wereldoorlog II een sterke vlucht heeft genomen is het verstrekken van hoorapparaten. Blijkens voorgaande uiteenzetting is dit een geheel vrij bedrijf.

Wij zijn voornemens in een volgend artikel te onderzoeken hoe die verstreking in de praktijk gaat, of daarbij — voor onze Vereniging de belangrijkste vraag — de Wet op de uitoefening van de Geneeskunst wordt overtreden en zo ja, welke taak voor onze Vereniging op paramedisch terrein is weggelegd.

VAN NIJNATTEN.

RECHTSZAKEN

De Arrondissements-rechtbank te Arnhem, rechtsprekende in hoger beroep

Gezien de aantekening van het mondeling vonnis, door de Heer Kantonrechter te Nijmegen de 12e December 1951, gewezen in de zaak van het Openbaar Ministerie, ambtshalve eiser, tegen:

X, van beroep tandtechniker, wonende te J.,

aangeklaagd ter zake dat hij op of omstreeks 5 Juli 1950 in de gemeente Z. niet toegelaten tot de uitoefening van het beroep van tandarts, arts of tandheelkundige, waartoe de Wet toelating vorderde, buiten noodzaak dat beroep heeft uitgeoefend, daarin bestaande dat hij een gipsafdruk van boven- en onderkaak van A. heeft gemaakt door alstoen aldaar een mondapparaat met een hoeveelheid vloeibare gips in de mond van

die A. te brengen en deze in die gips te laten happen,

en waarbij deze is veroordeeld tot een voorwaardelijke geldboete van f 20,— subsidiair 100 dagen hechtenis, met een proeftijd van 2 jaren.

Post Alia:

Overwegende, dat de Rechtbank zich kan verenigen met het op juiste gronden gewezen vonnis, waarvan beroep, zodat dit vonnis met overname der gronden en met aanvulling der gronden als hieronder vermeld behoort te worden bevestigd;

Overwegende, dat de raadsman van verdachte als verweer heeft aangevoerd, dat het maken van gipsafdrukken, zoals aan verdachte telaste gelegd, behoort tot het werk van de tandtechniker en als zodanig niet is uitoefenen van de geneeskunst; immers in iedere kliniek maakt de tandtechniker gipsafdrukken

en ook bijv. na amputatie van een been verwijst de chirurg voor een kunstbeen naar de techniker;

Overwegende dienaangaande, dat het aanbrenge van een kunstgebit is een geneeskundige bewerking, waarvan het maken van gipsafdrukken in de mond een noodzakelijk onderdeel vormt;

Overwegende, dat het beroep van de tandtechniker met zich medebrengt dat hij bij het maken van een kunstgebit zijn taak verricht in opdracht van een tandarts en voor de tandarts dient als technisch hulpmiddel bij de uitoefening van de tandheelkunde.

Overwegende, dat de werkzaamheden van de tandtechniker eerst een aanvang nemen, nadat de tandarts op grond van zijn wetenschap het aanwenden of toepassen van een bepaalde prothese heeft nodig geoordeeld;

Overwegende, dat in het onderhavige geval evenwel verdachte degene was, die zelfstandig als tandheelkundige tegenover zijn cliënten optrad, immers de werkzaamheden van een tandarts, — uitsluitend bestaande uit extractie — eerst een aanvang namen, nadat verdachte zelfstandig had geoordeeld, dat een kunstgebit moest worden geplaatst, welke tandarts handelde in opdracht van verdachte, waarna deze laatste de „patiënt” verder wederom zelfstandig behandelde;

Overwegende, dat dit zelfstandig handelen van verdachte, als in de dagvaarding telastegelegde moet worden aangemerkt als het uitoefenen van de tandheelkunde, waartoe verdachte de bevoegdheid mist;

Post Alia

Bevestigt het vonnis, waarvan beroep met overneming en aanvulling der gronden, in voege als voormeld.

(Bovenstaand vonnis werd gewezen door de Heren Mrs Jhr van Nispen tot Panterden, van Houten en v. d. Berg. De cursivering geschiedde door de Redactie.)

Brieven, die spreken!!

Zo staat het er in een folder van een „kruidenspecialist” uit Wildervank, die deze aanhef schrijft boven attesten van zogenaamde patiënten. Alles in die folder spreekt, spreekt zo luid, dat wij ons verplicht voelen enkele correcties en aanvullingen te geven.

De heer Schuringa, kruidenspecialist en apothekers-assistent gaat wel heel erg zijn boekje te buiten met een dergelijk soort proza, bedoeld om allerlei geneesmiddelen aan de man te brengen tegen een heel leger van ziekten en kwalen, onder welke asthma, galstenen, hoge bloeddruk, chronische bronchitis en nog vele andere.

Eigenaardig toch, dat diegenen, die zich begeven op het duistere pad der kwakzalverij, zo weinig kritisch zijn en zich herhaaldelijk tegenspreken en met „theoriën” op de proppen komen, die kant noch wal raken.

Laten we, om dit duidelijk te maken, ons verdiepen in de brochure van de heer Schuringa te Wildervank en hieruit enkele beweringen wat nader bekijken.

We beginnen met de inleiding:

„Men zegt, dat men alle dingen moet onderzoeken, en daaruit het goede „moet blijven vasthouden. Het is ge-

„makkelijker gezegd dan gedaan. „Toch heb ik gedurende vele jaren gewerkt om dit te bereiken en na deze „jaren heb ik dan ook een collectie „keur-geneesmiddelen kunnen samenstellen waarvan niet alleen de samenstelling pharmaceutisch bezien, verantwoord is, wat betreft juiste samenstelling en onschadelijkheid, doch waarvan bovenal prompte werking, „dus afdoende genezing en opheffing „der klachten, mede is te bereiken.”

Dit kleine stukje biedt al voldoende voetangels en klemmen. Want, dit zijn de woorden van de samensteller zelf, het is gemakkelijker gezegd dan gedaan om alle dingen te onderzoeken en hieruit het goede te behouden.

Om geneesmiddelen te onderzoeken

zijn nodig: grondige kennis van de samenstelling en dito kennis van de werking op het menselijk lichaam. **Met de beste wil van de wereld zal dit onmogelijk zijn voor een apothekers-assistent tout court!**

„Samensteller des folders” beroept zich op jarenlange praktijk in burger- en overheidsapotheken (wat aannemelijk lijkt!) maar de aldaar gemaakte „studie” van aard en samenstelling en observatie en uitwerking van geneeskrachtige kruiden, lijkt ons, gelet op wat hierboven beweerd wordt, **schromelijk overdreven!**

Als we nagaan, wat er boven de attesten afgedrukt staat:

„ongevraagde attesten van personen „die mijn geneesmiddelen gebruikten „en welke personen ik nog nooit ge- „kend, gezien of gesproken heb” (het vetgedrukte van ons, Red.) dan vinden wij, dat het „observeren en studeren” van de heer Schuringa erg abrupt wordt beëindigd.

Na de „observatie en uitwerking” in zijn „studententijd” **beroemt** Schuringa, let wel, **zich op de onbekendheid** met zijn dankbare patiënten! Ra, ra, waarom?

Nu, wat deze patiënten schrijven is de moeite van het lezen alleszins waard.

Een schrijft:

„Na ruim een week Uw No. 13 tegen „vermagering te hebben gebruikt, was „ik **al vier pond lichter** geworden, zo- „dat dit middel uitstekend voldoet.”

We hebben hier een variant uit het begin onzer eeuw, toen een slikker van Pink-pillen zijn dank uitte met de volgende droefgeestige humor: „**deze pillen maakten een eind aan mijn ellendig leven**”.

Trouwens, dat hele gescherm met die attesten is in het algemeen foutief, want, zo vragen wij: „wie constateerde de ziekte en wie heeft de genezing vak- kundig vastgesteld?”

Nergens blijkt, dat dit geschiedde door een arts en aangezien Schuringa, na zijn opgedane „ervaringen”, zijn attesten-bezorgers uitdrukkelijk **niet- kent**, is voor ons het feit, dat de patiën- ten genezen zijn of lijdende waren aan de in de attesten genoemde kwalen, **onbewezen!**

Toch schijnen deze afgedrukte brie- ven voor Schuringa voldoende bewijs- kracht te hebben om zijn middelen aan te prijzen. Zou dat een gevolg zijn, beste lezer, van zijn „**diepgaande stu- die**”, die op een zeer eigenaardige wijze moet zijn verlopen, want het is een raadsel, hoe iemand na diepgaand onderzoek tot de conclusie komt, dat er **geneesmiddelen** zijn, die **radicaal** zijn en **tevens volkomen onschadelijk**.

De brieven, die spreken, spreken een

heel eigenaardige taal, die we gevoeg- lijk kunnen noemen: kwakzalvers-war- taal.

Uiterst bedenkelijk wordt het, als de heer Schuringa bij meerdere van zijn onfeilbare geneesmiddelen-combinaties schrijft: prijs **met gebruiksaanwijzing** (volgt het bedrag).

Dit is het onbevoegd geven buiten noodzaak van geneeskundige raad, het- geen een strafbaar feit is.

Het is jammerlijk, dat in ons land dergelijke kwakzalvers-geschriften, die overlopen van onzinnige, dus bedrieg- lijke voorstellingen, huis aan huis ver- spreid kunnen worden en dat de bevol- king verleid wordt tot het „genezing” zoeken bij mensen, die van alle medische kennis gespeend zijn.

Waant de patiënt zich genezen, dan dient hij als reclame voor diegenen, die het middel van Schuringa c.s. nog niet kenden.

Wansuccessen komen wij moeilijk te weten, die verdwijnen in de doofpot.

Wij wijzen uitdrukkelijk er op, dat lichamelijke afwijkingen als asthma, bronchitis, hoge bloeddruk, galstenen enz. alleen genezen kunnen worden door een medicus en dat het vertrou- wen op een kwakzalver, al doet hij nog zo quasi-geleerd, grote gevaren met zich brengt. De „kwak” weet dat ook wel, vandaar, dat hij, op het kritieke moment, zich **terugtrekt** om zich aan risico en verantwoordelijkheid te ont- trekken.

Men zij gewaarschuwd.

Wat anderen schrijven

In het „Algemeen Handelsblad van 15 Augustus lezen wij het volgende:

BELGISCH PROTEST TEGEN NEDERLANDSE „TANDHEELKUNDE”

De Belgische Vereniging van Tand- heelkundigen heeft in een officieel communiqué geprotesteerd tegen het gebrek aan beroepsintegriteit en de methoden van sommige Nederlandse tandheelkundige instituten om de patiënten aan te trekken. In het communi- qué wordt gezegd, dat verscheidene Nederlandse instituten gedurende dit jaar een grote activiteit hebben ont- plooid op Belgisch grondgebied. Zij ma- ken daarbij gebruik van middelen die aan Belgische tandartsen verboden zijn. De Nederlandse instellingen zijn niet medisch, maar commercieel ingesteld. Het communiqué zegt, dat de patiënt gratis vervoer van zijn woning naar de Nederlandse kliniek wordt aangeboden. Daar wordt het hele gebit van de pa- tiënt onder verdoving getrokken en vervolgens wordt een nieuw gebit aan- gebracht. Alles gebeurt op dezelfde dag. Het aanbrengen van een kunst-

gebit in een mond, waarin de door het trekken veroorzaakte wonden nog niet zijn genezen, heeft geen enkele waarde. Na de behandeling wordt de patiënt naar België teruggebracht en verder aan zijn lot overgelaten. Het optreden der Nederlandse instellingen is volko- men in strijd met de beroepseer en de gebruiken der tandheelkundigen. Alle regels der tandheelkunde worden ge- negeerd, en gesaboteerd, daar de tand- heelkunde erop gericht moet zijn, de tanden en kiezen zoveel mogelijk te be- houden.

Van de zijde der Nederlandse Maat- schappij tot Bevordering der Tandheel- kunde deelde men ons mede, dat men zich hier geheel bij het communiqué der Belgische tandartsen aansluit. Tegen de methoden der in het communiqué ge- noemde instellingen is men hier te lande reeds herhaaldelijk opgetreden.

Deze welwillende opmerking van onze Zuiderburen mogen degene, die ons maandblad geregeld lezen, tot nadenken stemmen.

Hoe vaak hebben wij niet geageerd tegen de zogenaamde „tandheelkundige instituten” en gewaarschuwd tegen hun praktijken?

De grote activiteit, die deze instellingen voor **tandrooi-kunde** hebben ont- plooid, waarbij patiënten gelokt worden met tandextractie onder volledige narcose..... is zelfs aanleiding geworden voor critiek van buiten onze grenzen!

De Belgen hebben groot gelijk als zij een soort **tandrooikunde**, die uit is op louter winstbejag, becritisieren en opmerken, dat het de Belgische tandartsen verboden is, mede te werken aan dergelijke instellingen.

Nu dient gezegd te worden, dat de Nederlandse tandarts evenveel afschuw heeft van deze „gebittenfabrieken” als zijn Belgische collega en dat de Maat-

schappij tot Bevordering der Tandheelkunde steeds aan onze zijde heeft gestaan bij het bestrijden van de praktijken van de „Tandheelkundige instituten”. Dat deze strijd nog niet geëindigd is met de overwinning der verantwoordende tandheelkunde, is betreurenswaardig.

Moge de opmerking, zoals wij die tegenkwamen in een veel gelezen dagblad, aanleiding zijn tot het radicaal afrekenen met een soort kwakzalverij, die ook in het buitenland verontwaardiging heeft gewekt en laten wij niet vergeten, dat het ongestraft of te weinig gestraft blijven van het „Kleine Kwaad” rampzalige gevolgen kan hebben, als het maar lang genoeg voortwoekeren kan.

Zien wij het goed, dan hebben onze Zuiderburen geen last van problemen als „onbevoegd uitoefenen der tandheelkunde”, zoals wij die al jaren meemaken.

Het zal voor ons een vreugde zijn, als de tandheelkundige instituten van het soort, dat hier bedoeld wordt, zullen behoren tot de historie, al vormt de historie op zichzelf al een zwarte bladzijde in onze geschiedenis.

Onze vereniging zal niet rusten voordat deze gebittenfabrieken uit ons Vaderland verdwenen zijn.

Daar ook al?

Onder het hoofd van ons Maandblad staat, dat de Vereniging tegen de Kwakzalverij bestrijdt; kwakzalverij op medisch, pharmaceutisch en aanverwant gebied.

In de „Chemische Courant”, 52e jaargang, 29 Augustus 1953, lezen wij onder de titel „Wacht U voor chemische kleermakers” het volgende:

„Zo men mocht menen dat in onze huidige verlichte samenleving geen plaats meer is voor de aloude alchemist welke er in het grijs verleden in slagen mocht om vorsten of andere rijk met aardse middelen begiftigde personen met slim bedrog wat goed geld uit de buidel te kloppen, komt bedrogen uit. Wij geloven zelfs dat door de hoge vlucht der natuur-

wetenschappen der laatste jaren zelfs een bijzonder gunstige conjunctuur voor de bedrieglijke adepten der chemie ontstaan is. Een frappant bewijs hiervoor vormt wel het zojuist te Bonn gevoerde proces tegen de gewezen kleermaker *Meincke*, welke voorgaf een singulier proces voor bereiding van diamanten gevonden te hebben en er in slaagde om in korte tijd uit kringen van groot-industriëlen en aristocraten een bedrag van niet minder dan 1 miljoen DM los te krijgen. Een komische noot in deze affaire was wel het feit dat ook het Duitse ministerie van Economische Zaken op de hoogte was van de proefnemingen van (Dr.) *Meincke* en zelfs een officiële verbindingsper-

GOED NIEUWS

Wij hebben goed nieuws voor de apothekers-assistenten! De contributie van het lidmaatschap van onze Vereniging, die voor studenten en verpleegsters f 2,50 bedraagt, zal voortaan ook voor apothekers-assistenten gelden.

Wij hopen, dat ons maandblad in kringen van pharmaceutisch hulp-personeel veel gelezen zal worden. Dat zal een belangrijke bijdrage opleveren in de strijd tegen de kwakzalverij.

GEEFT
DIT BLAD,
NADAT GE HET HEBT
GELEZEN, DOOR
AAN EEN ANDER

U STEUNT HIERMEDE ONZE STRIJD

soon had aangesteld. De door *Meincke* voor publiek uitgevoerde experimenten gaven inderdaad een zekere opbrengst aan diamanten, welke echter door een nichtje reeds voortijdig aan het reactiemengsel waren toegevoegd.”

Schrijver van het korte artikel wijst er op, dat in onze verlichte samenleving er blijkbaar nog behoefte bestaat aan de aloude alchemisten van het soort, dat op slimme wijze en met bedrieglijke voorstellingen goed geld tracht te kloppen uit de zak van goedgevolgen.

Hiertegen vecht de Vereniging zolang zij bestaat, zij het dan ook op een ander terrein.

Wij weten door jarenlange ervaring, dat ondanks de hoge vlucht der natuurwetenschappen gedurende laatste decennien, er toch nog steeds mensen zijn, die waarde hechten aan praatjes van kwakzalvers.

Dat de „taal des kwakzalvers” neerkomt op een standpunt, dat **misschien** in het grijze verleden kon worden aangevaard, doch reeds lang achterhaald en overwonnen is, leverde voor de bestrijders van de kwakzalverij een onuitputtelijk onderwerp van bespreking.

Dit artikel in de *Chemische Courant*, dat wijst op „Kwakzalverij in de Scheikunde”, toont aan, dat het werken met schijnvoorstellingen en het plegen van bedrieglijke handelingen niet beperkt is tot het terrein van de geneeskunst en dat de definitie van het begrip „Kwakzalverij” onverkort kan worden toegepast op het gebied der Scheikunde.

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

REDACTIE-ADRES: Peperstraat 26, Purmerend.

Opgericht 1 Januari 1881

Bestuur van de Vereniging tegen Kwakzalverij: Dr H. H. Funke, *Arts* te Amsterdam, *Voorzitter*; Mr G. C. M. van Nijnatten te Voorburg, *Vice-voorzitter*; Mevr. A. Burbach-v. d. Woord, Westlandgracht 129, Amsterdam, *Secretaresse*; L. Brest te Amsterdam, *Penningmeester*; F. C. Reijers, *Apotheker* te Purmerend, *redacteur*; mej. E. H. Hengeveld, *Arts* te Zwolle; Mr G. van Itallie, *Rechter* te Dordrecht; Mr P. Frima, *Directeur Rijksschool voor Politie-ambtenaren* te Hilversum; Mr J. Moolenburgh, *Kantonrechter* te Middelburg; E. Mijnaerends, *Tandarts* te Amsterdam; Mr J. R Emmelink, *Ambtenaar* van het Openbaar Ministerie te Dordrecht; Dr H. C. Helleman, *Apotheker* te Dordrecht

Lidmaatschap van de Vereniging inclusief Maandblad f 5,—, voor studenten, verpleegsters en apothekers-assistenten f 2,50. Adres voor het opgeven van leden en abonné's: Mevr. A. Burbach-v. d. Woord, Westlandgr. 129, A'dam, Tel. K 20-82272. *Penningmeester*: L. Brest, Argonautenstraat 19a, A'dam-Z. Postgiro van de Ver. 32237 te Amsterdam - Gem. Giro K 1672

KONINKLIJKE DRUKKERIJEN
LANKHOUT-IMMIG N.V.
Den Haag — Uitgeefster

Abonnement per jaar franco per post bij vooruitbetaling f 5,—, voor studenten, verpleegsters en apothekers-assistenten ..... f 2,50
Administratie Maandblad:
Mevrouw A. Burbach-v. d. Woord, Westlandgracht 129, Amsterdam-W., Tel. K 20-82272.

Doel: bestrijding der Kwakzalverij op geneeskundig, pharmaceutisch en aanverwant gebied!

OFFICIËEL

(Uitknipsel uit „Het Algemeen Handelsblad” van 16 Sept. 1953)

POLITIE TREEDT OP TEGEN**Kwakzalvers**

De centrale recherche te Amsterdam treedt de laatste maanden zeer krachtig op tegen het euvel van de kwakzalverij. Ook zijn herhaalde malen processen verbaal opgemaakt tegen tandtechnici die onbevoegd de tandheelkundige praktijk uitoefenen. In totaal zijn meer dan dertig verbaalen opgemaakt, waarvan tweederden tegen kwakzalvers.

Nog steeds maken zeer veel mensen in de hoofdstad gebruik van deze lieden. Zo is er onlangs verbaal opgemaakt tegen iemand die te Vreeswijk woont. Hij geneest de mensen, althans dat beweert hij, door handoplegging. Hij heeft de kunst geleerd van zijn vader, die op zijn beurt weer van een oude knecht deze „gave” heeft geërfd. Het bleek een goede praktijk te zijn, die deze man in een der Amsterdamse straten in West uitoefende. De politie deed om één uur een inval bij hem, toen had hij reeds meer dan dertig zieken behandeld, en dertig rijksdaalders ontvangen. Want over het algemeen zijn kwakzalvers verre van goedkoop.

Er komen de laatste tijd herhaaldelijk klachten binnen, die dan tot een vervolging kunnen leiden. Meestal blijven de mensen veel te lang bij een kwakzalver, zodat de dokter herhaaldelijk niet meer in de gelegenheid is, de patiënten afdoende te helpen. Zo is het onlangs gebeurd, dat een vrouw bij een kwakzalver kwam, omdat zij last had van vernauwde bloedvaten. De kwakzalver gaf haar een middel, zij gebruikte het maandenlang, en ten slotte werd haar kwaal zo erg, dat zij, op advies van de huisarts, die zij toen weer te hulp riep, in een ziekenhuis moest worden opgenomen. Een harer benen moest worden afgezet. Ook tegen deze kwakzalver is proces verbaal opgemaakt, maar hij kan waarschijnlijk niet worden vervolgd wegens het veroorzaken van zwaar lichamelijk letsel door schuld. Immers de kruiden die hij voorschreef waren onschuldig. Het erger worden van de kwaal was te wijten aan het feit, dat de vrouw de medicijnen van de dokter die haar behandelde, eenvoudig wegwierp.

De centrale recherche waarschuwt nogmaals met klem nooit te vertrouwen op de adviezen van kwakzalvers. Er zijn reeds zeer vele mensen de dupe van deze geneeskundig onbevoegden geworden.

NIEUWE LEDEN

D. L. Ie, apotheker te Amsterdam.
Mej. T. de Jong te Dordrecht.
C. v. d. Burg te Utrecht.
P. M. M. Leeuwenburg te Rotterdam.
P. Pinkster, Chirurg te Amsterdam.

De leden der Vereniging worden attent gemaakt op de Algemene Ledenvergadering, die zal worden gehouden op **Zaterdag 12 December 1953 te Amsterdam.**

De agenda voor deze vergadering staat afgedrukt op pag. 2.

Verzoek van de penningmeester

De penningmeester heeft aan alle leden en abonné's bericht gestuurd met het verzoek de contributie of het abonnementsgeld voor 1953 per giro te willen voldoen.

Degenen, die hun contributie of abonnement op het Maandblad nog niet hebben betaald, worden dringend verzocht, het bedrag vóór 1 December '53 per postgiro Nr 132237, ten name van de Penningmeester der Vereniging te Amsterdam, over te maken.

Na 1 December zal over het verschuldigde bedrag per postkwitantie, verhoogd met incasso-kosten, worden beschikt.

ALGEMENE LEDENVERGADERING

De algemene ledenvergadering zal worden gehouden op **12 December 1953** in het *American Hotel, Leidseplein* te Amsterdam. Aanvang 3 uur.

AGENDA:

1. Opening.
2. Notulen.
3. Ingekomen stukken.
4. Jaarverslag van de secretaresse.
5. Rekening en verantwoording van de penningmeester over het jaar 1952.
6. Benoeming kascommissie.
7. Verkiezing bestuursleden.
8. Bespreking van middelen, die tot het bereiken van het doel van de Vereniging kunnen bijdragen.
9. Wat verder ter tafel komt.
10. Rondvraag.
11. Sluiting.

In verband met punt 7 wordt het volgende medegedeeld:

Aan de beurt van aftreden zijn: Mej. E. H. Hengeveld en Mr G. van Itallie.

Mej. Hengeveld heeft zich beschikbaar gesteld voor herkiezing, terwijl Mr Van Itallie zijn bestuursfunctie ter beschikking wenst te stellen.

Mr P. Frima heeft eveneens zijn bestuursfunctie ter beschikking gesteld.

Het Bestuur deelt de leden mede, dat in aanmerking komen voor de vacante bestuursfuncties:

A. Verschuur, arts te Amsterdam,
Mr J. D. van den Berg te Velp.

★
GEEFT
DIT BLAD,
NADAT GE HET HEBT
GELEZEN, DOOR
AAN EEN ANDER
★

U STEUNT HIERMEDE ONZE STRIJD

Paramedische Bedrijven 11

In een vorig artikel hebben wij uiteengezet, dat het een ieder vrijstaat een paramedisch beroep — niet omvattend het toepassen van heilgymnastiek en het masseren — uit te oefenen. Tevens hebben wij toen gesteld, dat die vrijheid niet insluit, dat de beoefenaar van het paramedisch beroep ongestraft het monopolie van de arts kan breken doordat hij een gebrekkig orgaan *onderzoekt* of doordat hij een middel tot opheffing van het gebrek *aanraadt*. Wij hebben toen tenslotte toegezegd te zullen onderzoeken of in feite geen overtreding van de Wet, regelend de uitoefening van de geneeskunst plaatsvindt. Daartoe willen wij een paramedisch beroep dat na de laatste wereldoorlog een grote vlucht heeft genomen, nl. het verstrekken van hoorapparaten, onder de loupe nemen.

Wil de voorziening met hoorapparaten op een ideale wijze plaats vinden dan dient zulks op de volgende wijze te geschieden.¹⁾

De oorarts moet eerst onderzoeken aan welke soort doofheid de patiënt lijdt. Men onderscheidt nl. twee soorten van doofheid, de geleidings- en de perceptiedoofheid. Bij de eerste soort is een stoornis bij het horen als een gevolg van een onvoldoende luchtgeleiding aanwezig. (Deze soort van doofheid kan dus ontstaan door iedere afsluiting van de uitwendige gehoorgang). De perceptiedoofheid daarentegen ontstaat door veranderingen in het binnenoor. De vaststelling van de aard der doofheid is van het grootste belang om de juiste therapie te vinden. Een van de voornaamste methoden daarbij is die waarbij van een audiometer gebruik gemaakt wordt. Het resultaat van het audiometrisch onderzoek wordt in een grafische voorstelling — audiogram geheten — neergelegd. Het opstellen en vooral het *interpreteren* van een audiogram is niet direct een eenvoudige zaak. Het komt dan ook voor dat de oorarts samenwerkt met een audioloog, d.w.z. een academisch gevormde specialist op het gebied van het geluid. Het vaststellen van de aanwezigheid van een doofheid leidt niet automatisch tot het voorschrijven van hoorapparaat. De arts kan b.v. een operatief ingrijpen (de z.g. fenestratie-operatie) adviseren. Of hij kan de patiënt in overweging geven in zijn gebrek te berusten, omdat redenen van bijkom-

stige aard het gebruik van hoorapparaat onwenselijk maken. Luidt echter het advies „Hoorapparaat gebruiken” dan zal de arts tevens voorschrijven welke soort van apparaat aangeschaft moet worden.

Veelal zal hij ook aangeven welk fabrieksmerk in aanmerking komt.

Want hoorapparaten zijn „*Confectie-artikelen*”. Elk apparaat bezit bepaalde audiologische eigenschappen en niet elk apparaat is even geschikt voor de vermindering van een bepaalde soort doofheid. De arts zal dus moeten beslissen welk soort van apparaat (fabrieksmerk en van het merk een bepaald type) zijn patiënt het meest baat kan geven. Pas daarna kan de patiënt zich met het recept naar de handelaar in hoorapparaten begeven. Door aan de hand van het recept het apparaat te verstrekken vervult de handelaar een nuttige maatschappelijke functie.

Zo gaat het echter niet altijd. Er zijn nl. ook minder verstandige patiënten die rechtstreeks naar een handelaar gaan. Volstaat deze met het zonder enige commentaar plaatsen van een apparaat op de toonbank en het incasseren van de koopsom dan gaat de handelaar vrij uit. Allicht zal echter de patiënt een uiteenzetting van zijn gebrek geven en zal de handelaar op grond van de gedane mededelingen een of ander apparaat *aanraden*. Dit levert ongetwijfeld een overtreding van de wet op. Het hier gegeven voorbeeld is meer een hypothetisch geval. Sommige handelaren beschikken nl. over een audiometer. De gang van zaken is dan zo, dat de handelaar een audiogram opmaakt en aan de hand daarvan zijn klant adviseert een bepaald soort apparaat aan te kopen. (Vermoedelijk nooit een merk dat een concurrent in de handel brengt). Nu rijst de vraag of het audiometrisch onderzoek ingesteld door de handelaar een wetsovertreding oplevert. De Wet, regelend de uitoefening van de Geneeskunst begrijpt onder het verlenen van geneeskundige raad of bijstand: „het als bedrijf onderzoeken van een orgaan of een deel van het menselijk lichaam, welk orgaan of welk deel in zijn werking te kort schiet of een ander gebrek vertoont, zomede het als bedrijf aanraden van een middel om aan een zodanig tekort of gebrek tegemoet te komen.” Ik meen, dat het voorschreven handelen van sommige handelaren alle bestanddelen van de delictsomschrijving bevat. De handelaar oefent nl. een bedrijf uit, hij onderzoekt het oor door middel van een audiometer, het onderzoek heeft plaats naar aanleiding van een mededeling van een klant dat hij een gehoorgebrek heeft

¹⁾ Verdere technische bijzonderheden zijn ontleend aan een artikel van de heer A. U. Veldhof, opgenomen in het Tijdschrift voor Ziekenverpleging. (Overdruk in: „Naar het volle leven”, Orgaan van de Vereniging tot bevordering der belangen van slechthorenden, van 11 December 1952).

en hij raadt een middel aan om aan het gebrek tegemoet te komen. Het Openbaar Ministerie schijnt tegen deze wets-overtreding nimmer op te treden, vermoedelijk omdat het bewijs van de overtreding lastig te leveren zal zijn. Toch zou een actie van het O.M. nuttig zijn. Niet alleen om eerbied voor de Wet bij te brengen. Want onderzoeken door handelaren houden nu eenmaal zekere gevaren in. Ik wijs slechts op de mogelijkheid, dat door gebruik van een niet-passend apparaat bij de patiënt de nog aanwezige hoorresten kunnen verminderen. Een strafrechtelijk optreden is slechts de negatieve kant van de medaille. Veel belangrijker is dat onder de handelaren een selectie plaats vindt, omdat in elk bedrijf nu eenmaal beunhazen voorko-

men. Die selectie kan geschieden door het Besluit betreffende de paramedische bedrijven op de verstrekking van hoorapparaten toepasselijk te verklaren. Dan krijgen we een toelatingsexamen en erkende handelaren. Dan kunnen ten aanzien van leveranties en reparaties van apparaten door de overheid eisen gesteld worden. Dan is er kans op sanering van het bedrijf tot heil van de patiënten en van de bonafide handelaren. Mijn inziens ligt hier een taak voor onze Vereniging, nl. door bij de overheid er op aan te dringen dat vernoemd Besluit op alle paramedische bedrijven toepasselijk zal worden verklaard en dat dus voor elk apart paramedisch bedrijf de nodige uitvoeringsbesluiten worden gegeven.

Van Nijnatten

(Uit: Algemeen Handelsblad 23.6.'53)

WONDERDOKTER TE ENSCHEDE GEVERBALISEERD

(Van onze correspondent)

Enschede, 22 Juni

De marechaussee te Enschedé heeft tegen een 33-jarige bewoner van de Duitse grensstad Gronau proces-verbaal opgemaakt wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde. Deze z.g. „Heilpraktiker” had een groot aantal patiënten in Enschede, die hij aan huis bezocht. Hij had medicijnen en medische instrumenten bij zich. De geneesmiddelen, welke door het gerechtelijk laboratorium zijn onderzocht, kunnen bij een onoordeelkundige toepassing schadelijke gevolgen hebben.

Krijgen wij een nieuwe wet, die de Diergeneeskunst regelt?

Dat de regeling van de Diergeneeskunst ons evenzeer ter harte gaat als de Geneeskunst, toegepast op de mens, zal voor de lezers van ons Maandblad wel geen geheim zijn.

In het Handelsblad van 8 Augustus 1953 stond, dat de oude wet van 1874 op de vee-artsnijkunst zal worden vervangen en dat een wetsontwerp is ingediend.

Wij laten hetgeen het Handelsblad schrijft hier volgen:

Alg. Handelsblad 8-8-'53

Wet op de Veeartsnijkunde wordt vervangen

Beroep van veeverloskundige zal geleidelijk verdwijnen

Bij de Tweede Kamer is een wetsontwerp ingediend, dat ten doel heeft de uit 1874 daterende wet op de veeartsnijkunst te vervangen. Zelfs dit woord zal trouwens verdwijnen, want het nieuwe ontwerp spreekt uitsluitend van diergeneeskunst.

De veranderingen, die de nieuwe wet ten opzichte van de oude zal brengen, hebben voornamelijk betrekking op een sterke beperking van de diergeneeskunst tot de dierartsen. Bepalingen, die voor het merendeel reeds waren opgenomen in het besluit van de secretaris-generaal van Landbouw en Visserij, dat evenwel ingevolge de wet op de bezettingsmaatregelen in 1952 is vervallen.

Behalve het verrichten van inentingen en het aanbrengen van diagnostische middelen, wordt in het wetsontwerp ook de toepassing van algemene of plaatselijke verdovingen aan de leek

ontzegd. Ook het verrichten van verlossingen als bedrijf door leken zal een einde nemen, zij het dat krachtens een overgangsregeling de veeverloskundigen, die dit vak gedurende een bepaalde tijd hebben beoefend en kunnen aantonen de nodige bekwaamheid te bezitten, hun werkzaamheden als bedrijf krachtens een vergunning kunnen voortzetten. Geheel overeenkomstig de bepalingen van 1941 dienaangaande.

Eenzelfde regeling gold sinds 1941 ook voor het zgn. couperen en castreren. De nieuwe wet gaat een streepje verder, door de bevoegdheid tot castreren geheel voor te behouden aan dierenartsen, ook wanneer dit niet als beroep zou worden uitgeoefend, doch slechts bij eigen dieren zou geschieden. Een uitzondering wordt daarbij gemaakt voor het castreren van biggen. Dit dient in sommige delen des lands op grote schaal te geschieden, dat het onmogelijk zou zijn deze verrichtingen uitsluitend door dierenartsen en tijdelijk nog bevoegde leken te doen uitvoeren, zodat de nieuwe wet ook de eigenaar toestaat deze handelingen te verrichten.

De nieuwe wet neemt tenslotte ook de bepaling van 1941 over, waarbij niet meer gesproken wordt van „vee” doch van „dieren”, terwijl veearts en veeartsnijkunst voortaan dierenarts en diergeneeskunst zullen heten. Deze veranderingen zullen ook moeten worden aangebracht in de wet op het hoger onderwijs, de vleeskeuringswet en de bepaling ten aanzien van de uitoefening van de artsnijbereidkunst.

Hoewel wij in de loop der jaren meerdere malen in dagbladen berichten

hebben gelezen, dat een nieuwe wet op komst was en een ontwerp van wet was ingediend (men denke maar eens aan de vele wetsontwerpen aangaande de artsnij-bereidkunst!) hebben wij de hoop, dat de oude wetgeving door een betere zal worden vervangen, nimmer opgegeven!

Wij hopen van harte, dat het terrein van de Medicus Veterinarius, waarop zeer veel door onbevoegden wordt gekwakzalverd, aan de bevoegde dierenarts zal worden teruggegeven.

Laten we bedenken, dat dit heel normaal is: het was immers een recht en het moet weer een recht worden.

Wanneer wij lezen, dat de term „vee-arts” zal worden vervangen door „dierenarts” en dus hier een zekere modernisering plaats vindt en deze verandering ook zal moeten worden aangebracht in de wet op het hoger onderwijs, zal het voor een ieder duidelijk zijn, dat diergeneeskunst alleen door de dierenarts mag worden uitgeoefend en dat betere wetgeving op dit gebied noodzakelijk is met het oog op de volksgezondheid, die nu eenmaal onverbreekbaar verbonden is met deskundige behandeling van het zieke dier.

De Vereniging ziet reikhalzend uit naar deze, door haar vurig begeerde, verbetering!

In ons vorige nummer werd, onder „Goed nieuws” gewezen op het gereduceerde tarief, dat in het vervolg ook geldt voor apothekers-assistenten.

Wij verwachten, dat vele apothekers-assistenten zich als lid van onze Vereniging zullen aannemen.

Aan onze leden

EN DIE HET WILLEN WORDEN

Onze Vereniging, die tot doel heeft het bestrijden der kwakzalverij, heeft helaas een klein aantal leden.

Misschien zijn er wel mensen in ons land, die ons Maandblad geregeld lezen en lid of abonné zullen willen worden, maar op de achtergrond blijven, omdat zij, ten onrechte, veronderstellen, dat hun lidmaatschap weinig of geen vrucht zal dragen.

Ten onrechte, zei ik al. En dat wil ik graag wat verduidelijken.

Onze vereniging heeft niet slechts reden van bestaan. Neen veel sterker: haar bestaan is een noodzaak! De kwakzalverij is bij lange na niet uitgestorven. Zelfs de meest „ouderwetse” vormen van kwakzalverij en wellicht de meest sprekende, hebben een taai leven. Om U enige voorbeelden te noemen van opgelegd bedrog tegen zieken de volgende droevige illustraties:

In Hoog-Soeren geeft een kwakzalver een middel tegen **suikerziekte**, dat rietsuiker bevat, terwijl een middel uit Bussum tegen **longtuberculose**, dat reeds herhaalde malen is onderzocht, bleek te bestaan uit alcohol, suiker, looistof en calciumphosphaat. Een derde kwakzalversmiddel is **grof gemalen rogge** en dit roggegriesmeel moet dienen om **verlammingen, eczeem, kanker** van de borst en nog vele andere ziektes te genezen. Het eerste middel is gevaarlijk, de andere zijn waardeloos. Deze voorbeelden zijn enkele uit een lange

reeks! Het klinkt ongeloofwaardig in een tijd, waar de geneeskunst een zo hoge vlucht heeft genomen, maar het is werkelijk niet anders.

Behalve deze vorm van kwakzalverij bestaat nog een **groot aantal andere vormen**, waarover we in dit artikel maar zullen zwijgen.

Wij kunnen ons indenken, dat bovenstaand relaas over één enkel soort kwakzalverij, dat al lang tot de historie moest behoren, bij de een verontwaardiging wekt en bij de ander ontmoediging of twijfel. Twijfel aan de bestaansreden van een Vereniging, die al zo vaak tevergeefs heeft gewaarschuid tegen en aan de kaak gesteld van practijken, waarvoor geen woorden zijn te vinden. Zouden wij de te ongelijke strijd maar niet opgeven?

Deze vraag stellen is haar beantwoorden! Neen, wij gaan voort, wij blijven roeien tegen de stroom op en daarvoor hebben wij **goede redenen**.

Gedurende de laatste jaren hebben wij, naast tegenslagen en teleurstellingen, overwinningen behaald en resultaten geboekt.

Deze mogen we niet onderschatten! De belangstelling voor onze strijd bijvoorbeeld in kringen van Juristen en de nog steeds toenemende interesse van de Pers zijn een dubbele vergoeding voor de tegenslagen, die wij moesten incas-

RECHTSZAKEN

Onlangs werd een „psycholoog-iriskijker” voor de kantonrechter gedaagd en schuldig bevonden aan hetgeen hem ten laste werd gelegd. Het vonnis luidde: driehonderd gulden boete subs. een maand hechtenis.

seren. Op velerlei wijze bleek ons telkens, dat met onze Vereniging in diverse kringen wel degelijk rekening wordt gehouden.

Met genoegen delen wij de trouwe leden van onze Vereniging mede, dat wij van hun activiteit dikwijls getuige mochten zijn. Wij vragen daarom: blijft U zo actief, stuurt ons gegevens over kwakzalverij, dan blijven we op de hoogte. Uw hulp en medewerking hebben we hard nodig. Maar wij vragen meer! Wij vragen of U naast Uw waakzaamheid er toe wilt meewerken, dat er **nog meer actieve leden** bijkomen. U kunt dit immers het beste doen. Geeft het Maandblad door aan een ander, laat zo veel mensen als maar mogelijk is weten, dat de kwakzalverijbestrijding hoogst noodzakelijk is en werft leden of abonné's. Versterkt onze gelederen in de strijd tegen de kwakzalverij.

Hoe groter het aantal leden, des te beter wij ons doel kunnen nastreven!

Hoe is het mogelijk dat na een strijd van zeventig jaren tegen de kwakzalverij er nog zoveel kwakzalvers zijn?

Er is zoveel water op de wereld en desondanks lopen er nog vuilpoetsen rond!

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

REDACTIE-ADRES: Peperstraat 26, Purmerend.

Opgericht 1 Januari 1881

Bestuur van de Vereniging tegen Kwakzalverij: Dr H. H. Funke, *Arts* te Amsterdam, *Voorzitter*; Mr G. C. M. van Nijnatten te Voorburg, *Vice-voorzitter*; Mevr. A. Burbach-v. d. Woord, Westlandgracht 129, Amsterdam, *Secretaresse*; L. Brest te Amsterdam, *Penningmeester*; F. C. Reijers, *Apotheker* te Purmerend, *redacteur*; mej. E. H. Hengeveld, *Arts* te Zwolle; Mr G. van Itallie, *Rechter* te Dordrecht; Mr P. Frima, *Directeur Rijksschool voor Politie-ambtenaren* te Hilversum; Mr J. Moolenburgh, *Kantonrechter* te Middelburg; E. Mijnaerends, *Tandarts* te Amsterdam; Mr J. Rimmelink, *Ambtenaar* van het Openbaar Ministerie te Dordrecht; Dr H. C. Helleman, *Apotheker* te Dordrecht

Lidmaatschap van de Vereniging inclusief Maandblad f 5,—, voor studenten, verpleegsters en apothekers-assistenten f 2,50. Adres voor het opgeven van leden en abonné's: Mevr. A. Burbach-v. d. Woord, Westlandgr. 129, A'dam, Tel. K 20-82272. Penningmeester: L. Brest, Argonautenstraat 19a, A'dam-Z. Postgiro van de Ver. 32237 te Amsterdam - Gem. Giro K 1672

KONINKLIJKE DRUKKERIJEN
LANKHOUT-IMMIG N.V.
Den Haag — Uitgeefster

Abonnement per jaar franco per post bij vooruitbetaling f 5,—, voor studenten, verpleegsters en apothekers-assistenten ..... f 2,50
Administratie Maandblad:
Mevrouw A. Burbach-v. d. Woord, Westlandgracht 129, Amsterdam-W., Tel. K 20-82272.

Doel: bestrijding der Kwakzalverij op geneeskundig, pharmaceutisch en aanverwant gebied!

KWAKZALVERIJ IN TANDHEELKUNDE

IN BENELUX-VERBAND

OFFICIËEL

NIEUW LID

Mw W. Chr. Verbeek te Naarden.

Nadat de Vereniging van Belgische Tandartsen reeds enige tijd geleden had geprotesteerd tegen de activiteit van de Nederlandsche Tandheelkundige instituten in verschillende Belgische steden, zijn er in de laatste weken vele artikelen in de grote dagbladen van ons land verschenen, waarin gewezen werd op de grote gevaren voor de volksgezondheid, die het optreden van deze instituten, en in het bijzonder van een Rotterdamsch instituut, dat met de evipan narcose grote propaganda maakt, oplevert.

Juist dezer dagen werd ons van bevriende zijde uit België het Gents Advertentieblad toegezonden, waarin de volgende advertentie een halve pagina beslaat:

DE GOEDE NAAM

„De Evipan Vereniging, Claes de Vrieselaan 21, Telefoon 37519, Rotterdam, heeft zich sinds 15 jaren door hard werken en door uiterste coulance een zeer goede naam verworven. Sinds kort trachten enige tandheelkundige inrichtingen onder het mom zonder winst te werken, dikwijls zich ook aandienende als vereniging, gebruik te maken van de goede naam en faam, die de Evipan-Vereniging in geheel West-Europa heeft. Deze inrichtingen of verenigingen trachten door gebruik te maken van ongeveer dezelfde

„bewoordingen, die wij in onze advertenties plegen te gebruiken, de indruk te wekken als zouden zij met onze vereniging in relatie staan.”

„Wij voelen ons gedwongen het publiek ernstig te waarschuwen tegen de misleidende reclame, die deze instellingen maken en willen met nadruk verklaren, dat deze instellingen soms niet aarzelen het leven van hun patiënten te riskeren door hen een dikwijls vierde klas behandeling te geven, terwijl zij ongeveer dezelfde prijzen berekenen als de Evipan-vereniging.

„Wanneer U dus prijs stelt een Evipan-behandeling te ondergaan in een kliniek, die reeds 15 jaar gevestigd is, en die reeds meer dan 150.000 tevreden patiënten telt, wanneer U bovendien in één dag een muurvast zittend supermylon, of superlux of vacupanprothese zonder verhemelte plaat in Uw mond geplaatst wilt hebben, wendt U zich tot 's Werelds grootste particuliere kliniek, Claes de Vrieselaan 21, Rotterdam, Holland, telefoon 37519 en 51975 of 38769.

„Wij stellen het op prijs te verklaren, dat wij voor ieder door ons gemaakt werkstuk ten volle garant zijn.”

„Wendt U zich schriftelijk om inlichtingen tot de Evipan-vereniging,

„ging, Claes de Vrieselaan 21, Rotterdam, Holland.”

In één dag vervaardigt de Evipan-Vereniging U het ideale — niet van echte tanden te onderscheiden —

Vacupan-Gebit
zonder Gehemelteplaat
(Octr. Nr. 171930)

„Na enige jaren onderzoek is het gelukt een beter kunstgebit te vervaardigen, dat zonder gehemelteplaat in practisch iedere mond gebruikt kan worden. Door gebruik te maken van speciaal daarvoor vervaardigde holle elementen wordt bereikt, dat zich onder de prothese een hoeveelheid lucht bevindt. Met behulp van een zuigsysteem is het mogelijk de lucht onder het kunstgebit weg te zuigen, dus te verdunnen. Louter door de atmosferische druk (volgens hetzelfde systeem als de Maagdeburger halve bollen) wordt het kunstgebit onwrikbaar op zijn plaats gehouden. Deze prothese biedt veel meer voordelen dan wij in dit korte bestek kunnen vermelden, daarom vragen geïnteresseerden gratis inlichtingen, die verstrekt worden door het Secretariaat. Vraagt tevens inlichtingen

„over de sublieme Evipan-methode,”
„die het mogelijk maakt in één keer”
„als Uw slechte tanden absoluut”
„pijnlijk te trekken en nog dezelfde”
„dag een Vacupan-Gebit in Uw”
„mond te plaatsen.”

Evipan-Vereniging.

Claes de Vrieselaan 21 - Rotterdam
Tel. 37519 - (Holland)

Steunt ons werk. Wordt lid!

Geen bijhuizen.

Tot zover deze advertentie, die ruimschoots voor zichzelf spreekt.

Deze illustere vereniging maakt voorts gebruik in België van folders, waarop aan de ene kant een reclame voorkomt voor de evipan-slaap en aan de andere kant voor een maatcostuum, door dezelfde zaak te leveren, ook al in één dag klaar. Het woord is aan de *bonafide kleermakers of dit mogelijk is*. Wij betwijfelen het ernstig.

Deze heren is blijkbaar niets te dol, het bewijst echter wel, dat zij zeer commercieel zijn aangelegd. Vele plaatsen in België worden bewerkt door juffrouwen in verpleegsterscostuum, die huis aan huis komen vragen „uit naam van de volksgezondheid” of hier soms mensen met slechte gebitten wonen. Zijn er genoeg slachtoffers om een autocar te vullen, dan wordt een autobusreis naar Rotterdam georganiseerd, waarbij zelfs een rondrit door de stad beloofd wordt.

Daar aangekomen, worden de slachtoffers eerst van hun tanden beroofd onder evipannarcose en na een gezellig dagje in Rotterdam worden ze 's avonds weer thuis gebracht met hun nieuwe prothese in de mond en eventueel hun nieuwe pakje aan.

De nabloedingen, achtergebleven wortelresten en andere narigheden, mogen door de Belgische tandartsen en medici gecureerd worden vanwege de Benelux-samenwerking.

Kleine bijkomstigheden zijn voorts, dat deze behandeling, tandheelkundig gezien, volkomen waardeloos is, dat zij waarschijnlijk grotendeels door tandheelkundig onbevoegden wordt verricht, dat het gebit na een paar maanden gegarandeerd niet meer past, door het slinken van de kaak, dat een gebit zonder verhemelteplaat slechts in heel bepaalde gevallen gemaakt kan worden en dat het resultaat dan nog zeer problematisch is, dat er wel door dit instituut een octrooi is aangevraagd, dat hopelijk nooit of te nimmer verleend zal worden, dat hier met evipannarcose wordt gewerkt zonder medische noodzaak, die steeds door een arts individueel moet worden beoordeeld. Hieraan behoort een gedegen onderzoek vooraf te gaan. Een massale toepassing, zoals hier gebeurt, is even gevaarlijk en verwerpelijk als het toedienen van morphine bij hoofdpijn, kiespijn, menstruatiepijnen en dergelijke. Voor het trekken van kiezen is een

locale injectie steeds voldoende om pijn tegen te gaan. Een algemene narcose is bijna steeds overbodig en daarom te vermijden vanwege het grotere risico eraan verbonden.

Wij hebben over dit onderwerp reeds verschillende malen in artikelen geschreven zonder merkbaar succes. Het is niet de eerste maal, dat de regering op deze misstanden opmerkzaam gemaakt wordt. Dit gebeurde reeds gedurende vele jaren. De volksgezondheid telt schijnbaar in sommige gevallen bij haar niet al te zwaar. Wij moeten aannemen, dat de instanties, die over de volksgezondheid behoren te waken, niet kunnen of **nog** niet kunnen optre-

den. Dat de wil niet aanwezig zou zijn, willen wij voorlopig nog niet aannemen. Dat zij **niet** zouden kunnen optreden tegen de artsen en tandartsen, in dienst van deze instituten op commerciële basis, wensen wij beslist niet te geloven. De medische tuchtcolleges zullen deze zaken gegarandeerd op de juiste wijze behandelen. Een arts of tandarts, eenmaal veroordeeld, probeert het zeker niet weer voor de tweede maal.

Wij begrijpen dan ook niet waarom deze heren niet reeds lang bij de kraag zijn gegrepen.

Komen er daarna weer nieuwe, dan blijve men actief en wel net zo lang tot de heren de lust is vergaan. M.

Is Kwakzalverij een actueel probleem?

Degene die hiervan het best op de hoogte is, kan niemand anders zijn dan de huisarts, of, om dit wat wonderlijke woord te vervangen door een beter, de arts die de algemene practijk uitoefent, de man die zijn patiënten zowel bij moeilijkheden op psychisch als op fysiek terrein met raad en daad terzijde staat. Slechts deze raadgever zal bij zijn patiënten zoveel vertrouwen genieten dat zij hem willen en durven opbiechten dat zij buiten hem om een raadgever of raadgeefster hebben geraadpleegd die voor het geven van adviezen op dit terrein niet opgeleid en ook wettelijk niet bevoegd was.

De schroom om tot deze bekentenis te komen wortelt veel dieper dan het pijnlijke van te moeten vertellen dat men „naar een concurrent” om in de terminologie van de zakenman te spreken, is geweest! Neen, deze psychologisch zeer begrijpelijke schroom wortelt in een ver en in het bewuste reeds lang vergeten verleden, hij wortelt nog in het tijdperk van het oerwoudbestaan! In een volgend artikel hoop ik op het tot in onze tijd voortleven van de primitieve magie terug te komen, voor het ogenblik volsta ik met het probleem als zodanig even aan te duiden ter verduidelijking van de houding van onze patiënten. De huisarts, wien het gegeven is deze remming te doorbreken, zal zeer veel van zijn patiënten te horen krijgen, waarbij het hem tenslotte duidelijk zal worden hoe ontstellend groot het aantal mensen is dat meent, uit welken hoofde dan ook adviezen op medisch gebied aan hun medemensen te moeten verschaffen, hoe ontstellend groot eveneens het aantal mensen is dat de meest wonderlijke, al dan niet tegen betaling van „maar één rijksdaalder” of „määr vijf guldentjes” ontvangen raadgevingen van de meest uiteenlopende figuren met een ontroerende getrouwheid opvolgt.

Laat ons eens zien welke groepen mensen alzo de kwakzalverij in de meest uitgebreide zin genomen bedrijven.

In de meest uitgebreide zin maakt eigenlijk bijna ieder zich weleens hieraan schuldig. Het wonderlijke feit doet zich namelijk voor dat ieder die zich er met recht wel voor zal wachten zijn vriend of buurman raad te geven bij het bouwen van een huis, het planten van een struik of het repareren van zijn bromfiets als hij niet min of meer deskundig op het betreffende gebied is, met de grootste bereidwilligheid buurman raad zal geven over de behandeling van een geïnfecteerde vinger, een keelontsteking of een hinderlijke kuch. Naast deze wonderlijke zelfoverschatting bij de raadgevende buurman, voegt zich prachtig de zekere dociele houding van degene die de goede raad incasseert, de begrijpelijke houding van de mens, door geestelijk of lichamelijk lijden uit zijn evenwicht gebracht en daardoor even verlangend zoekend naar steun als een groeiende rank van een peulvrucht.

Na deze goed bedoelende, doch veelal zo funeste vriendenraadgevers krijgen wij een tweede groep, n.l. van diegenen die door hun beroep of door de artikelen, die zij verhandelen als het ware toeristen zijn in de buitenwijken van het bittermoelijke medische beroep en die soms met een verbluffend gebrek aan verantwoordelijkheidsgevoel uitstapjes maken naar het centrum, waarvoor zij zeer zeker géén pas hebben, een uitstapje dat voor onze patiënten zoveel temeer gevaarlijk kan zijn doordat de patiënt het vertrouwen dat hij terecht in deze mens heeft wat zijn vakbekwaamheid of warenkennis betreft, overdraagt op zijn vermoede medische kennis.

De neiging uitstapjes te maken in de „binnenstad” als men in een buitenwijk toegang heeft is psychologisch ook alweer zeer begrijpelijk, het soms helaas tot uiting komend gebrek aan verantwoordelijkheidsgevoel bij diegenen die door hun „topografische kennis van de randgemeenten” zoveel temeer de gevaren van het betreden van het centrum moesten beseffen is weleens ontstellend.

Zoals zovaak zullen wij waarnemen

dat ook hier geldt hoe minder kennis hoe groter moed! De meest verrassende diagnoses zullen ons worden medegedeeld, voortgekomen uit de wijze monden van hulpdrogisten, beginnende pedicures, aankomende apothekersassistenten, orthopaedische schoenmakers in spé, verpleegsters in hun eerste jaar, winkeljuffrouwen uit een beauty shop of uit een sanitair-zaak en last but not least weleens uit de mond van medische kandidaten. De afgestudeerden en meer ervarenen uit deze beroepen zullen zich in het algemeen wel bij hun leest houden, hoewel zelfs bij hen de verleiding tot het maken van een slippertje buiten de grenzen nog weleens te groot blijkt te worden.

Ten derde komen wij tot de grote verzamelgroep van de „officiële” kwakzalvers! De verscheidenheid hierin is welhaast ongelooflijk, het aantal „soorten” is bij nadere beschouwing uitermate groot.

Indien wij een spectrum ontwerpen variërend van de spirituele naar de zuiver economische verhouding kwakzalver-patiënt dan kunnen wij hierin de verschillende groepen in hun onderlinge verhouding en toch weer uit één oogpunt bezien onderbrengen.

Een enkel voorbeeld om onze gedachten te bepalen.

De vakman die naar oprechte overtuiging meent op een voor hem onbegrijpelijke wijze in staat te zijn lijdende mensen van advies te dienen, al bezit hij vakbekwaamheid op een geheel ander gebied, en van deze „gave” in de wens tot helpen af en toe gebruik maakt, zelfs zonder enige betaling, wil ik plaatsen in het ultraviolette gebied van ons spectrum.

De keiharde zakenman met een goed geleide staf kantoorpersoneel en een handig reclamebureau die advertenties plaatst in de zin van: Zend mij Uw urine op, na onderzoek zend ik U kruiden, f 50,— voor genezing voor het moment, f 100,— voor kruiden die blijvende genezing geven; komt in mijn spectrum in het infrarood te liggen!

Deze laatste vorm van kwakzalverij, waarvan de immoraliteit slechts nog wordt overtroffen door de brutaliteit van zijn beoefenaar of door de lankmoedigheid van zijn rechter die hem met een boete laat gaan is in mijn ogen wel de meest stuitende die wij hier in 1953 nog in Nederland kennen. Inderdaad, mijne dames en heren, nog in 1953. Het is nog niet zo lang geleden

dat ik vierentwintig uur voor de dood van een mijner carcinoom-patiënten in het laatste stadium een keurig in verzendverpakking vervat pakje kruiden door de postbeambte zag afleveren door een gewetenloos heer afgezonden omdat de arme arbeider die zijn vrouw zag sterven als laatste redmiddel wat van de door de galkleurstoffen donkerbruin gekleurde urine van de patiënte aan het prima renderende bureau had afgezonden! Ach, de service was uitstekend! Prompt op de ontvangst van de eerste f 50,— zond het bureau een verzendflesje in verpakking voor de urine op. Zelfs de port van het „monster zonder waarde” was al betaald. De volgende dag ontving de patiënt een wetenschappelijk verslag van het urine onderzoek: eiwit spoortje, suiker negatief, galkleurstoffen positief. Als gevolg van deze opzienbarende ontdekking waar immers de gehele zaak mee was opgelost waren de eerste kruiden reeds mee verpakt! Na de volgende f 50,— zouden de kruiden voor „algehele genezing volgen. Aan mij was de taak om behalve het lijden van de vrouw nu ook nog de bittere teleurstelling van de bedrogen werkmans te verzachten!

Huisarts

GEBEDSGENEZING

In de afgelopen maanden werd de naam Hermann Zaiss uit Wuppertal weer genoemd in verband met genezing door gebed.

Het standpunt van onze Vereniging in deze zaak werd uitvoerig uiteengezet in een artikel van Dr C. Riemers in ons Maandblad No. 2, Februari 1953. Hoewel hetgeen in genoemd Februari-nummer over gebedsgenezing meer dan afdoende antwoord geeft op dit uitermate moeilijke probleem laten wij hier nog eens afdrucken wat een medicus hierover onder meer schrijft in het Evangelisch Luthers Weekblad van 21 November 1953.

Ons geloof te klein, maar . . .

Voor hen, die geen genezing op hun gebed gekregen hebben en diep in hun ziel de geestelijke schok moesten opvangen, dat hun geloof te klein is geweest en voor God onvoldoende waarde heeft gehad wil ik wijzen op het woord in Matth. 7 : 22-23. In zijn naar stijl en inhoud nimmer overtroffen bergrede zegt Jezus daar: „Velen zullen te dien dage tot mij zeggen: „Here, Here! hebben we niet in Uw naam geprofeteerd, hebben we niet in Uw naam duivelen uitgedreven, hebben we niet in Uw naam krachtige daden gedaan?” En dan zal Ik hun ronduit zeggen: „Ik heb u nooit gekend”. Bij het overpeinzen van deze tekst wordt de ziel stil voor zijn God, diezelfde God, die wonderen

doet. Wanneer men gelooft in Gods almacht, dan zal men het wonder moeten accepteren. En dan is de genezing van een furunkel een even groot wonder als de vervanging van een houten prothese door 'n levend been. Ik noem met opzet deze beide, voor het oog zichtbare, afwijkingen, omdat deze gemakkelijk controleerbaar zijn. **Want bij wat mij bekend is van genezingen op gebed mis ik zonder meer die van wetenschappelijk aangetoonde orgaanafwijkingen. En om dit laatste is het ook de patiënt te doen.** Zelfs de brief van een neuroloog uit een van onze grote steden, die de gebedsgenezingen heeft medegemaakt, heeft mij van mijn mening niet kunnen afbrengen. De daarin genoemde gevallen zijn niet **scherp omlinnde** gediagnostiseerde afwijkingen. Ook deze collega is teveel afgegaan op het subjectieve. De geneeskunde probeert zich juist zoveel mogelijk van dit laatste los te maken en wanneer ze na ernstig vorsen geen enkele orgaanafwijking heeft kunnen vaststellen heeft ze de moed om de klachten van de patiënt minder ernstig op te vatten en probeert ze de patiënt te overtuigen van de dwaasheid om in de ziekte te vluchten. Een aantal patiënten laat zich inderdaad overtuigen, een groter aantal echter niet. Zij volharden bij hun klachten, verlaten het terrein van de officiële geneeskunst en gaan naar kruidenmengers, kwakzalvers, magnetiseurs, strijkers enz. Wan-

neer deze patiënten zich onder de „gelovigen” van een bijeenkomst voor gebedsgenezing bevinden, dan worden er (gelukkig voor hen) zeker enkelen genezen. Hun geloof kwam wat laat, ze hadden ook hun dokter kunnen vertrouwen. Een dergelijk geval wens ik niet als een genezing van ziekte te accepteren, deze mens was immers niet ziek!

Ernstige waarschuwing

Ik kan niet nalaten U te zeggen, dat genezingsdiensten een groot kwaad kunnen aanrichten door hun emotionele atmosfeer en door op onverantwoorde wijze de nadruk te leggen op genezing als resultaat van een groot geloof. Wanneer Jezus tegen de verlamde zegt: „mijn zoon, uw zonden zijn u vergeven” dan is dat voor het volk een uitspraak, die enige verwondering wekt, maar wat er volgt vindt men veel mooier. De jongeman neemt zijn bed op en gaat heen. Dat is sensationeel, daarover spreekt men, dat wil men zien, dat maakt dat de Apollohal te klein is. Daar is 28 Oct. 1952 gezegd: „Lieve zieken weest eerlijk, gij zijt allen bij uw dokter geweest, weest eens eerlijk. Ik zeg niet: ga niet naar uw dokter. Maar als u naar een dokter gaat, waarom zegt u dan: de wil des Heren geschiede? Was het niet uw wil, die u naar de dokter liet gaan? Wees niet zo schijnheilig! Als uw verstand u zegt naar een dokter te gaan, ga dan, maar als ge denkt, dat

Bayer voert kort geding tegen Evipan-vereniging

(Van onze correspondent)

ROTTERDAM, Woensdag. - Aanstaaende Zaterdag zal de president van de Rotterdamse rechtbank uitspraak doen in het korte geding, dat de Duitse chemische fabriek Bayer aanhangig heeft gemaakt tegen de heer J. van W., directeur van de Evipan-vereniging te Rotterdam. Gedaagde houdt zich bezig met het leveren van kunstgebitten. De patiënten worden bij de behandeling in de z.g. Evipan-slaap gebracht en in korte tijd wordt het restant van hun eigen gebit verwijderd, waarna zij meteen met een kunstgebit naar huis kunnen gaan. Tegen deze behandeling worden grote bezwaren ingebracht en er zijn al tal van publicaties over verschenen.

Namens de eiseres verklaarde mr M. P. Bloemsma vanmorgen tijdens de behandeling van het geding, dat de fabriek, die kosten noch moeite heeft gespaard om haar slaapmiddel Evipan bekendheid te geven, zich benadeeld voelt door de handelwijze van de Evipan-vereniging. Volgens mr Bloemsma is deze handelwijze bedrieglijk, omdat deze naam de indruk zou wekken, dat de heer Van W. uitsluitend het Bayer-product gebruikt om zijn patiënten te verdoven. Dit is slechts gedeeltelijk juist. **En zelfs al zou dit zo zijn, dan nog voelt de Duitse fabriek zich benadeeld omdat door vele krantenartikelen tegen de praktijken van de Evipan-vereniging de naam van het overigens goed bekend staande slaapmiddel in discredit wordt gebracht.**

De fabrikante verzocht gedaagde te verbieden haar zaak voort te zetten onder een naam, waarin het woord Evipan voorkomt. Verder wenst zij, dat gedaagde iedere inbreuk op het recht van Bayer op de naam Evipan achterwege zal laten, op straffe van betaling van een dwangsom van vijfduizend gulden.

Dat de fabrikante van Evipan, een bekend geneesmiddel, dat in handen van de arts een eminent middel is, zich keert tegen handelingen, waarbij haar product wordt misbruikt en de naam ervan schade lijdt, blijkt wel duidelijk genoeg uit hetgeen hierboven staat afgedrukt.

Naar ons werd meegedeeld, is eiseresse in het gelijk gesteld en werd haar eis dus toegewezen.

Moge hiermee een eind zijn gekomen aan praktijken, die elders ¹⁾ in dit nummer uitvoerig worden besproken.

¹⁾ Zie het hoofdartikel.

ge geloof hebt, dan kunt u zelfs zonder dokter gezond worden, want alle dingen zijn mogelijk voor hem, die gelooft”.

Met opzet citeer ik deze woorden en waarom? Omdat hier alle logica zoek is! Met bravour en fanfare zijn deze woorden uitgesproken, doch wanneer men rustig met elkander ze bespreekt, dan moet men terugdeinzen voor het geschetter. Alle eerbied voor het prachtige werk der geneeskundigen is zoek. Alle eerbied voor wat God aan deze mensen schonk bij het uitdenken van behandelingsmethoden, bij het vinden van instrumenten, van kruiden en geneesmiddelen is zoek. Erwin Liek heeft zijn boek „Das Wunder der Heilkunde” tevergeefs geschreven en de Nobelprijs voor Albert Schweitzer is maar zo, zo! Dit wonder erkent men niet.

Maar ik wil verklaren, na 20 jaren

ACTUEEL

Dit laatste nummer van het jaar 1953 stelt ergens de vraag, of „Kwakzalverij” een actueel probleem is.

Deze vraag wordt in elke kolom beantwoord en het antwoord luidt: „Ja, dat is het zonder twijfel”.

In een wereld zo vol van allerlei actualiteiten raakt de Kwakzalverij-bestrijding gemakkelijk een beetje op de achtergrond, met alle gevaren daaraan verbonden.

Temidden van de vele problemen op het terrein der politiek staat nog altijd het probleem van de volksgezondheid, een gebied, dat *boven de politiek* ligt en daarom nooit „een politieke kwestie” mag worden, dat wil zeggen, dat deze twee „politiek” en „volksgezondheid” nimmer met elkaar verward mogen worden.

Daarmee staat dus vast, dat elke burger in de Staat er toe kan meewerken dat de gemiddelde gezondheid van ons Volk op hoger peil gebracht wordt en dat alle factoren, die de volksgezondheid nadelig beïnvloeden, met alle kracht bestreden dienen te worden.

In dit nummer wordt onder meer besproken de Kwakzalverij in de Tandheelkunde, een actueel probleem, dat blijkens de berichten in de dagbladen, medio December ter sprake kwam bij de behandeling van de begroting van „Sociale Zaken”.

De vraag werd daar gesteld, of tegen de praktijken van het Evipan-centrum zo spoedig mogelijk wettelijke maatregelen genomen konden worden. Waarop de Minister antwoordde, dat *effectieve maatregelen nog beter zijn dan snelle maatregelen*.

Het is wellicht goed, ons te herinneren, dat van de kant van onze Zui-derburen onlangs werd gewezen op de praktijken van de z.g. Evipan-vereniging, waarbij de vinger werd gelegd op een zeer pijnlijke plek in onze samenleving.

Eindelijk is het dan zover, dat het

de algemene praktijk als medicus uitgeoefend te hebben, dat ik iedere dag weer opnieuw dit wonder aanschouw en er God voor mag danken. Iedere dag weer opnieuw mag ik bidden, dat mijn werk gezegend wordt, opdat het wonder van de geneeskunst zich bij de patiënten mag openbaren. En nog steeds ben ik van mening, dat de medicus een instrument in Gods hand is, om te verrichten wat mogelijk is, om het lijden van zijn medemens weg te nemen of om het voor deze mens dragelijk te doen zijn.

Gouda. J. G. W. F. BIK.

Wij hopen, dat de lezer na vernomen te hebben wat een medicus meent te moeten aanvoeren tegen praktijken als die van Hermann Zaiss, het uitvoerige artikel van Dr Riemers nog eens gaat bestuderen, want dat is alleszins de moeite waarde.

Red.

probleem „Kwakzalverij in de Tandheelkunde” de aandacht heeft in onze Volksvertegenwoordiging en dat de Minister, zeer terecht, opmerkt, dat hiertegen effectieve maatregelen genomen dienen te worden, die moeilijk te ontduiken zijn.

Dit is voor ons een teken, dat wij de hoop mogen koesteren, dat binnen afzienbare tijd praktijken als die der Evipan-vereniging onmogelijk zullen worden gemaakt en wij willen er nog eens op wijzen, dat het dan een plicht is voor een ieder, die invloed kan uitoefenen op het tot stand komen van een afdoende wettelijke regeling, hieraan mede te werken.

Wij wensen onze Minister van Sociale Zaken toe, dat hij bij zijn streven om een zeer ernstige vorm van Kwakzalverij uit onze samenleving te bannen, de steun zal ondervinden van alle afgevaardigden, ongeacht hun politieke overtuiging. Want dit is een zaak, waar partijbelang verbleekt tegenover volksbelang. Het gaat om de volksgezondheid.

OFFICIEEL

Bijzondere omstandigheden zijn oorzaak geweest, dat dit nummer niet meer in de Decembermaand kon verschijnen.

Wij wensen onze leden en abonneés een voorspoedig 1954 toe en spreken de hoop uit, dat de strijd tegen de Kwakzalverij in het komende jaar met succes zal worden gevoerd.

Uw aller steun is hiervoor noodzakelijk.

Wij zetten de strijd voort, ongeacht de uitslag, wetende dat ons doel, zij het dan ook moeilijk, bereikt kan worden.

Dit doel kennen wij allen: een zo hoog mogelijk opgevoerde gemiddelde gezondheid.

¹⁾ Zie het hoofdartikel.